

RAPORT ROCZNY 2016
GRUPY KAPITAŁOWEJ
BANKU ZACHODNIEGO WBK S.A.

2016

Bank Zachodni WBK

 Grupa Santander

Szanowni Państwo,

2016 był rokiem poszukiwania możliwości rozwoju w otoczeniu licznych niepewności rynkowych, gospodarczych i społecznych. Europejska gospodarka musiała nauczyć się żyć z perspektywą Brexitu, a gospodarka Polski ze zmianą paradygmatów rozwojowych i spowolnieniem dynamiki PKB. Krajowy sektor bankowy mierzył się z wielością presji zewnętrznych, będących skutkiem działań podejmowanych między innymi przez regulatorów oraz ustawodawców.

W tych warunkach Grupa Banku Zachodniego WBK S.A. konsekwentnie realizowała strategię rozwoju, umacniając swoją pozycję w ścisłej czołówce polskich instytucji finansowych. o wielu obszarach aktywności biznesowej wypracowaliśmy wyniki nie tylko powyżej średniej rynkowej, ale też najlepsze wyniki w portfolio całego sektora.

Otoczenie makroekonomiczne – względna stabilizacja

Największe wyzwania, które absorbowały europejską gospodarkę w 2016 roku skupiały się wokół konsekwencji wydarzeń o charakterze politycznym. Historyczna decyzja Brytyjczyków o zerwaniu instytucjonalnych więzów ze strukturami Unii Europejskiej (Brexit) będzie skutkować kilkuletnim procesem budowania nowych relacji gospodarczych między Wielką Brytanią a całą UE. Również dwa inne wydarzenia tj. wynik referendum konstytucyjnego we Włoszech oraz wyborów prezydenckich w USA – rodziły istotne pytania o konsekwencje dla stabilności europejskiej gospodarki. Optymizmem napawa fakt, że w reakcji na powyższe zawirowania rynki zareagowały krótkotrwałą sinusoidą nastrojów, szybko wracając do stanów równowagi. Według większości szacunków, w 2016 roku PKB samej strefy euro ukształtował się w okolicach 1,8%, a UE-28 blisko 1,9%. Po wielu latach ujemnych odczytów do strefy euro powróciła inflacja, a końcówka roku przyniosła wyraźną poprawę koniunktury: wskaźnik PMI dla przemysłu i sektora usług strefy euro wzrósł do 54,9 pkt, czyli najwyższego poziomu od ponad 5 lat. Przyszłe potencjalne zagrożenia dla europejskiej gospodarki mogą wiązać się z niepokojami o charakterze geopolitycznym oraz zwiększonym ryzykiem protekcjonizmu, mającym niekorzystny wpływ na handel międzynarodowy i wzrost gospodarczy w długim terminie.

Podsumowując stan polskiej gospodarki w 2016 roku, trzeba podkreślić słabszą niż zakładano dynamikę wzrostu gospodarczego. Według szacunków, pierwszy raz od trzech lat krajowy PKB w całym roku nie przekroczył 3% (według szacunków w IV kw. osiągnął ok. 2,5% r/r.). Zawiodły inwestycje, zwłaszcza publiczne. Ich spadek związany był z opóźnioną absorpcją środków unijnych w ramach nowej perspektywy finansowej. Eksport nie przyspieszył, co było odzwierciedleniem globalnego osłabienia w handlu międzynarodowym. Podobnie jak w większości krajów Europy Zachodniej dźwignią wzrostu gospodarczego w Polsce był popyt wewnętrzny. Jednak ze względu na znacznie zwiększone w 2016 roku transfery społeczne w ramach polityki społecznej (start programu Rodzina 500+), oczekiwano, że wielkość konsumpcji prywatnej osiągnie wyższe poziomy niż 3,6% w całym roku. Niemniej, to właśnie kondycja ekonomiczna gospodarstw domowych była w ub.r. najbardziej pozytywnym elementem naszej rzeczywistości – najwięcej osób w historii pracuje, przyspieszyła dynamika płac, a optymizm konsumentów wzrósł do rekordowego poziomu. Poprawiła się też kondycja finansowa przedsiębiorstw.

W 2017 roku krajową gospodarkę powinno charakteryzować przyśpieszenie tempa wzrostu gospodarczego, między innymi za sprawą stopniowego zwiększania się dynamiki inwestycji, co najmniej stabilnego wzrostu konsumpcji oraz prognozowanego ożywienia eksportu.

Sektor bankowy dostosowany do wyzwań

W 2016 roku polski sektor finansowy skutecznie stawiał czoła zarówno presjom zewnętrznym, jak i wyzwaniom dostosowującym modele biznesowe instytucji do zmieniających się realiów rynkowych. Pomimo różnorodnych obciążeń wynikających z niekorzystnych dla sektora regulacji oraz historycznie niskich stóp procentowych, wzrósł łączny współczynnik kapitałowy polskiego sektora bankowego, a bankom udało się zwiększyć bazę przychodową oraz wynik finansowy. Obserwowany od kilku lat proces konsolidacji przyspieszył, a jego wymiernym symbolem stały się zmiany właścicielskie w polskim sektorze bankowym. Warto podkreślić, że najbardziej znaczące aktywności w obszarze konsolidacji sektorowej w 2016 roku były udziałem podmiotów z udziałem Skarbu Państwa.

Istotnym dla sektora bankowego w Polsce pozostaje, zapowiadany przez władze ustawodawcze, wykonawcze i regulacyjne, sposób rozwiązania tematu hipotecznych kredytów walutowych. Mając na uwadze skalę wyzwań i niepokojów panujących na europejskich rynkach finansowych (m.in. kryzys włoskiego systemu bankowego) oraz wysoką już amplitudę krajowych regulacji i wymagań sektorowych, ostateczne rozstrzygnięcia w tej sprawie powinny w należyty i proporcjonalny do okoliczności sposób uwzględniać: interes kredytobiorców, bezpieczeństwo kredytodawców, stabilność całego sektora bankowego, a co za tym idzie – brak negatywnych konsekwencji niniejszych rozstrzygnięć dla polskiej gospodarki.

Klient w centrum strategii

W centrum strategii rozwoju oraz transformacji biznesowej Grupy Banku Zachodniego WBK S.A. zawsze pozostają Klienci i nasza wzajemna, partnerska relacja. Transformacja, która była i jest nadal przedmiotem naszej aktywności, obejmuje swoim działaniem wiele kluczowych inicjatyw dotyczących udoskonaleń dla Klientów. Jednym z nich jest uproszczenie procesów, które pozwoli na zaprezentowanie jednolitej, przejrzystej i zrozumiałej oferty odpowiadającej na potrzeby i oczekiwania nowych oraz dotychczasowych klientów Grupy Banku Zachodniego WBK S.A. W dużym skrócie, chcemy być w takim kanale dostępu, który jest najwygodniejszy dla Klienta – w urządzeniach mobilnych, internecie, obsłudze telefonicznej czy w oddziale. Tak właśnie definiujemy i rozumiemy naszą misję jako grupy finansowej: Przyjaznej, Rzetelnej, Dla Ciebie, która pomaga Klientom w codziennych sukcesach.

Nasze wyniki finansowe za 2016 rok świadczą o tym, że mimo presji ze strony m.in. regulatorów i ustawodawców, charakteryzujemy nie tylko stabilnością, ale też systematycznym rozwojem. W 2016 roku zysk brutto Grupy Banku Zachodniego WBK S.A. wyniósł ponad 3,1 mld zł. Wartość naszych aktywów przekroczyła 150,1 mld zł. W wymagającym środowisku historycznie najniższych stóp procentowych poprawiliśmy, w porównaniu z zeszłym rokiem, wynik odsetkowy, podobnie jak przychody z tytułu opłat i prowizji. Utrzymaliśmy wiodącą rolę w obszarze efektywności mierzonej wskaźnikiem ROE wśród największych banków w Polsce, mamy też silną pozycję kapitałową oraz wyróżniający nas pozytywnie w sektorze wskaźnik kosztów do dochodów (C/I).

Grupa Kapitałowa Banku Zachodniego WBK S.A. efektywnie zarządzała kosztami w rygorystycznych ramach budżetowych, ponosząc przy tym dodatkowe obciążenia podatkowe oraz obowiązkowe koszty uczestnictwa w systemie bankowym i systemie gwarantowania depozytów. W 2016 roku dowiedliśmy, że pod względem dywersyfikacji prowadzonej działalności jesteśmy jedną z najlepiej zorganizowanych i efektywnych grup kapitałowych na rynku. W poszczególnych segmentach aktywności biznesowej Grupa Banku Zachodniego WBK S.A. potwierdziła skuteczność realizowanej strategii, odnotowując bardzo dobre wyniki.

Na koniec 2016 roku Grupa Banku Zachodniego WBK S.A. (ogółem Banku Zachodniego WBK S.A. i Santander Consumer Banku S.A.) miała łącznie 6,4 mln Klientów. Wzrost kredytów udzielonych Klientom indywidualnym w skali całej Grupy wyniósł 8,4% r/r, a należności od firm i instytucji publicznych wobec Grupy wzrosły o 4,2%.

Ubiegły rok był dla Banku Zachodniego WBK rekordowy pod względem udzielonych kredytów detalicznych. Liczba udzielonych kredytów hipotecznych wzrosła o ponad 20%, a ich wartość o 30% r/r. Również w odniesieniu do produktów consumer finance uplasowaliśmy się zdecydowanie powyżej średniej rynkowej, a wartość sprzedaży wyniosła 5,9 mld zł. Osiągnęliśmy historyczny wynik w pozyskiwaniu depozytów bieżących – salda na kontach osobistych oraz rachunkach oszczędnościowych wzrosły o 22,9%. Bank Zachodni WBK S.A. otworzył ponad 346 tys. nowych kont osobistych, w tym blisko 261 tys. Kont Godnych Polecenia. Duży sukces osiągnęliśmy w sprzedaży kont osobistych przez internet, otworzyliśmy ich dwa razy więcej niż w roku 2015. Portfel kart kredytowych wzrósł o prawie 7% r/r i na koniec roku 2016 liczył blisko 800 tys. kart kredytowych. Ponadto w 2016 roku bardzo dynamicznie wzrosła popularność ubezpieczeń niepowiązanych z produktami bankowymi. Sprzedaż tych produktów wzrosła o 25% r/r. Z ubezpieczeń w Banku korzysta już ponad 1,2 mln Klientów. Szczególnym powodzeniem cieszyło się ubezpieczenie na wypadek nowotworu Onkopolisa – do końca roku skorzystało z niego kilkanaście tysięcy Klientów. Rok 2016 Bank Zachodni WBK S.A. zakończył na pozycji lidera wśród bankowych sieci dystrybucji w sprzedaży netto funduszy inwestycyjnych.

W segmencie MŚP liczba aktywnych, nowych Klientów wzrosła o 50%. Pion Bankowości Biznesowej i Korporacyjnej kontynuował w 2016 roku strategię wzrostu udziału w rynku Klientów korporacyjnych. Pozwoliło to na podniesienie dynamiki portfela kredytów pracujących do poziomu 5% r/r w segmencie korporacyjnym, a saldo depozytów wzrosło o 9%. Bank z sukcesem rozwijał działalność biznesową w obszarze food&agri, co zaowocowało wzrostem aktywów Klientów o 23% r/r. Kontynuowany był również Program Rozwoju Eksportu, który zapewnił Klientom możliwość docierania do nowych partnerów biznesowych na wielu rynkach, na których działa nasz strategiczny akcjonariusz - Grupa Santander. Miało to odzwierciedlenie w dynamicznym rozwoju finansowania eksportu, który wzrósł o 8% r/r.

Pion Globalnej Bankowości Korporacyjnej z powodzeniem rozwijał ofertę korzystając z międzynarodowego know-how Grupy Santander – m.in. dołączając do innowacyjnej platformy dla rynku walutowego i zdobywając jedną z wiodących pozycji w globalnym obrocie polskimi obligacjami rządowymi. Pion GBK zrealizował szereg transakcji finansowania Klientów, w tym największą od 2013 r. ofertę publiczną na warszawskiej giełdzie, dotyczącą pozyskania kapitału dla instytucji finansowej i jednocześnie największą od 2009 r. transakcję emisji akcji z prawem poboru.

Transformacja multikanalowa skutkuje rosnącą aktywnością naszych Klientów w segmentach bankowości internetowej i mobilnej oraz wzrostem wartości produktów kredytowych sprzedawanych w obu kanałach (o blisko 45% r/r.). O tym, że jesteśmy skuteczni, najlepiej świadczy fakt, że w 2016 r. liczba naszych użytkowników bankowości mobilnej zwiększyła się o ponad 30% r/r. Mobilna odłona Banku Zachodniego WBK S.A. została też doceniona przez międzynarodowe gremia ekspertów. Zajęliśmy 1. miejsce w Polsce i 3. w Europie w prestiżowym rankingu European Mobile Banking, Functionality Benchmark.

Santander Consumer Bank S.A. pozostaje liderem na polskim rynku kredytów konsumenckich. Na dzień 31 grudnia 2016 roku należności kredytowe brutto Grupy Santander Consumer Bank S.A. wzrosły w porównaniu z końcem 2015 roku o 1,214 mld zł (tj. 8,4%), głównie w wyniku wyższego salda kredytów gotówkowych i kart kredytowych, jak również przejęcia kontroli w dniu 01.10.2016 roku nad spółką PSA Finance Polska Sp. z o.o. Saldo kredytów gotówkowych wzrosło głównie dzięki większej sprzedaży będącej pochodną utrzymujących się niskich stóp procentowych oraz intensywnej kampanii marketingowej. Bank został w 2016 roku wyróżniony m.in. tytułem „Wielkiej Perły Polskiej Gospodarki”, a także otrzymał „Godło Firmy Przyjaznej Klientowi”.

W 2016 roku spółki BZ WBK Leasing S.A. i BZ WBK Lease S.A. sfinansowały środki trwałe o najwyższej w historii wartości netto ponad 4 mld zł. Rekordowe wyniki odnotowano zarówno w segmencie MŚP, jak i korporacyjnym. Wzrost sprzedaży wyniósł 12,5%, a na rynkach pozarolniczych 24% r/r. W IV kwartale BZ WBK Leasing S.A. wprowadził do oferty program finansowania dla przedsiębiorczych kobiet „Sukces kobiet w biznesie”.

Obroty spółki Grupy BZ WBK Faktor Sp. z o.o. wyniosły 19,03 mld zł i były wyższe o 12% r/r. Portfel kredytów wzrósł o 16% r/r i osiągnął poziom 3,35 mld zł. Spółka zajęła drugą pozycję na rynku, z udziałem na poziomie 12%.

Odpowiedzialność za otoczenie

Grupa Banku Zachodniego WBK S.A. z dumą realizuje projekty Społecznej Odpowiedzialności Biznesu (CSR). W 2016 roku, w ramach największego w kraju programu współpracy między światem nauki i biznesu – Santander Universidades, do którego należą już 64 polskie uczelnie, zapewniłyśmy wsparcie dla 1026 stypendystów. Wydaliśmy i aktywowaliśmy 1023 legitymacje studenckie z funkcją płatniczą (smartcard).

Rozwijamy także projekt „Obsługa bez barier”, wprowadziliśmy wiele udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami: ruchu, słuchu i wzroku, we wszystkich kanałach obsługi. Wideo chat z doradcami posługującymi się Polskim Językiem Migowym, „mówiące bankomaty” czy bankowość elektroniczną dostosowaną do potrzeb osób niedowidzących.

2016 rok był dla nas szczególnie również pod kątem działań marketingowych. Przygotowaliśmy unikalną w kanałach social media kampanię pod hasłem „#12zawodnik”, w której opowiadaliśmy o emocjach związanych z kibicowaniem i podkreślaliśmy poczucie wspólnoty Polaków. Byliśmy jedną z najlepiej widocznych instytucji w mediach tradycyjnych, elektronicznych oraz społecznościowych. Nasze kampanie marketingowe z udziałem m.in. Łukasza Fabiańskiego przyniosły Bankowi rekordową sprzedaż kredytów.

Działania w sferze społecznej wspiera Fundacja Banku Zachodniego WBK S.A., która aktywnie działa już od 20 lat. Tylko w 2016 roku przyznała ona organizacjom społecznym 227 grantów o łącznej wartości 1,2 mln zł (m.in. w ramach programów „Bank Dziecięcych Uśmiechów” i „Bank Ambitnej Młodzieży”). Z roku na rok zwiększa się liczba aktywnych wolontariuszy. Obecnie jest ich ponad 600. W obszarze społecznym naszym celem jest pomoc jak największej liczbie beneficjentów. Możemy pochwalić się, że w 2016 roku za pośrednictwem projektów realizowanych przez Bank i Fundację pomogliśmy ponad 115 000 beneficjentom.

W ubiegłym roku Bank Zachodni WBK S.A. wydał trzeci Raport CSR obejmujący aktywność społeczną w 2015 roku. W konkursie „Raporty Społeczne” Bank otrzymał nagrodę dziennikarzy za uwzględnienie w raporcie istotnych danych z punktu widzenia kluczowych interesariuszy. Został również uznany za najlepszy raport w głosowaniu internautów.

W minionym roku Santander Consumer Bank S.A. przeprowadził szeroką akcję promowania aktywnego trybu życia. „Akademia Zdrowia Santandera”, której ambasadorem została Justyna Kowalczyk, najbardziej utytułowana polska sportswomenka, umożliwiła tysiącom Polaków zapoznanie się z podstawami uprawiania nordic walking i udział w darmowych treningach prowadzonych w 15 miastach przez licencjonowanych instruktorów. SCB kontynuował również współpracę z organizacjami charytatywnymi wspierającymi dzieci. Po raz pierwszy zaangażował się również w pomoc podopiecznym Polskiego Towarzystwa Walki z Mukowiscydozą, zakupując sprzęt wspomagający oddychanie.

Przyjazny, Rzetelny, dla Ciebie

Zadowolające wyniki, jakie wypracowała Grupa Banku Zachodniego WBK S.A. w 2016 roku, to efekt zaufania naszych Klientów do realizowanej strategii rozwoju. Ale to również – co pragnę bardzo mocno podkreślić – odzwierciedlenie kompetencji, doświadczenia i zaangażowania wszystkich pracowników Grupy widoczne w ich codziennej pracy na rzecz wzmocnienia pozycji rynkowej naszej organizacji. Nasz główny akcjonariusz Grupa Santander przyczynia się do wypracowywania najlepszych praktyk i stanowi dla nas cenne oraz inspirujące źródło wsparcia w realizacji kluczowych projektów bankowych.

W 2016 roku miały miejsce zmiany w składzie Zarządu Banku Zachodniego WBK S.A. Do Zarządu dołączył Artur Chodacki, który kieruje Pionem Bankowości Małych i Średnich Przedsiębiorstw, a Feliks Szyszkowiak objął nadzór nad Pionem Transformacji Cyfrowej. Do Zarządu została powołana Dorota Strojowska. Natomiast Beata Daszyńska - Muzyczka oraz Paweł Wieczorek złożyli rezygnacje.

29 listopada 2016 r. dołączyłem do Zarządu Banku Zachodniego WBK S.A. Chciałbym podziękować Gerry’emu Byrne, Przewodniczącemu Rady, jak i całej Radzie Nadzorczej i wszystkim członkom Rady za zaufanie i zapewnić, że to dla mnie ogromny zaszczyt stać się częścią zespołu Grupy Banku Zachodniego WBK S.A.

Michał Gajewski

Prezes Zarządu Banku Zachodniego WBK S.A.

WYBRANE DANE FINANSOWE		w tys. PLN		w tys. EUR		
		za okres :	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Dane dotyczące skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A.						
I	Wynik z tytułu odsetek		4 770 372	4 309 151	1 090 196	1 029 715
II	Wynik z tytułu prowizji		1 914 720	1 938 100	437 580	463 128
III	Wynik operacyjny		3 453 821	3 150 581	789 319	752 863
IV	Zysk przed opodatkowaniem		3 122 054	3 178 292	713 498	759 485
V	Zysk netto należny udziałowcom BZ WBK S.A.		2 166 847	2 327 273	495 200	556 125
VI	Przepływy pieniężne netto - razem		(838 893)	(853 283)	(191 716)	(203 901)
VII	Aktywa razem		150 099 716	139 708 700	33 928 507	32 783 926
VIII	Zobowiązania wobec banków		2 561 281	1 066 763	578 951	250 326
IX	Zobowiązania wobec klientów		112 522 457	101 245 186	25 434 552	23 758 110
X	Zobowiązania razem		129 081 240	119 140 570	29 177 495	27 957 426
XI	Kapitały razem		21 018 476	20 568 130	4 751 012	4 826 500
XII	Udziały niekontrolujące		1 237 649	1 176 101	279 758	275 983
XIII	Zyski udziałowców niesprawujących kontroli		217 245	207 278	49 648	49 531
XIV	Liczba akcji		99 234 534	99 234 534		
XV	Wartość księgowa na jedną akcję (w zł / EUR)		211,81	207,27	47,88	48,64
XVI	Współczynnik kapitałowy		15,05%	14,62%		
XVII	Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł / EUR)		21,84	23,45	4,99	5,60
XVIII	Zysk rozdroniony na jedną akcję zwykłą (w zł / EUR)		21,80	23,41	4,98	5,59
XIX	Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł / EUR)*		*	13,00	*	3,05

* Na dzień publikacji niniejszego raportu Zarząd Banku Zachodniego WBK S.A. nie zakończył analizy w zakresie rekomendacji wypłaty dywidendy za rok 2016.

Dla celów ustalenia podstawowych wielkości w EUR zastosowanych w wybranych danych finansowych przyjęto następujące kursy:

- dla pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej – kurs średni NBP z dnia 30.12.2016 r.: 1 EUR = 4,4240 PLN oraz kurs średni NBP z dnia 31.12.2015 r.: 1 EUR = 4,2615 PLN
- dla pozycji rachunku zysków i strat na 31.12.2016 r. – kurs wyliczony jako średnia z kursów NBP, obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca 2016 r.: 1 EUR = 4,3757 PLN; na 31.12.2015 r. - kurs wyliczony jako średnia z kursów NBP, obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca 2015 r.: 1 EUR = 4,1848 PLN

Na dzień 31.12.2016 r. wartości bilansowe denominowane w walutach obcych przeliczone zostały na zlotówki zgodnie z tabelą nr 252/A/NBP/2016 z dnia 30.12.2016 r.

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE
FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ
BANKU ZACHODNIEGO WBK S.A.
ZA 2016 ROK**

2016

Bank Zachodni WBK

 Grupa Santander

SPIS TREŚCI

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	4
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów.....	4
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej.....	5
Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitałach własnych.....	6
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych	7
Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego	8
1. Informacja ogólna o emitencji	8
2. Zasady sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego	10
3. Sprawozdawczość według segmentów działalności.....	32
4. Zarządzanie ryzykiem.....	38
5. Zarządzanie kapitałem.....	61
6. Wynik z tytułu odsetek.....	64
7. Wynik z tytułu prowizji	65
8. Przychody z tytułu dywidend.....	65
9. Wynik handlowy i rewaluacja	66
10. Wynik na pozostałych instrumentach finansowych	66
11. Pozostałe przychody operacyjne	67
12. Odpisy netto z tytułu utraty wartości należności kredytowych.....	67
13. Koszty pracownicze.....	67
14. Koszty działania banku	68
15. Pozostałe koszty operacyjne	68
16. Obciążenie z tytułu podatku dochodowego	68
17. Zysk na akcję	69
18. Gotówka i operacje z bankami centralnymi	69
19. Należności od banków	70
20. Aktywa, zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	70
21. Pochodne instrumenty zabezpieczające.....	72
22. Należności od klientów	72
23. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.....	74
24. Inwestycje w podmioty stowarzyszone.....	75
25. Wartości niematerialne	76
26. Wartość firmy	77
27. Rzeczowy majątek trwały.....	79
28. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	81
29. Aktywa zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży	82
30. Pozostałe aktywa.....	83
31. Zobowiązania wobec banków	83
32. Zobowiązania wobec klientów.....	83
33. Zobowiązania podporządkowane.....	84
34. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	84
35. Rezerwy.....	85
36. Pozostałe zobowiązania.....	86
37. Kapitał akcyjny	87
38. Pozostałe kapitały.....	88
39. Kapitał z aktualizacji wyceny	89
40. Udziały niedające kontroli.....	90
41. Rachunkowość zabezpieczeń.....	91
42. Transakcje z przyrzeczeniem odkupu i odsprzedaży.....	93
43. Wartość godziwa.....	94
44. Zobowiązania warunkowe	96
45. Aktywa i zobowiązania stanowiące zabezpieczenie	97
46. Leasing finansowy i operacyjny	98
47. Skonsolidowane sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych – informacja dodatkowa.....	99

48.	Podmioty powiązane	99
49.	Nabycia, sprzedaże i likwidacje podmiotów zależnych i stowarzyszonych.....	102
50.	Świadczenia na rzecz pracowników	105
51.	Program motywacyjny w formie akcji.....	107
52.	Dywidenda na akcję.....	108
53.	Zdarzenia, które wystąpiły po dacie zakończenia okresu sprawozdawczego.....	108

w tys. zł

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

za okres:		01.01.2016 31.12.2016	01.01.2015 31.12.2015
Przychody odsetkowe		6 060 920	5 708 829
Koszty odsetkowe		(1 290 548)	(1 399 678)
Wynik z tytułu odsetek	Nota 6	4 770 372	4 309 151
Przychody prowizyjne		2 388 464	2 358 072
Koszty prowizyjne		(473 744)	(419 972)
Wynik z tytułu prowizji	Nota 7	1 914 720	1 938 100
Przychody z tytułu dywidend	Nota 8	96 582	105 278
Zyski (straty) netto na udziałach w podmiotach powiązanych	Nota 49	100	522 995
Wynik handlowy i rewaluacja	Nota 9	280 820	223 642
Wynik na pozostałych instrumentach finansowych	Nota 10	402 774	277 350
Pozostałe przychody operacyjne	Nota 11	140 764	163 607
Odpisy netto z tytułu utraty wartości należności kredytowych	Nota 12	(784 590)	(810 692)
Koszty operacyjne w tym:		(3 367 721)	(3 578 850)
<i>Koszty pracownicze i koszty działania banku</i>	Noty 13, 14	(2 935 229)	(3 208 701)
<i>Amortyzacja</i>		(277 220)	(256 561)
<i>Pozostałe koszty operacyjne</i>	Nota 15	(155 272)	(113 588)
Wynik operacyjny		3 453 821	3 150 581
Udział w zysku (stracie) jednostek wycenianych metodą praw własności		55 439	27 711
Podatek od instytucji finansowych		(387 206)	-
Zysk przed opodatkowaniem		3 122 054	3 178 292
Obciążenie z tytułu podatku dochodowego	Nota 16	(737 962)	(643 741)
Skonsolidowany zysk za okres		2 384 092	2 534 551
w tym:			
<i>zysk należny akcjonariuszom BZ WBK S.A.</i>		2 166 847	2 327 273
<i>zysk należny udziałowcom niesprawującym kontroli</i>		217 245	207 278
Zysk na akcję	Nota 17		
Podstawowy (zł/akcja)		21,84	23,45
Rozwodniony (zł/akcja)		21,80	23,41

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

za okres:		01.01.2016 31.12.2016	01.01.2015 31.12.2015
Skonsolidowany zysk za okres		2 384 092	2 534 551
Pozostałe całkowite dochody netto, które mogą zostać przeniesione do wyniku finansowego:		(510 064)	(177 216)
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto		(738 327)	(112 746)
Podatek odroczone		140 282	21 422
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, brutto		108 618	(106 040)
Podatek odroczone		(20 637)	20 148
Pozostałe całkowite dochody netto, które nie mogą zostać przeniesione do wyniku finansowego:		5 556	8 055
Rezerwa na odprawy emerytalne-zyski/straty aktuarialne, brutto		6 859	9 944
Podatek odroczone		(1 303)	(1 889)
Pozostałe całkowite dochody netto, razem		(504 508)	(169 161)
CAŁKOWITY DOCHÓD ZA OKRES SPRAWOZDAWCZY		1 879 584	2 365 390
Dochód całkowity ogółem przypadający:			
<i>Udziałowcom BZ WBK S.A.</i>		1 666 087	2 152 641
<i>Udziałowcom niesprawującym kontroli</i>		213 497	212 749

Noty przedstawione na stronach 8 - 108 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

w tys. zł

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

	na dzień:	31.12.2016	31.12.2015
AKTYWA			
Gotówka i operacje z bankami centralnymi	Nota 18	4 775 660	6 229 853
Należności od banków	Nota 19	3 513 278	3 580 957
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Nota 20	3 180 985	4 165 511
Pochodne instrumenty zabezpieczające	Nota 21	67 645	164 777
Należności od klientów	Nota 22	103 068 538	94 913 884
Należności z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	Nota 42	-	289 260
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Nota 23	29 307 878	24 622 078
Inwestycje w podmioty stowarzyszone	Nota 24	871 491	831 142
Wartości niematerialne	Nota 25	486 762	465 687
Wartość firmy	Nota 26	1 688 516	1 688 516
Rzeczowy majątek trwały	Nota 27	878 298	830 493
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	Nota 28	1 534 322	1 251 808
Aktywa zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży	Nota 29	629	1 569
Pozostałe aktywa	Nota 30	725 714	673 165
Aktywa razem		150 099 716	139 708 700
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁY			
Zobowiązania wobec banków	Nota 31	2 561 281	1 066 763
Pochodne instrumenty zabezpieczające	Nota 21	2 023 344	2 079 805
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	Nota 20	1 809 060	2 535 684
Zobowiązania wobec klientów	Nota 32	112 522 457	101 245 186
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	Nota 42	1 632 613	5 258 031
Zobowiązania podporządkowane	Nota 33	440 457	526 634
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	Nota 34	5 529 187	4 320 891
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		84 151	228 488
Rezerwy	Nota 35	130 128	132 570
Pozostałe zobowiązania	Nota 36	2 348 562	1 746 518
Zobowiązania razem		129 081 240	119 140 570
Kapitały			
Kapitały własne należne udziałowcom BZ WBK S.A.		19 780 827	19 392 029
Kapitał akcyjny	Nota 37	992 345	992 345
Pozostałe kapitały	Nota 38	15 791 555	14 685 919
Kapitał z aktualizacji wyceny	Nota 39	276 093	776 914
Zyski zatrzymane		553 987	609 578
Wynik roku bieżącego		2 166 847	2 327 273
Udziały niekontrolujące	Nota 40	1 237 649	1 176 101
Kapitały razem		21 018 476	20 568 130
Zobowiązania i kapitały razem		150 099 716	139 708 700

Noty przedstawione na stronach 8 - 108 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

w tys. zł

Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitałach własnych

Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	Kapitały własne przypadające na akcjonariuszy jednostki dominującej					Udziały niekontrolujące	Kapitały własne razem
	Kapitał akcyjny	Pozostałe kapitały	Kapitał z aktualizacji wyceny	Zyski zatrzymane oraz wynik roku bieżącego	Razem		
Nota	37	38	39			40	
Kapitały według stanu na 31.12.2015	992 345	14 685 919	776 914	2 936 851	19 392 029	1 176 101	20 568 130
Całkowite dochody razem	-	-	(500 760)	2 166 847	1 666 087	213 497	1 879 584
Skonsolidowany zysk za okres	-	-	-	2 166 847	2 166 847	217 245	2 384 092
Pozostałe dochody całkowite	-	-	(500 760)	-	(500 760)	(3 748)	(504 508)
Podział wyniku finansowego	-	1 177 730	-	(1 177 730)	-	-	-
Wycena płatności w formie akcji	-	16 213	-	-	16 213	-	16 213
Dywidendy	-	-	-	(1 290 049)	(1 290 049)	(226 025)	(1 516 074)
Kapitały własne z tytułu przejęcia kontroli nad PSA Finanse sp. z o.o. i PSA Consumer Finanse sp. z o.o.	-	-	-	-	-	74 076	74 076
Rozliczenie z tytułu połączenia spółek zależnych oraz pozostałe	-	(88 307)	(61)	84 915	(3 453)	-	(3 453)
Stan na 31.12.2016	992 345	15 791 555	276 093	2 720 834	19 780 827	1 237 649	21 018 476

W saldzie kapitału z aktualizacji wyceny w wysokości 276 093 tys. zł znajduje się: wycena dłużnych papierów wartościowych w wysokości (145 039) tys. zł, wycena kapitałowych papierów wartościowych w wysokości 521 877 tys. zł, wycena z tytułu zabezpieczeń przepływów pieniężnych w kwocie (108 768) tys. zł oraz stan rezerwy na odprawy emerytalne - skumulowany zysk aktuarialny w kwocie 8 023 tys. zł.

Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	Kapitały własne przypadające na akcjonariuszy jednostki dominującej					Udziały niekontrolujące	Kapitały własne razem
	Kapitał akcyjny	Pozostałe kapitały	Kapitał z aktualizacji wyceny	Zyski zatrzymane oraz wynik roku bieżącego	Razem		
Nota	37	38	39			40	
Kapitały według stanu na 31.12.2014	992 345	12 309 424	951 546	2 277 580	16 530 895	1 520 799	18 051 694
Całkowite dochody razem	-	-	(174 632)	2 327 273	2 152 641	212 749	2 365 390
Skonsolidowany zysk za okres	-	-	-	2 327 273	2 327 273	207 278	2 534 551
Pozostałe dochody całkowite	-	-	(174 632)	-	(174 632)	5 471	(169 161)
Korekta kapitałów własnych z tytułu utraty kontroli nad podmiotami BZ WBK -Aviva	-	1 032 206	-	(342 467)	689 739	(540 854)	148 885
Podział wyniku finansowego	-	1 329 746	-	(1 329 746)	-	-	-
Wycena płatności w formie akcji	-	18 754	-	-	18 754	-	18 754
Dywidendy	-	-	-	-	-	(16 593)	(16 593)
Inne	-	(4 211)	-	4 211	-	-	-
Stan na 31.12.2015	992 345	14 685 919	776 914	2 936 851	19 392 029	1 176 101	20 568 130

W saldzie kapitału z aktualizacji wyceny w wysokości 776 914 tys. zł znajduje się: wycena dłużnych papierów wartościowych w wysokości 183 416 tys. zł, wycena kapitałowych papierów wartościowych w wysokości 786 398 tys. zł, wycena z tytułu zabezpieczeń przepływów pieniężnych w kwocie (195 500) tys. zł oraz stan rezerwy na odprawy emerytalne - skumulowany zysk aktuarialny w kwocie 2 600 tys. zł.

Noty przedstawione na stronach 8-108 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

w tys. zł

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych

	za okres:	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Zysk przed opodatkowaniem		3 122 054	3 178 292
Korekty razem:			
Udział w (zyskach) stratach netto jednostek wycenianych metodą praw własności		(55 439)	(27 711)
Amortyzacja		277 220	256 561
Odpisy z tytułu (odwrócenia) utraty wartości		22 077	10 048
Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej		(417 631)	(823 152)
		2 948 281	2 594 038
Zmiany:			
Stanu rezerw		(2 442)	(19 796)
Stanu aktywów/zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu		957 785	827 234
Stanu pochodnych instrumentów zabezpieczających		40 671	895 693
Stanu należności od banków		4 589	(246 272)
Stanu należności od klientów		(8 154 654)	(9 110 273)
Stanu zobowiązań wobec banków		164 897	(261 896)
Stanu zobowiązań wobec klientów		10 336 381	6 190 483
Stanu należności/zobowiązań z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu		(3 608 458)	(1 944 591)
Stanu pozostałych aktywów i zobowiązań		683 114	(97 485)
		421 883	(3 766 903)
Odsetki naliczone wyłączone z działalności operacyjnej		(436 651)	(445 117)
Dywidendy		(96 051)	(103 899)
Podatek dochodowy zapłacony		(1 016 330)	(1 048 980)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		1 821 132	(2 770 861)
Wpływy		6 069 162	6 745 190
Zbycie udziałów w podmiotach powiązanych		100	244 316
Zbycie/zapadalność aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		5 327 990	5 640 574
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowego majątku trwałego		26 800	50 389
Dywidendy otrzymane		95 903	103 899
Odsetki otrzymane		618 369	706 012
Wydatki		(10 406 768)	(5 119 400)
Nabycie udziałów w podmiotach powiązanych pomniejszone o przejęte środki pieniężne		(61 197)	-
Nabycie aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		(9 991 588)	(4 769 279)
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowego majątku trwałego		(353 983)	(350 121)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(4 337 606)	1 625 790
Wpływy		6 037 678	3 359 574
Emisja dłużnych papierów wartościowych		2 762 880	2 111 125
Zaciągnięcia kredytów i pożyczek		3 274 798	1 248 449
Wydatki		(4 360 097)	(3 067 786)
Wykup dłużnych papierów wartościowych		(1 554 700)	(728 200)
Spląty kredytów i pożyczek		(1 108 976)	(2 143 089)
Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli		(1 516 074)	(16 593)
Odsetki zapłacone		(180 347)	(179 904)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		1 677 581	291 788
Przepływy pieniężne netto - razem		(838 893)	(853 283)
Środki pieniężne na początek okresu		12 677 692	13 530 975
Środki pieniężne na koniec okresu		11 838 799	12 677 692

Instrumenty stanowiące środki pieniężne zostały zaprezentowane w nocie 47.

Noty przedstawione na stronach 8-108 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

w tys. zł

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacja ogólna o emitencie

Bank Zachodni WBK S.A. jest bankiem mającym siedzibę w Polsce: 50-950 Wrocław, Rynek 9/11, NIP 896-000-56-73, REGON 930041341, zarejestrowanym w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, VI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z numerem KRS: 0000008723.

Skonsolidowane sprawozdanie Banku Zachodniego WBK S.A. zawiera dane Banku oraz jego jednostek zależnych (razem zwanych Grupą) oraz udziały w jednostkach stowarzyszonych.

Jednostką dominującą najniższego i najwyższego szczebla dla Banku Zachodniego WBK S.A. jest Banco Santander S.A. z siedzibą w Santander w Hiszpanii.

Grupa Banku Zachodniego WBK S.A. oferuje szeroki zakres usług bankowych w obrocie krajowym i na międzybankowych rynkach zagranicznych, dla osób fizycznych i prawnych. Dodatkowo prowadzi również usługi:

- pośrednictwa obrotu papierami wartościowymi,
- leasingu,
- faktoringu,
- zarządzania aktywami/funduszami,
- dystrybucji usług ubezpieczeniowych,
- handlu akcjami i udziałami spółek prawa handlowego,
- działalności maklerskiej.

w tys. zł

W skład Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A. wchodzi następujące podmioty zależne i stowarzyszone:

Podmioty zależne:

Podmioty zależne	Siedziba	Udział [%] w liczbie głosów na WZA na dzień 31.12.2016	Udział [%] w liczbie głosów na WZA na dzień 31.12.2015
1. BZ WBK Finanse Sp. z o.o.	Poznań	100,00	100,00
2. BZ WBK Faktor Sp. z o.o.	Warszawa	100% głosów należy do BZ WBK Finanse Sp. z o.o.	100% głosów należy do BZ WBK Finanse Sp. z o.o.
3. BZ WBK Leasing S.A.	Poznań	100% głosów należy do BZ WBK Finanse Sp. z o.o.	100% głosów należy do BZ WBK Finanse Sp. z o.o.
4. BZ WBK Lease S.A.	Warszawa	100% głosów należy do BZ WBK Finanse Sp. z o.o.	100% głosów należy do BZ WBK Finanse Sp. z o.o.
5. BZ WBK Inwestycje Sp. z o.o.	Poznań	100,00	100,00
6. Gieldokracja Sp. z o.o. w likwidacji	Poznań	100,00	100,00
7. BZ WBK Nieruchomości S.A.	Zakrzewo	99,99	99,99
8. BZ WBK Asset Management S.A. ¹⁾	Poznań	-	50,00
9. BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. ¹⁾	Poznań	50,00	100% głosów należy do BZ WBK Asset Management S.A.
10. Santander Consumer Bank S.A.	Wrocław	60,00	60,00
11. Santander Consumer Finanse Sp. z o.o.	Wrocław	100% głosów należy do Santander Consumer Bank S.A.	100% głosów należy do Santander Consumer Bank S.A.
12. PSA Finance Sp. z o.o. ²⁾	Warszawa	50% głosów należy do Santander Consumer Bank S.A. oraz 50% głosów należy do Banque PSA Finance S.A.	-
13. PSA Consumer Finance sp. z o.o. ²⁾	Warszawa	100% głosów należy do PSA Finance Sp. z o.o.	-
14. Santander Consumer Multirent Sp. z o.o.	Wrocław	100% głosów należy do Santander Consumer Bank S.A.	100% głosów należy do Santander Consumer Bank S.A.
15. AKB Marketing Services Sp. z o.o. w likwidacji	Poznań	100% głosów należy do Santander Consumer Bank S.A.	100% głosów należy do Santander Consumer Bank S.A.
16. SC Poland Auto 2014-1 Limited	Dublin	-	spółka zależna Santander Consumer Bank S.A.
17. SC Poland Consumer 15-1 Sp. z o.o.	Warszawa	spółka zależna Santander Consumer Bank S.A.	spółka zależna Santander Consumer Bank S.A.
18. SC Poland Consumer 16-1 Sp. z o.o. ³⁾	Warszawa	spółka zależna Santander Consumer Bank S.A.	-

¹⁾ Z dniem 31.03.2016 r. nastąpiło połączenie BZ WBK Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych S.A. z BZ WBK Asset Management S.A., w którego wyniku BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. przejęło BZ WBK Asset Management S.A.

Połączenie spółek nastąpiło poprzez przeniesienie całego majątku BZ WBK Asset Management S.A. (spółki przejmowanej) na BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. (spółkę przejmującą) za akcje, które BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. wydało akcjonariuszom spółki przejmowanej. Połączenie spółek nastąpiło z dniem wpisania połączenia do rejestru przedsiębiorców Towarzystwa. Wpis połączenia wywołał skutek wykreślenia BZ WBK Asset Management S.A. z rejestru przedsiębiorców. BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. wstąpiło z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki swojego poprzednika prawnego tj. BZ WBK Asset Management S.A. Połączenie jednostek pod wspólną kontrolą nie ma istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

w tys. zł

Na dzień 31.12.2016 r. Bank Zachodni WBK S.A. był współwłaścicielem spółki BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. razem z Banco Santander S.A. Obaj właściciele wchodzą w skład Grupy Santander i posiadają po 50% udziału w kapitale zakładowym spółki. W praktyce, Bank Zachodni WBK S.A. sprawuje kontrolę nad podmiotem zależnym BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., ponieważ za jego pośrednictwem Banco Santander realizuje swoją politykę w Polsce. W związku z powyższym, spółka traktowana jest jako zależna.

²⁾ Szczegółowe informacje na temat przejęcia kontroli nad spółkami PSA Finance sp. z o.o. i pośrednio PSA Consumer Finance sp. z o.o. zostały opisane w nocie 50.

³⁾ SC Poland Consumer 16-1 Sp. z o.o. spółka celowa powołana do przeprowadzenia sekurytyzacji części portfela kredytowego, w której udziałowcem jest polska osoba prawna niepowiązana z Grupą; spółka kontrolowana przez Santander Consumer Bank, w związku ze spełnieniem warunków kontroli zawartych w MSSF 10.7.

Podmioty stowarzyszone:

Podmioty stowarzyszone	Siedziba	Udział [%] w liczbie głosów na WZA na dzień 31.12.2016	Udział [%] w liczbie głosów na WZA na dzień 31.12.2015
1. POLFUND - Fundusz Poręczeń Kredytowych S.A.	Szczecin	50,00	50,00
2. Metrohouse Franchise S.A.*	Warszawa	-	20,13
3. BZ WBK - Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A.	Poznań	49,00	49,00
4. BZ WBK - Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.	Poznań	49,00	49,00

* Szczegółowe informacje na temat sprzedaży akcji spółki Metrohouse Franchise S.A. zostały opisane w nocie 49.

2. Zasady sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Oświadczenie o zgodności

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej BZ WBK S.A zostało sporządzone zgodnie ze stosowanymi w sposób ciągły Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) przyjętymi przez Unię Europejską według stanu w dniu 31 grudnia 2016 r., a w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami – zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz.U. z 30.01.2013 r., poz. 330 z późniejszymi zmianami) i wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi, a także wymogami wobec emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych określonych w ustawie z dnia 29.07.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 14 lutego 2017 r.

w tys. zł

Nowe standardy i interpretacje oraz zmiany do standardów lub interpretacji, które mogą mieć zastosowanie w Grupie BZ WBK, a nie są jeszcze obowiązujące i nie zostały wcześniej wprowadzone

MSSF	Charakter zmian	Obowiązuje od	Wpływ na Grupę BZ WBK
Nowelizacja MSR 7 Sprawozdanie z przepływów pieniężnych *	Zmiany do MSR 7 wprowadzają wymóg ujawnienia zmian w zobowiązaniach wynikających z działalności finansowej w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych, włączając w to zmiany zarówno będące przepływami pieniężnymi oraz zmianami niepieniężnymi.	1 stycznia 2017	Zmiana nie będzie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
Nowelizacja MSR 12 Podatek dochodowy *	Doprecyzowanie standardu w zakresie tworzenia aktywa z tytułu podatku odroczonego w przypadku strat z wyceny instrumentów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży m.in. instrumentów dłużnych.	1 stycznia 2017	Zmiana nie będzie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
MSSF 9 Instrumenty finansowe	Zmiany dotyczą następujących obszarów: <ul style="list-style-type: none"> Klasyfikacja i wycena – wprowadzenie trzech kategorii klasyfikacji instrumentów dłużnych: wg zamortyzowanego kosztu, wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, wartości godziwej przez wynik finansowy. Dokonano zmiany wyceny instrumentów kapitałowych ograniczając możliwości wyceny według kosztu historycznego; Oczekiwane straty kredytowe – wprowadzenie nowego modelu ujmowania utraty wartości (ECL). Odpisy z utraty wartości mają być ujmowane na podstawie oczekiwanych strat kredytowych w całym czasie istnienia instrumentu zamiast okresu kolejnych 12 miesięcy; Testy na efektywność zabezpieczeń i prawo do stosowania rachunkowości zabezpieczeń – MSSF 9 zastępuje precyzyjnie określony przedział efektywności (80-125%) wymogiem występowania ekonomicznej relacji pomiędzy pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym oraz wymogiem, by współczynnik zabezpieczenia był taki sam, jaki jednostka faktycznie stosuje dla celów zarządzania ryzykiem. Nieefektywne zabezpieczenia będą nadal wykazywane w wyniku finansowym. Pozycje zabezpieczane – nowe wymogi umożliwiają wyznaczenie pozycji zabezpieczanych w odniesieniu do pewnych ekonomicznie racjonalnych strategii zabezpieczania, których MSR 39 obecnie zabrania. Instrumenty zabezpieczające – złagodzenie niektórych instrumentów zabezpieczających wymienionych w MSR 39. Standard zezwala na ujęcie wartości czasowej zakupionych opcji oraz na zastosowanie niepochodnych instrumentów finansowych jako instrumentów zabezpieczających; Zmiana wartości godziwej zobowiązania finansowego wynikająca ze zmian ryzyka kredytowego tego zobowiązania prezentowana będzie, co do zasady, w pozostałych całkowitych dochodach. 	1 stycznia 2018	Opis stanu wdrożenia standardu przedstawiono poniżej.
MSSF 15 Przychody z umów z klientami	Zmiany dotyczą następujących obszarów: <ul style="list-style-type: none"> Przeniesienie kontroli – ujmowanie przychodu dopiero, gdy klient uzyska kontrolę nad towarem lub usługą. Zmiana doprecyzowuje definicję przejęcia kontroli. Wprowadzenie wytycznych pozwalających na ustalenie zasadności rozkładania przychodu w czasie lub ujmowania jednorazowo; Zmienne wynagrodzenie – zmiana uwzględnia zmienne wynagrodzenie w cenie towarów lub usług ze względu np. na wystąpienie kary czy premii od wyników; Alokacja ceny transakcyjnej w oparciu o odpowiednią jednostkową cenę sprzedaży – wprowadzenie obowiązku alokacji zapłaty za poszczególne towary lub usługi w przypadku ich sprzedaży w ramach jednej umowy; Licencje – wprowadzenie obowiązku ustalania przez jednostki na jaki okres czasu jest przenoszona licencja oraz doprecyzowanie wyliczenia przychodu w przypadku przeniesienia licencji w przedziale czasowym jak i jednorazowo w określonym momencie; Wartość pieniądza w czasie – korekta ceny transakcyjnej o wartość pieniądza w czasie. Jednostka może nie wyliczać zmiany wartości pieniądza w czasie pod warunkiem, jeśli od otrzymania towaru lub usługi do momentu realizacji płatności nie mija więcej niż rok; Koszty pozyskania kontraktu – wprowadzenie warunków, które określają czy dany koszt pozyskania kontraktu może podlegać kapitalizacji i może być amortyzowany równoległe do ujmowania przychodów; Ujawnienia – wprowadzenie obowiązku ujawnienia informacji ilościowych jak i jakościowych dotyczących subiektywnych osądów i ich zmian dot. ujęcia przychodów. 	1 stycznia 2018	Grupa nie spodziewa się istotnego wpływu na sposób rozpoznawania przychodów.

w tys. zł

MSSF 16 Leasing *	Zmiany dotyczą następujących obszarów: • Wprowadzenie nowej definicji leasingu jako umowy lub części umowy; • Ujęcie u leasingobiorcy – zmiana wpłynęła na wskaźniki bilansowe; • Ujęcie u leasingodawcy – w przypadku ujęcia księgowego transakcji sprzedaży oraz leasingu zwrotnego i dodatkowych ujawnień.	1 stycznia 2019	Przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego ujawniono w nocie nr 46.
Zmiany do MSSF 2: Klasyfikacja i wycena transakcji opartych na akcjach *	Zmiana wprowadza m.in. • Wytyczne w zakresie wyceny w wartości godziwej zobowiązania z tytułu transakcji opartych na akcjach rozliczanych w środkach pieniężnych; • Wytyczne dotyczące zmiany klasyfikacji z transakcji opartych na akcjach rozliczanych w środkach pieniężnych na transakcje oparte na akcjach rozliczane w instrumentach kapitałowych, a także • Wytyczne na temat ujęcia zobowiązania podatkowego pracownika z tytułu transakcji opartych na akcjach.	1 stycznia 2018	Zmiana nie będzie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

* Nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów wydane przez RMSR, ale jeszcze niezatwierdzone do stosowania w UE.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Klasyfikacja i wycena

MSSF 9 usuwa kategorie obecnie występujące w MSR 39, w szczególności kategorie instrumentów utrzymywanych do terminu wymagalności oraz dostępnych do sprzedaży. Klasyfikacja aktywów finansowych zgodnie z MSSF 9 jest uzależniona od modelu biznesowego zarządzania aktywami finansowymi oraz charakterystyki umownych przepływów pieniężnych. Zgodnie ze standardem instrumenty finansowe klasyfikowane są wyłącznie do dwóch grup:

- aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej lub
- aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

Grupa w 2016 r. dokonała wstępnego wyznaczenia modeli biznesowych, które nie pozostają w sprzeczności z segmentami wydzielanymi na potrzeby zarządcze. Jedynie w odniesieniu do segmentu ALM i Operacji Centralnych analizowana jest zasadność wyodrębnienia dwóch modeli biznesowych: modelu zmierzającego do pozyskiwania przepływów pieniężnych (ang. hold to collect) oraz modelu zmierzającego do pozyskiwania przepływów pieniężnych i sprzedaży aktywów (ang. hold to collect and sell).

Grupa bazując na przeprowadzonych analizach kontraktowych przepływów pieniężnych oraz wstępnie wyodrębnionych modelach biznesowych, nie spodziewa się istotnych zmian w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych:

- aktywa finansowe zaklasyfikowane jako „Kredyty i należności” pod MSR 39 w dalszym ciągu będą wyceniane w zamortyzowanym koszcie, przy założeniu spełnienia wymogu testu analizy kontraktowych przepływów pieniężnych,
- instrumenty dłużne zaklasyfikowane do kategorii “dostępne do sprzedaży” będą nadal wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody,
- dostępne do sprzedaży nienotowane instrumenty kapitałowe wyceniane w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy aktualizujące będą wyceniane w wartości godziwej albo poprzez wynik finansowy albo inne całkowite dochody w zależności od charakteru inwestycji,
- instrumenty finansowe aktualnie wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy będą w dalszym ciągu wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Grupa jest w trakcie przeprowadzania analizy aktywów finansowych pod kątem spełnienia warunków testu kontraktowych przepływów pieniężnych oraz przypisania ich do odpowiedniego modelu biznesowego w celu właściwej klasyfikacji instrumentów finansowych zgodnie z MSSF 9.

Rachunkowość zabezpieczeń

MSSF 9 zawiera nowe wytyczne dotyczące rachunkowości zabezpieczeń mające na celu uproszczenie bieżących rozwiązań oraz lepsze odzwierciedlenie zasad zarządzania ryzykiem, co zwiększy zakres pozycji, jakie można wyznaczać na pozycje zabezpieczane. Dodatkowa analiza wymagana przez standard zapewni informację na temat wpływu rachunkowości zabezpieczeń na sprawozdanie finansowe oraz na strategię zarządzania ryzykiem.

Po ukończeniu analizy ryzyk i korzyści związanych z przyjęciem rozwiązań dotyczących rachunkowości zabezpieczeń wprowadzonych przez MSSF 9 Grupa podejmie decyzję co do ewentualnego zaadaptowania rozwiązań wprowadzanych przez nowy standard. Zgodnie z najlepszymi szacunkami Grupy relacje zabezpieczające będą kontynuowane.

w tys. zł

Utrata wartości ekspozycji kredytowych

MSSF 9 wprowadza nowe podejście do szacowania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu. Podejście to będzie bazowało na wyznaczaniu strat oczekiwanych (expected loss) w odróżnieniu od aktualnie stosowanego modelu wynikającego z MSR 39, który bazuje na koncepcji strat poniesionych (incurred loss).

MSSF 9 uzależnia sposób rozpoznawania strat oczekiwanych w zależności od zmiany poziomu ryzyka, który nastąpił od momentu rozpoznania ekspozycji. Standard wprowadza trzy podstawowe etapy/koszyki (stage) rozpoznawania strat oczekiwanych:

- Koszyk 1 – w którym będą klasyfikowane ekspozycje dla których od momentu rozpoznania nie nastąpiły istotne zmiany ryzyka rozumiane jako wzrost prawdopodobieństwa przeklasyfikowania do portfela z utratą wartości (Koszyk 3). Dla takich ekspozycji oczekiwane straty będą rozpoznawane w horyzoncie najbliższych 12 miesięcy.
- Koszyk 2 – w którym będą klasyfikowane ekspozycje, dla których od momentu rozpoznania nastąpił istotny wzrost ryzyka, ale jeszcze nie uprawdopodobniło się zdarzenie nie wywiązania się z zobowiązania. Dla takich ekspozycji straty oczekiwane będą rozpoznawane w horyzoncie pozostałego czasu życia ekspozycji.
- Koszyk 3 – w którym będą klasyfikowane ekspozycje, dla których zmaterializowało się zdarzenia niewykonania zobowiązania. Dla takich ekspozycji oczekiwane straty będą rozpoznawane w horyzoncie pozostałego czasu życia ekspozycji.

Jednym z kluczowych elementów wprowadzenia MSSF 9 jest wypracowanie definicji istotnego wzrostu ryzyka decydującego o klasyfikacji do koszyka 2. Grupa w 2016 r. rozpoczęła prace nad usystematyzowaniem definicji istotnego wzrostu poziomu ryzyka, na potrzeby której zostaną wykorzystane podstawowe kryteria określone w MSSF 9 takie jak opóźnienie w spłacie powyżej 30 dni oraz funkcjonujące w Grupie modele PD/ratingowe i dodatkowe elementy oceny jakościowej poziomu ryzyka wykorzystywane w procesach monitoringu ekspozycji. W celu identyfikacji istotnego wzrostu ryzyka wymagane jest również wykonanie porównania początkowej oceny ryzyka na moment rozpoznania ekspozycji z bieżącą oceną na datę raportową, to zadanie wiąże się z istotnym zmianami technologicznymi w procesie kalkulacji odpisów.

Drugim kluczowym elementem wprowadzonym w MSSF 9 jest podejście do szacowania parametrów ryzyka. Grupa na potrzeby szacowania odpisów z tytułu utraty wartości planuje kontynuować wykorzystywanie własnych oszacowań parametrów ryzyka (PD, LGD, CCF) bazujące na modelach wewnętrznych, jednak z perspektywy wymogów MSSF 9 znaczącym modyfikacjom ulegnie proces kalibracji modeli. Przejście z modelu strat zrealizowanych na oczekiwane sprawi, że parametr emergence period / loss identification period (ang. LIP) przestanie być wykorzystywany na potrzeby kalkulacji odpisów aktualizujących w portfelu bez utraty wartości (IBNR). Średnio dla całego portfela Grupy emergence period/ LIP był krótszy niż 12 miesięcy, w związku z tym przy przejściu na standard MSSF 9 horyzont szacowanych odpisów wzrośnie (koszyk 1 – 12 miesięcy, koszyk 2 – w horyzoncie życia). Dodatkowo, aby właściwie oszacować parametry w horyzoncie czasu życia ekspozycji konieczne jest rozważenie kilku wariantów przyszłych warunków makroekonomicznych, jak również dokonanie szacunków samego oczekiwanego przyszłego czasu życia ekspozycji. Finalnie zgodnie ze standardem parametry będą kalibrowane według kilku scenariuszy, a ostatecznie odpis będzie szacowany jako średnia ważona oczekiwanych strat w każdym ze scenariuszy. Powyższe zmiany oznaczają istotny wzrost zakresu parametrów wykorzystywanych w kalkulacji, jak również pojawienie się nowych elementów modeli parametrów odpisów wynikających z wprowadzenia kalibracji do kilku scenariuszy makroekonomicznych. Grupa w trakcie 2016 r. prowadziła prace nad przygotowaniem ostatecznej koncepcji metodologii dla parametrów modeli, jak i prace na implementacją nowego sposobu kalkulacji odpisu, której to złożoność obliczeniowa znacznie wzrośnie po wprowadzeniu MSSF 9.

Stan wdrożenia

Jak opisano powyżej, Grupa jest w trakcie prac związanych z oceną wpływu nowego standardu. Dokonano wstępnego wyznaczenia modeli biznesowych, a także wstępnej analizy przepływów pieniężnych. Trwają prace w zakresie szacowania utraty wartości. Z końcem roku 2016 Grupa rozpoczęła także etap związany z podatkowymi aspektami, rachunkowością zabezpieczeń oraz ujawnieniami wymaganymi przez standard.

Z uwagi na trwające prace nad wdrożeniem MSSF 9 „Instrumenty finansowe” i związany z tym brak możliwości wiarygodnego oszacowania wpływu wdrożenia standardu, Grupa nie dokonała ujawnienia wpływu ilościowego na wyniki finansowe.

w tys. zł

Standardy i interpretacje oraz zmiany do standardów lub interpretacji, które zostały po raz pierwszy zastosowane w 2016 r.

MSSF	Charakter zmian	Obowiązuje od	Wpływ na Grupę BZ WBK
MSSF 14 Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe	Standard ten pozwala jednostkom, które sporządzają Sprawozdanie finansowe zgodnie z MSSF po raz pierwszy, do ujmowania kwot wynikających z działalności o regulowanych cenach, zgodnie z dotychczas stosowanymi zasadami rachunkowości. Dla poprawienia porównywalności z jednostkami, które stosują już MSSF i nie wykazują takich kwot, zgodnie z opublikowanym MSSF 14 kwoty wynikające z działalności o regulowanych cenach, powinny podlegać prezentacji w odrębnej pozycji zarówno w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jak i w rachunku zysków i strat oraz sprawozdaniu z innych całkowitych dochodów.	1 stycznia 2016	Zmiana nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
MSR 19 „Świadczenia pracownicze”	Zmiana przy ustalaniu stopy dyskonta – stosuje się ją do zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia w walucie zobowiązania, a nie w kraju powstania zobowiązania.	1 lutego 2016	Zmiana nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
Doroczne poprawki do MSSF cykl 2010-2012	Poprawki dotyczą: <ul style="list-style-type: none"> • MSSF 2 Pojęcia „ warunków nabycia uprawnień”; • MSSF 3 zapłaty warunkowe przy łączeniu jednostek; • MSSF 8 grupowanie segmentów operacyjnych oraz uzgadnianie sumy aktywów segmentów sprawozdawczych z aktywami jednostki; • MSSF 13 należności i zobowiązania krótkoterminowe; • MSR16/MSR 38 aktualizacja – metoda proporcjonalna; • MSR 24 kadra zarządzająca. 	1 lutego 2015	Zmiana nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
Nowelizacja MSR 27 Zastosowanie metody praw własności w jednostkowych sprawozdaniach finansowych	Zmiana w ujmowaniu inwestycji w jednostkach zależnych w jednostkowym sprawozdaniu finansowym. <ul style="list-style-type: none"> • Według ceny nabycia; • Zgodnie z MSSF 9; • Zgodnie z wytycznymi MSR 28 (prawa własności); Doprecyzowanie definicji jednostkowego sprawozdania finansowego.	1 stycznia 2016	Zmiana nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
Doroczne poprawki do MSSF cykl 2012-2014	Poprawki dotyczą : <ul style="list-style-type: none"> • MSSF 5 Zmiany w metodach zbycia; • MSSF 7 Kontrakty usługowe; • MSR 19 Stopa dyskonta: emisje na rynkach regionalnych; • MSR 34 Ujawnienie informacji „w innym miejscu śródrocznego raportu finansowego”. 	1 stycznia 2016	Zmiana nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
Nowelizacja MSSF 11 Wspólne ustalenia umowne	Podczas nabycia udziału we wspólnej działalności przez inwestora (zgodnie z MSSF 3 będącej „przedsięwzięciem) wymuszenie stosowania zasad dotyczących rachunkowości połączenia przedsięwzięć oraz wykonanie szeregu czynności przez inwestora: <ul style="list-style-type: none"> • Wycena możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań do wartości godziwej; • Odniesienie kosztów związanych z przejęciem do wyniku finansowego; • Ujęcie podatku dochodowego odroczonego; • Ujęcie wartości rezydualnej jako wartości firmy. 	1 stycznia 2016	Zmiana nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
Nowelizacja MSR 16 i MSR 38	Wg zmiany do MSR 16 sposób dot. amortyzowania składników rzeczowych aktywów trwałych w oparciu o przychody wypracowane przy pomocy tego środka nie jest właściwy. Wg zmiany do MSR 38 sposób dot. amortyzowania składnika wartości niematerialnych w oparciu o przychody wypracowane za pomocą tego składnika nie jest właściwy.	1 stycznia 2016	Zmiana nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

w tys. zł

Nowelizacja MSR 1	Zmiana dotyczy prezentacji informacji w sprawozdaniu finansowym biorąc pod uwagę ich istotność i dezagregację. Dodatkowo wprowadza się zmiany dotyczące sporządzania not do sprawozdania finansowego, ujawniania zasad rachunkowości oraz grupowania innych całkowitych dochodów wynikających z inwestycji.	1 stycznia 2016	Grupa dokonała implementacji zapisów znowelizowanego Standardu. Opis wpływu został przedstawiony w sekcji "Porównywalność z wynikami poprzednich okresów".
Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28 pt. „Jednostki inwestycyjne: wyłączenia z konsolidacji”	Zmiany precyzują wymagania dotyczące jednostek inwestycyjnych i wprowadzają pewne ułatwienia. Wyjaśniają, że jednostka powinna wyceniać w wartości godziwej przez wynik finansowy wszystkie swoje jednostki zależne, które są jednostkami inwestycyjnymi. Ponadto doprecyzowano, że zwolnienie ze sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jeżeli jednostka dominująca wyższego szczebla sporządza dostępne publicznie sprawozdania finansowe, obowiązuje niezależnie od tego, czy jednostki zależne są konsolidowane czy wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 10 w sprawozdaniu jednostki dominującej wyższego szczebla. Ujawnienia związane z jednostkami zależnymi wycenianymi w wartości godziwej dokonywane są zgodnie z MSSF 12.	22 września 2016	Zmiana nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

Zasady rachunkowości

Zasady rachunkowości przedstawione poniżej, zostały zastosowane dla wszystkich okresów sprawozdawczych zaprezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Zasady rachunkowości zostały zastosowane jednolicie przez poszczególne jednostki Grupy.

Zmiany zasad rachunkowości

Grupa Kapitałowa zastosowała takie same zasady rachunkowości, jak przy sporządzaniu Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej za rok obrotowy 2015 r.

Porównywalność z wynikami poprzednich okresów

W związku z wejściem w życie zmian do MSR 1 Grupa Kapitałowa Banku Zachodniego WBK S.A. zdecydowała o zmianie danych porównawczych w celu dostarczenia bardziej przejrzystej informacji na temat sytuacji finansowej.

Począwszy od 30.06.2016 r. Grupa Kapitałowa zmieniła sposób prezentacji Należności z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu i Zobowiązań z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu. Pozycje te wcześniej prezentowane były w liniach Należności od klientów, Należności od banków oraz Zobowiązania wobec banków i Zobowiązania wobec klientów. Po zmianie Należności z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu i Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu prezentowane są w odrębnych liniach Skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

Począwszy od 31.12.2016 r. Grupa Kapitałowa zmieniła sposób prezentacji Rezerw. Pozycja ta wcześniej prezentowana była w linii Pozostałe zobowiązania. Po zmianie Rezerwy prezentowane są w odrębnej linii Skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

W tabelach poniżej zaprezentowano wpływ zmiany w zakresie prezentacji na dane porównawcze.

	Zmiana prezentacji		31.12.2015 przekształcone
	31.12.2015 dane przed przekształceniem	transakcji z przyrzeczeniem odkupu	
Należności od banków	3 853 257	(272 300)	3 580 957
Należności od klientów	94 930 844	(16 960)	94 913 884
Należności z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	-	289 260	289 260
Zobowiązania wobec banków	5 704 604	(4 637 841)	1 066 763
Zobowiązania wobec klientów	101 865 376	(620 190)	101 245 186
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	-	5 258 031	5 258 031

w tys. zł

	31.12.2015 dane przed przekształceniem	Zmiana prezentacji rezerw	31.12.2015 przekształcone
Rezerwy	-	132 570	132 570
Pozostałe zobowiązania	1 879 088	(132 570)	1 746 518

Powyższe zmiany mają charakter jedynie prezentacyjny.

W związku z wejściem w życie z dniem 01.02.2016 r. ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, w sprawozdaniu finansowym podatek ten został ujawniony w odrębnej linii rachunku zysków i strat „Podatek od instytucji finansowych”.

Podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich, w zaokrągleniu do tysiąca złotych.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy BZ WBK S.A. sporządzone zostało zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) przyjętymi do stosowania w Unii Europejskiej, według zasady kosztu historycznego z uwzględnieniem zasad wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wszystkich kontraktów pochodnych oraz zobowiązań z tytułu rozliczanych w środkach pieniężnych płatności w formie akcji własnych, które są wyceniane według wartości godziwej. Składniki aktywów trwałych lub grupy do sprzedaży zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży, wykazywane są w kwocie niższej z dwóch, tj. ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Zastosowanie szacunków

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga od kierownictwa dokonania subiektywnych ocen, estymacji i przyjęcia założeń, które wpływają na stosowane zasady rachunkowości oraz na prezentowane kwoty aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów.

Szacunki i założenia dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które są uważane za właściwe w danych warunkach. Wyniki tworzą podstawę do dokonywania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł.

Szacunki i założenia podlegają bieżącym przeglądom. Zmiany w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym je dokonano pod warunkiem, że dotyczyły one tylko tego okresu lub w okresie, w którym je dokonano i okresach przyszłych, jeśli wpływają one zarówno na bieżący jak i przyszłe okresy.

Najistotniejsze szacunki dokonywane przez Grupę

Utrata wartości należności kredytowych

Szacowanie potencjalnej wartości odpisów aktualizujących należności kredytowych jest zawsze obarczone niepewnością i zależy pod względem ryzyka kredytowego od wielu czynników, w tym historycznych trendów w zakresie odpisów aktualizujących, klasyfikacji należności, warunków ekonomicznych, sytuacji w poszczególnych branżach, wobec których Grupa BZ WBK ma zaangażowanie oraz innych czynników zewnętrznych, w tym wymagań prawnych i regulacyjnych. Na kredyty ze zidentyfikowaną przesłanką utraty wartości tworzone są odpisy aktualizujące, jeśli w ocenie kierownictwa szacowana spłata możliwa do uzyskania od dłużnika, łącznie z wartością posiadanych zabezpieczeń, może być niższa od kwoty pozostałej do spłaty ekspozycji. Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość Grupa wyznacza wartość odpisu aktualizującego jako różnicę pomiędzy wartością bilansową ekspozycji kredytowej a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania utraty wartości.

Proces identyfikacji kredytów, które wymagają utworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości opiera się na kilku niezależnych poziomach weryfikacji. Jakość portfela należności kredytowych oraz odpisy aktualizujące wartość należności kredytowych są regularnie monitorowane na poziomie centralnym. W całej Grupie istnieje jednolity system klasyfikacji należności na podstawie ustalonych kryteriów, a jego kluczowym celem jest wczesna identyfikacja zagrożonych kredytów, umożliwiającą odpowiednio szybkie podjęcie działań naprawczych. System klasyfikacji kredytowej odgrywa kluczową rolę przy ustalaniu poziomu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości w Grupie BZ WBK; na jego podstawie rozpoczynany jest proces, którego efektem jest utworzenie odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości dla poszczególnych zaangażowań cechujących się ryzykiem braku spłaty.

Analiza utraty wartości jest przeprowadzana:

- w odniesieniu do indywidualnych ekspozycji kredytowych stanowiących istotne pozycje sprawozdawcze, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości oraz objętych klasyfikacją klientów Global Corporate Banking, komercyjnych, property i samorządów lokalnych, jak również istotnych ekspozycji detalicznych (analiza indywidualna);

w tys. zł

- w odniesieniu do portfela ekspozycji kredytowych, które indywidualnie nie są istotne (analiza portfelowa) lub są indywidualnie istotne, ale bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości.

Grupa dokonuje regularnych przeglądów metodologii i założeń stanowiących podstawę określenia szacunkowych kwot przepływów pieniężnych i okresów, w których one nastąpią, w szczególności porównaniu podlegają oszacowane z zrealizowanymi przepływami pieniężnymi celem dokonania najlepszego możliwego szacunku wartości odzyskiwalnej.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości aktywów innych niż aktywa finansowe

Wycena aktywów trwałych Grupy jest weryfikowana na koniec okresu sprawozdawczego w celu określenia, czy zaistniały przesłanki dokonania odpisu aktualizacyjnego z tytułu utraty wartości. Jeżeli istnieje taka przesłanka, należy określić wartość odzyskiwalną aktywów.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgową aktywa przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

W przypadku pozostałych należności odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości tworzy się do wysokości oszacowanych kwot możliwych do uzyskania, a dla pozostałych należności długoterminowych również z uwzględnieniem dyskontowania.

Aktywa do zbycia wycenia się według mniejszej z dwóch wartości: wartości bilansowej lub oszacowanej wartości godziwej pomniejszonej o oszacowane koszty sprzedaży.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Niektóre instrumenty finansowe Grupy są wykazywane według wartości godziwej. Są to m.in. wszystkie instrumenty pochodne, pozostałe aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej poprzez rachunek zysków i strat oraz papiery wartościowe sklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży. Instrumenty finansowe są wyceniane poprzez odniesienie do obowiązujących cen rynkowych dla danego instrumentu lub poprzez zastosowanie odpowiedniego modelu wyceny. W przypadku, gdy wartość godziwa jest obliczana z wykorzystaniem modeli wyceny dla rynków finansowych, zgodnie z wykorzystywaną metodologią wylicza się szacowane przepływy pieniężne z danego kontraktu, a następnie dyskontuje się je do wartości bieżącej. Modele te opierają się na niezależnie określanych parametrach rynkowych, np. krzywych stóp procentowych, cenach papierów wartościowych i towarów, zmienności kwotowań cen opcji oraz kursów walutowych. Większość parametrów rynkowych ustalana jest na podstawie kwotowań lub wynika z cen instrumentów finansowych.

Dla instrumentów finansowych, których wartość bilansowa oparta jest na obowiązujących cenach lub modelach wyceny, w uzasadnionych przypadkach Grupa bierze pod uwagę konieczność rozpoznania dodatkowej korekty do wartości godziwej z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta.

Przychody z tytułu usługi pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych

Grupa dokonała w 2016 r. zmiany szacunków parametrów modelu względnej wartości godziwej. Model ten stosowany jest przez Grupę do podziału kwoty wynagrodzenia z tytułu usługi pośrednictwa w sprzedaży ubezpieczeń oferowanych w powiązaniu z instrumentem finansowym na część ujmowaną jednorazowo, rozliczaną w czasie przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej w proporcji odpowiednio wartości instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy obu tych wartości. W wyniku rewizji parametrów zmianie uległy część wynagrodzenia z tytułu oferowanego instrumentu finansowego, wynagrodzenie za usługę pośrednictwa oraz wynagrodzenie za świadczenie dodatkowych czynności wykonywanych w trakcie trwania umowy ubezpieczenia.

Zakres konsolidacyjny

Zdaniem Zarządu Grupy BZ WBK inwestycja dokonana w BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. stanowi inwestycję w jednostkę zależną na potrzeby sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego z uwagi na przyjętą przez jednostkę dominującą najwyższego szczebla strategię. Na dzień 31.12.2016 r. Bank Zachodni WBK S.A. był współwłaścicielem spółki BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. razem z Banco Santander S.A. Obaj właściciele wchodzić w skład Grupy Santander i posiadają po 50% udziału w kapitale zakładowym spółki. W praktyce, Bank Zachodni WBK S.A. sprawuje kontrolę nad podmiotem zależnym BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., ponieważ:

- za jego pośrednictwem Banco Santander realizuje swoją politykę w Polsce,
- Bank dysponuje aktualnymi prawami dającymi mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami,
- z tytułu swojego zaangażowania Bank posiada prawa do zmiennych wyników finansowych oraz
- Bank posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych.

w tys. zł

Z kolei inwestycja w POLFUND - Fundusz Poręczeń Kredytowych S.A., w której Bank Zachodni WBK posiada 50% głosów na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy została, zgodnie z najlepszą wiedzą i szacunkami, zaklasyfikowana jako inwestycja w jednostkę stowarzyszoną z uwagi na strukturę właścicielską niepozwalającą na sprawowanie przez Bank kontroli oraz współkontroli.

Zdaniem Zarządu Grupy BZ WBK inwestycja dokonana w PSA Finance Sp. z o.o. stanowi inwestycję w jednostkę zależną na potrzeby sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego z uwagi na sprawowanie bezpośrednio przez Santander Consumer Bank S.A. i pośrednio przez Bank Zachodni WBK S.A. kontroli nad inwestycją. Za sprawowaniem kontroli przemawiają następujące okoliczności:

- Santander Consumer Bank S.A. sprawuje władzę nad PSA Finance Sp. z o.o., tj. dysponuje aktualnymi prawami dającymi mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami dotyczącymi zarządzania ryzykiem oraz sposobu finansowania działalności. Z uwagi na główną rolę Santander Consumer Bank S.A. w pozyskiwaniu i gwarantowaniu finansowania dla PSA Finance Sp. z o.o. ekspozycja Santander Consumer Bank S.A. na ryzyko i korzyści jest istotnie większa od ekspozycji drugiego udziałowca PSA Finance Sp. z o.o. – Banque PSA Finance S.A.
- z tytułu swojego zaangażowania w PSA Finance Sp. z o.o. Santander Consumer Bank S.A. posiada prawa do zmiennych wyników finansowych PSA Finance Sp. z o.o. Oznacza to, że istnieje możliwość zmiany wyników finansowych Santander Consumer Bank S.A. w zależności od wyników PSA Finance Sp. z o.o.
- Santander Consumer Bank S.A. posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad PSA Finance Sp. z o.o., w której dokonano inwestycji, do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych – tzn. istnieje możliwość zmiany wyników finansowych Santander Consumer Bank S.A. w zależności od wyników PSA Finance Sp. z o.o. Dodatkowo Santander Consumer Bank S.A. występuje w roli mocodawcy a nie agenta.

Inne wartości szacunkowe

Rezerwy związane ze świadczeniami pracowniczymi po okresie zatrudnienia tj. rezerwy na odprawy emerytalne są wyceniane metodą aktuariálną. Wycena aktuariálna tych rezerw jest aktualizowana nie rzadziej niż raz w roku.

Szczegółowe informacje dotyczące rezerw na świadczenia pracownicze opisane zostały w notcie 50.

Wartość godziwa praw planu motywacyjnego jest ustalana w oparciu o modele wyceny płatności w formie akcji. Model ten uwzględnia cenę wykonania, cenę akcji na dzień przyznania, stopę dyskontową - stopę wolną od ryzyka, oczekiwaną zmienność ceny akcji w okresie trwania programu oraz inne właściwe czynniki wpływające na wartość godziwą. Grupa szacuje prawdopodobieństwo nabycia uprawnień, co ma wpływ na wartość programu w kosztach okresu.

Rezerwy na sprawy sporne zostały oszacowane przy uwzględnieniu prawdopodobnej kwoty do zapłaty.

Zmiany wartości szacunkowych

W porównaniu ze sprawozdaniem skonsolidowanym Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A. za 2015 r., w 2016 r. zakres danych objęty szacunkami, poza opisanymi powyżej, nie uległ zmianie.

Podstawy konsolidacji

Jednostki zależne

Bank dokonuje określenia krągu konsolidacyjnego poprzez przeprowadzenie oceny, czy sprawuje kontrolę nad podmiotem, w którym dokonała inwestycji. Przyjmuje się, że Bank sprawuje kontrolę nad podmiotem, jeżeli z tytułu swojego zaangażowania podlega ekspozycji na zmienne zwroty lub gdy ma prawo do zmiennych zwrotów, oraz ma możliwość wywierania wpływu na te zwroty poprzez sprawowanie władzy nad podmiotem.

Przyjmuje się, że Bank jako jednostka dominująca sprawuje kontrolę bezpośrednio lub pośrednio nad jednostką, w której dokonał inwestycji, gdy:

- posiada władzę nad jednostką w której dokonał inwestycji;
- z tytułu swojego zaangażowania w jednostce, w której dokonał inwestycji podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawo do zmiennych wyników finansowych;
- posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką, w której dokonał inwestycji do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych.

Bank dokonując oceny, czy sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji biorąc bierz pod uwagę wszystkie fakty i okoliczności, w tym między innymi następujące czynniki:

- cel i model jednostki, w której dokonano inwestycji,

w tys. zł

- co jest istotną działalnością i jak podejmowane są decyzje o tej działalności,
- czy prawa posiadane przez Bank zapewniają mu bieżącą możliwość kierowania istotną działalnością,
- czy Bank podlega ekspozycji na zmienne zwroty lub czy posiada prawa do zmiennych zwrotów z tytułu swojego zaangażowania,
- czy Bank posiada możliwość wykorzystania władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji, do wywierania wpływu na kwotę zwrotów inwestora.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych są ujmowane w sprawozdaniu skonsolidowanym od momentu przejęcia kontroli do chwili jej ustania.

Metoda nabycia (przejęcia)

Grupa BZ WBK stosuje metodę przejęcia przy rozliczaniu nabycia jednostek zależnych. Zastosowanie metody przejęcia wymaga od jednostki przejmującej:

- ujęcia i wyceny możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów, przejętych zobowiązań oraz wszelkich niekontrolowanych udziałów na dzień przejęcia (dzień objęcia kontroli);
- ujęcia i wyceny wartości firmy lub zysku z okazjonalnego nabycia.

Jednostka przejmująca wycenia:

- możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania według ich wartości godziwej na dzień przejęcia;
- wszelkie niekontrolujące udziały w wartości godziwej lub w wartości proporcjonalnego udziału niekontrolujących udziałów w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto przejmowanej jednostki.

Wspólne przedsięwzięcia

Wspólne przedsięwzięcia są to jednostki, nad którymi Grupa sprawuje współkontrolę na mocy zawartej umowy. W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wspólne przedsięwzięcia ujmowane są metodą praw własności.

Jednostki stowarzyszone

Jednostkami stowarzyszonymi są te jednostki, na które Grupa wywiera znaczący wpływ, ale nie są jednostkami zależnymi ani wspólnym przedsięwzięciem.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki stowarzyszone ujmowane są metodą praw własności.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera udział Grupy w zyskach i stratach jednostki stowarzyszonej według wielkości posiadanych udziałów w kapitale własnym, począwszy od dnia rozpoczęcia wywierania znaczącego wpływu do dnia, w którym znaczący wpływ wygasa. W przypadku, gdy udział Grupy w stratach przewyższa wartość udziałów w jednostce stowarzyszonej, wartość bilansowa jest zredukowana do zera. Wówczas ujmowanie wszelkich dodatkowych strat jest zaniechane, za wyjątkiem strat wynikających z przyjęcia na siebie przez Grupę prawnych lub zwyczajowych obowiązków lub z faktu dokonania płatności w imieniu jednostki stowarzyszonej.

Transakcje podlegające wyłączeniu przy konsolidacji

Salda wewnątrzgrupowe oraz niezrealizowane zyski i straty lub przychody i koszty a także dywidendy powstałe w wyniku transakcji wewnątrzgrupowych podlegają wyłączeniu podczas przygotowywania skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Waluty obce

Transakcje w walutach obcych

Walutą funkcjonalną i prezentacji w Grupie są złoty polski (PLN).

Transakcje w walutach obcych są przeliczane po kursie obowiązującym w dniu transakcji. Wynikające z tych transakcji aktywa i zobowiązania pieniężne denominowane w walutach obcych, przeliczane są po kursie obowiązującym na koniec okresu sprawozdawczego. Niepieniężne aktywa i zobowiązania denominowane w walutach obcych, prezentowane według kosztu historycznego, przeliczane są po kursie obowiązującym w dniu transakcji. Niepieniężne aktywa i zobowiązania denominowane w walutach obcych, prezentowane w wartości godziwej, przeliczane są na walutę, w której sporządzane jest sprawozdanie finansowe po kursie, który obowiązywał na dzień ustalenia ich wartości godziwej. Różnice kursowe powstające z przeliczenia rozpoznawane są w zyskach lub stratach z wyjątkiem różnic kursowych powstających z przeliczenia instrumentów kapitałowych innych jednostek zaklasyfikowanych do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, które odnoszone do innych całkowitych dochodów.

w tys. zł

Aktywa i zobowiązania finansowe

Klasyfikacja

Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii:

- aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat;
- inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności;
- kredyty i należności;
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży;
- inne zobowiązania finansowe.

Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Jest to składnik aktywów lub zobowiązań finansowych spełniający jeden z poniższych warunków:

- (a) Jest klasyfikowany jako przeznaczony do obrotu.
Składniki aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są:
  - (i) nabyte lub zaciągnięte głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie;
  - (ii) częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków;
  - (iii) instrumentami pochodnymi z wyjątkiem instrumentów pochodnych wyznaczonych i będących efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi.
- (b) Przy początkowym ujęciu został wyznaczony przez Grupę jako wyceniany w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Zarówno w roku 2016 jak i w roku poprzednim w Grupie nie występowała ta kategoria instrumentów finansowych.

Inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności

Są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie zapadalności, względem których Grupa ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu zapadalności. W przypadku sprzedaży lub przekwalifikowania inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności o wartości większej niż nieznaczna w stosunku do całkowitej kwoty inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności przed terminem zapadalności, cała kategoria inwestycji podlega przeklasyfikowaniu do kategorii aktywów dostępnych do sprzedaży. W takim przypadku przez okres 2 lat Grupa nie może kwalifikować do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności żadnych aktywów finansowych. Zarówno w roku 2016 jak i w roku poprzednim w Grupie nie występowała ta kategoria instrumentów finansowych.

Kredyty i należności

Kredyty i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- (a) aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone przez jednostkę jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat;
- (b) aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży;
- (c) aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do kategorii kredytów i należności należą kredyty i pożyczki udzielone innym bankom oraz klientom włączając skupione wierzytelności, inwestycje w instrumenty dłużne pod warunkiem, że nie są kwotowane na aktywnym rynku oraz należności z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu. Kredyty i należności obejmują również należności z tytułu leasingu finansowego w BZ WBK Leasing S.A. oraz BZ WBK Lease S.A. oraz należności z tytułu faktoringu w Spółce Faktor.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące:

- (a) kredytami i należnościami;
- (b) inwestycjami utrzymwanymi do terminu wymagalności;
- (c) aktywami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

w tys. zł

Inne zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe obejmują zobowiązania finansowe nienależące do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Są to zobowiązania wyceniane według zamortyzowanego kosztu i obejmują: zobowiązania wobec banków, zobowiązania wobec klientów, zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu, otrzymane kredyty i pożyczki, wyemitowane dłużne instrumenty finansowe oraz zobowiązania podporządkowane.

Ujmowanie

Grupa ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w swoim sprawozdaniu z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu.

Należności leasingowe w spółkach leasingowych ujmowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w dacie, od której przysługuje leasingobiorcy prawo do korzystania z przedmiotu leasingu. Pozostałe umowy dotyczące przypadków, w których klient nie ma jeszcze postawionego do dyspozycji przedmiotu leasingu są prezentowane jako zobowiązania warunkowe.

Standaryzowaną transakcję kupna składnika aktywów finansowych ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień rozliczenia transakcji. Zmiany w wartości godziwej pomiędzy datą zawarcia transakcji a datą jej rozliczenia w przypadku aktywów wycenianych w wartości godziwej ujmuje się w rachunku zysków i strat lub w innych pozycjach kapitału własnego. Metoda ta jest stosowana w sposób jednolity w stosunku do wszystkich transakcji kupna i sprzedaży aktywów finansowych. Kredyty są rozpoznawane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w momencie wypłaty środków do kredytobiorcy. Kredyty są ujmowane na zobowiązaniach warunkowych w momencie podpisania umowy.

Wyłączenie

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych w transakcji, w której Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane ze składnikiem aktywów finansowych.

Standaryzowaną transakcję sprzedaży składnika aktywów finansowych wyłącza się ze sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień rozliczenia transakcji sprzedaży. Metoda ta jest stosowana w sposób jednolity w stosunku do wszystkich transakcji kupna i sprzedaży aktywów finansowych.

Grupa wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub część zobowiązania finansowego) wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie wygasło - to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego wycenia się w wartości godziwej, skorygowanej, w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego niesklasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego. Najlepszą podstawą do wyznaczenia wartości godziwej przy początkowym ujęciu jest cena transakcyjna (tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty) chyba, że wartość godziwa tego instrumentu jest udowodniona poprzez porównanie z innymi możliwymi do obserwacji bieżącymi transakcjami rynkowymi dla tego samego instrumentu (tj. bez modyfikacji) lub oparta jest na technice wyceny, której zmienne zawierają wyłącznie dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków.

Po początkowym ujęciu, Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszania o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie wyzbycia się aktywów, za wyjątkiem:

- (a) kredytów i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej;
- (b) inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej;
- (c) inwestycji w instrumenty kapitałowe nieposiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona.

Wartość godziwa instrumentów finansowych, dla których istnieje aktywny rynek, wynika z bieżących cen kupna. W przypadku braku aktywnego rynku dla danego instrumentu lub w przypadku nienotowanych papierów wartościowych, Grupa ustala wartość godziwą przy zastosowaniu technik wyceny, do których zalicza się wykorzystanie ostatnich transakcji rynkowych, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych, modele wyceny opcji oraz inne techniki wyceny powszechnie używane przez uczestników rynku.

w tys. zł

W przypadku braku możliwości uzyskania wiarygodnej wyceny wartości godziwej, instrumenty finansowe nienotowane ujmują się w cenie nabycia i dokonuje okresowych weryfikacji utraty wartości.

Po początkowym ujęciu zobowiązania finansowe są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, za wyjątkiem:

- (a) zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Takie zobowiązania, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej;
- (b) zobowiązań finansowych powstałych w wyniku przeniesienia składnika aktywów finansowych, które nie kwalifikuje się do wyłączenia.

Należności leasingowe w BZ WBK Leasing S.A. oraz BZ WBK Lease S.A. ujmują się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie równej inwestycji leasingowej netto. Należności od klientów wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej.

Kalkulacja przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej dokonywana jest miesięcznie na podstawie wpływów i wydatków związanych z umową leasingu.

Aktywa i zobowiązania finansowe wyznaczone jako pozycje zabezpieczone podlegają wycenie zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń.

Zyski i straty wynikające z wyceny w terminie późniejszym

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, niestanowiących części powiązania zabezpieczającego, ujmują się w następujący sposób:

- zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, kwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ujmują się w przychodach lub kosztach prezentowanych w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik handlowy i rewaluacja”;
- zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży, z wyjątkiem odpisów z tytułu utraty wartości, ujmują się w innych całkowitych dochodach do momentu wyłączenia składnika aktywów finansowych, kiedy inne całkowite dochody poprzednio ujęte w kapitale własnym przenosi się do zysków lub strat. Jednakże odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmują się w rachunku zysków i strat. Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmują się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Kompensowanie instrumentów finansowych

Składnik aktywów finansowych i zobowiązanie finansowe kompensuje się i wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto wtedy i tylko wtedy, gdy łącznie spełnione są dwa warunki:

- (a) istnieje ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot;
- (b) oraz w przypadku, gdy rozliczenie ma zostać dokonane w kwocie netto albo realizacja składnika aktywów i wykonanie zobowiązania następuje jednocześnie.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu i odsprzedaży

Grupa pozyskuje/lokuję środki także poprzez sprzedaż/kupno instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu/odsprzedaży w przyszłości po z góry ustalonej cenie.

Papierów wartościowych sprzedanych z przyrzeczeniem ich odkupu (“transakcje repo oraz sell-buy-back”) nie wyłącza się ze sprawozdania z sytuacji finansowej na koniec okresu sprawozdawczego. Różnica pomiędzy ceną sprzedaży a ceną odkupu stanowi koszt odsetkowy i jest rozliczana w czasie przez okres życia kontraktu.

Papierów wartościowych kupionych z przyrzeczeniem ich odsprzedaży (“transakcje reverse repo oraz buy-sell-back”) nie rozpoznaje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na koniec okresu sprawozdawczego. Różnica pomiędzy ceną zakupu a ceną odsprzedaży stanowi przychód odsetkowy i jest rozliczana w czasie przez okres życia kontraktu.

Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe wycenia się w wartości godziwej bez uwzględniania kosztów transakcji, które będą poniesione przy ich sprzedaży. Podstawą do wyznaczenia wartości godziwej pochodnego instrumentu finansowego przy początkowym ujęciu jest cena transakcyjna, tj. wartość godziwa uiszczony lub otrzymanej zapłaty.

w tys. zł

Grupa wydziela wbudowane instrumenty pochodne od umowy zasadniczej i ujmuje je analogicznie jak pozostałe instrumenty pochodne, jeżeli cechy ekonomiczne i ryzyka związane z wbudowanymi instrumentami pochodnymi nie są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykami właściwymi dla umowy zasadniczej oraz umowa zasadnicza nie jest wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wbudowane instrumenty finansowe wyceniane są w wartości godziwej, a jej zmiany są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Grupa wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe w celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stóp procentowych wynikającymi z działalności Grupy. Instrumenty pochodne, które nie podlegają zasadom wyceny zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako instrumenty przeznaczone do obrotu i wyceniane w wartości godziwej.

Rachunkowość zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń ujmuje wpływające na rachunek zysków i strat skutki kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej.

W momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznacza się i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji oraz charakter zabezpieczanego ryzyka. Grupa dokumentuje w momencie ustanowienia zabezpieczenia i na bieżąco ocenę efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej.

Grupa wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe m.in. w celu zabezpieczenia przed ryzykiem stóp procentowych wynikających z działalności operacyjnej, finansowej i inwestycyjnej Grupy.

Grupa zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń w następujących sytuacjach:

- (a) zostało stwierdzone, że instrument pochodny nie jest lub przestał być efektywny dla zabezpieczenia danego ryzyka;
- (b) instrument pochodny wygaś, został sprzedany, zapadł lub został wykonany;
- (c) instrument zabezpieczany zapadł, został sprzedany lub spłacony.

Zabezpieczenie wartości godziwej

Jest to zabezpieczenie przed wpływem zmian wartości godziwej ujętego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane jest w następujący sposób: zyski lub straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w rachunku zysków i strat, zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w rachunku zysków i strat. Zasada ta ma zastosowanie do zabezpieczanej pozycji, którą w innych okolicznościach wycenia się według zamortyzowanego kosztu lub będącej składnikiem aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Jest to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które:

- (a) można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takim, jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją, i które
- (b) mogłyby wpływać na zyski lub straty.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane jest w następujący sposób: część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym, który stanowi efektywne zabezpieczenie, ujmuje się w innych całkowitych dochodach, zaś nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w zyskach lub stratach.

Przychody i koszty odsetkowe od instrumentów zabezpieczanych i zabezpieczających ujmowane są w wyniku z tytułu odsetek.

Kwoty ujęte w „Innych dochodach całkowitych” reklasyfikowane są do rachunku zysków i strat w okresie, w którym zabezpieczana pozycja ma wpływ na rachunek zysków i strat.

W przypadku wygaśnięcia lub sprzedaży instrumentu zabezpieczającego bądź unieważnienia powiązania zabezpieczającego Grupa zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń. Wszystkie zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym dotyczące efektywnego zabezpieczenia ujętego w innych dochodach całkowitych w dalszym ciągu stanowią element kapitału własnego aż do momentu zajścia planowej transakcji, kiedy ujmowane one są w rachunku zysków i strat.

w tys. zł

Jeżeli zaprzestano oczekiwać realizacji planowanej transakcji wszystkie skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym ujmowane w innych dochodach całkowitych przeklasyfikuje się do wyniku finansowego.

Utrata wartości aktywów finansowych

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu - kredyty i należności

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a odpis z tytułu utraty wartości jest zasadny wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące utratę wartości), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące utratę wartości ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Wskazanie pojedynczego zdarzenia, powodującego utratę wartości może nie być możliwe. Utratę wartości może raczej spowodować złożony efekt kilku zdarzeń. Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia. Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- (a) znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
- (b) niedotrzymanie warunków umowy, np. niespłacenia albo zalegania ze spłaceniem odsetek lub należności głównej;
- (c) przyznanie pożyczkobiorcy przez Grupę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku Grupa by nie udzieliła;
- (d) wysoce prawdopodobna upadłość pożyczkobiorcy, postępowanie sanacyjne, układowe lub inna reorganizacja finansowa pożyczkobiorcy;
- (e) zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe; lub
- (f) pozyskane informacje wskazują na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
  - (i) negatywne zmiany dotyczące statusu płatności pożyczkobiorców w Grupie lub
  - (ii) krajowa lub lokalna sytuacja gospodarcza, która ma związek z niespłacaniem aktywów w Grupie.

Jeśli istnieją obiektywne dowody, że wystąpiła utrata wartości kredytów i należności, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów, a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego (tj. efektywnej stopy procentowej ustalonej w momencie początkowego ujęcia). W przypadku, gdy pożyczka, należność jest instrumentem o zmiennej stopie procentowej, to stopa dyskontowa stosowana do oszacowania utraty wartości jest bieżącą efektywną stopą procentową ustaloną w ramach danego kontraktu. Jeśli składnik aktywów finansowych o zmiennej stopie lub zobowiązanie finansowe o zmiennej stopie zostały początkowo ujęte w kwocie wymaganej zapłaty w terminie wymagalności, przeszacowanie strumienia przyszłych płatności odsetkowych zazwyczaj nie ma istotnego wpływu na wartość bilansową tego składnika aktywów lub zobowiązania. Wartość bilansową składnika aktywów obniża się poprzez ujęcie odpisu aktualizującego. Kwotę odpisu aktualizującego ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Kalkulacja wartości bieżącej oszacowanych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczonym składnikiem aktywów, odzwierciedla przepływy pieniężne, które mogą powstać w wyniku egzekucji, pomniejszone o koszty związane z pozyskaniem i sprzedażą zabezpieczenia, niezależnie od tego, czy dokonanie egzekucji jest prawdopodobne.

Grupa okresowo przeprowadza analizę portfela pod kątem występowania obiektywnych dowodów na utratę wartości poszczególnych ekspozycji lub ich grupy.

Dla indywidualnych ekspozycji kredytowych przegląd pod kątem utraty wartości przeprowadzany jest raz na kwartał, a zdarza się, że przeglądy robione są częściej niż raz na kwartał, jeżeli okoliczność tego wymaga. Utrata wartości dla portfela ocenianego łącznie (podejście portfelowe) poddawana jest weryfikacji w okresach miesięcznych. Grupa, przynajmniej dwa razy w roku, przeprowadza na podstawie historycznych obserwacji, walidację (tzw. „back testy”) parametrów wykorzystywanych do kalkulacji odpisów portfelowych.

w tys. zł

Utrata wartości dla indywidualnych ekspozycji kredytowych mierzona jest w oparciu o możliwą do uzyskania kwotę należności rozumianą jako bieżąca wartość szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dyskontowanych efektywną stopą procentową, stosując w odniesieniu do ekspozycji indywidualnie istotnych - podejście scenariuszowe. W ramach analizy scenariuszowej opiekun klienta dokonuje wyboru strategii odzwierciedlającą aktualnie realizowaną metodę odzysku. W ramach każdej strategii analizowane są równolegle pozostałe możliwe do realizacji scenariusze, przy czym wybór strategii determinuje ograniczenia wartości pozostałych parametrów stosowanych w modelu. Wyliczenie odpisu aktualizującego w podejściu indywidualnym odbywa się w oparciu o wyliczenie sumy ważonych prawdopodobieństwem odpisów aktualizujących obliczonych dla wszystkich możliwych scenariuszy odzysku w zależności od aktualnie realizowanej dla danego klienta strategii odzysku.

W ramach analizy scenariuszowej wykorzystywane są przede wszystkim następujące strategie/scenariusze:

- odzysk z prowadzonej działalności operacyjnej / refinansowania / wsparcia kapitałowego;
- odzysk ze sprzedaży zabezpieczenia w trybie dobrowolnym;
- odzysk w procesie egzekucji;
- odzysk w ramach upadłości układowej / postępowania naprawczego / upadłości likwidacyjnej;
- odzysk w ramach przejęcia zadłużenia/ aktywa / sprzedaży wierzytelności.

W podejściu portfelowym ekspozycje pogrupowane są na portfele wg specyfiki klienta lub produktu (nieruchomości dochodowe, klienci komercyjni, MŚP, kredyty hipoteczne, limity w rachunku, kredyty gotówkowe, itp.). Każdy portfel zawiera pule usystematyzowane wg podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, tj. takich jak:

- klasyfikacja wewnętrzna Grupy;
- terminowość obsługi zadłużenia;
- czas, jaki upłynął od zdarzenia default, czyli od zidentyfikowania zagrożenia utratą wartości;
- czas od ustania przesłanek utraty wartości;
- czas od rozpoczęcia procesu egzekucji;
- podjęcia działań restrukturyzacyjnych;
- parametry specyficzne dla części produktów (np. waluta, kanał sprzedaży).

Jeżeli Grupa stwierdzi, że nie istnieją obiektywne dowody utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący czy też nie, to włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie ocenia je pod względem utraty wartości. Aktywa ocenione indywidualnie pod względem utraty wartości, w przypadku których Grupa dokonuje odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości lub postanawia taki odpis dalej ujmować, nie są uwzględniane w łącznej ocenie utraty wartości.

Dla celów łącznej oceny utraty wartości, aktywa finansowe są grupowane według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy (np. na podstawie oceny ryzyka kredytowego stosowanego przez Grupę lub procesu oceniania według przyjętej skali z uwzględnieniem typu składnika aktywów, branży, położenia geograficznego, rodzaju zabezpieczenia, opóźnienia w spłacie i innych istotnych czynników). Wybrane cechy charakterystyczne są istotne z punktu widzenia oceny przyszłych przepływów pieniężnych dla grup takich aktywów, gdyż wskazują, jaka jest zdolność dłużników do spłaty wszystkich dłużnych kwot zgodnie z warunkami umowy dotyczącej składnika aktywów będącego przedmiotem oceny.

Systemy klasyfikacji kredytowej zostały opracowane wewnętrznie i są stale ulepszone, np. poprzez zewnętrzną analizę wskaźnikową pozwalającą na lepsze zastosowanie wyżej wymienionych wskaźników do odpisu aktualizującego.

Przyszłe przepływy pieniężne w grupie aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest łącznie, są szacowane na podstawie historii odpisów z tytułu utraty wartości dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego do charakterystyki tych aktywów, które znajdują się w grupie. Dane historyczne dotyczące utraty wartości są korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych tak, aby odzwierciedlić oddziaływanie bieżących warunków, które nie miały wpływu w okresie, na którym opierają się dane historyczne dotyczące odpisów z tytułu utraty wartości, jak też, aby wyeliminować czynniki mające wpływ na dane historyczne, a niewystępujące obecnie.

Oszacowania zmian przyszłych przepływów pieniężnych odzwierciedlają i zasadniczo są zgodne ze zmianami powiązanych dostępnych danych w poszczególnych okresach (takich jak stopa bezrobocia, ceny nieruchomości, ceny towarów, status płatności oraz inne czynniki, które wskazują na poniesione w grupie odpisy aktualizujące i ich rozmiary). Grupa regularnie sprawdza metodologię i założenia przyjęte do oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy odpisami aktualizującymi szacowanymi a rzeczywistymi.

w tys. zł

Odpisy aktualizujące poniesione i nie ujawnione (IBNR- Incurred But Not Reported) są wykorzystywane do pokrycia należności, które na koniec okresu sprawozdawczego uznaje się za objęte utratą wartości, lecz które nie zostały indywidualnie zidentyfikowane. Jak pokazuje doświadczenie, należności takie istnieją w każdym portfelu kredytowym.

Odpisy IBNR utrzymywane są na poziomie adekwatnym do oceny przez kierownictwo następujących czynników: profili klasyfikacji kredytowej i zmian w tej klasyfikacji, historycznych wskaźników strat kredytowych, zmian w procesie zarządzania kredytami, procedurach, procesach i politykach, warunków ekonomicznych, sytuacji w poszczególnych branżach / profili portfeli branżowych oraz bieżących szacunków co do straty na portfelu.

Szacunki dotyczące odpisów aktualizujących poniesionych a nie ujawnionych (IBNR) uwzględniają następujące kluczowe składniki:

- Okres ujawnienia straty (EP), pomiędzy momentem zaistnienia zdarzenia implikującego zagrożenie utraty wartości a momentem powzięcia przez Grupę takiej informacji (Emergence Period-EP),
- Oparte na danych historycznych prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (Probability of Default-PD), które łącznie z EP w najlepszy sposób prezentuje straty poniesione, ale niemożliwe do bezpośredniej identyfikacji,
- Stratę w przypadku niewykonania zobowiązania (Loss Given Default-LGD), tj. tej części zaangażowania, które będzie uznane za stracone w przypadku wystąpienia niewykonania zobowiązania,
- Oszacowanie wysokości ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (Exposure At Default-EAD),
- Współczynnik konwersji zadłużenia określający na jakim poziomie zobowiązanie Grupy do wypłaty środków zostanie zrealizowane (zobowiązanie warunkowe zamieni się na należność bilansową) (Credit Conversion Factor-CCF).

Oszacowania wymienionych parametrów bazują na doświadczeniach historycznych związanych z zrealizowanymi odpisami aktualizującymi dla kredytów o podobnym charakterze ryzyka ze względu na przyjęty poziom granularności szacowanych parametrów ryzyka.

Jeśli w następnym okresie odpis z tytułu utraty wartości ulegnie zmniejszeniu, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujęty odpis aktualizujący z tego tytułu odwraca się poprzez skorygowanie odpisu aktualizującego. Odwrócenie nie może spowodować zwiększenia wartości bilansowej składnika aktywów finansowych ponad kwotę, która stanowiłaby zamortyzowany koszt tego składnika na dzień odwrócenia w sytuacji, gdyby ujęcie utraty wartości w ogóle nie miało miejsca.

Kwotę odwróconego odpisu aktualizującego ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Kiedy prawdopodobieństwo odzyskania należności kredytowych z rozpoznaną utratą wartości się nie zwiększa, można dojść do przekonania, że odzyskanie tych należności jest w praktyce niemożliwe. W takiej sytuacji kwota należności kredytowej podlega spisaniu w ciężar utworzonego uprzednio odpisu z tytułu utraty wartości. Kwoty należności spisanych, odzyskane w późniejszych okresach, pomniejszają wartość kosztów odpisów utworzonych z tytułu utraty wartości.

Zasady ustalania utraty wartości są spójne dla całej Grupy.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości, skumulowane odpisy aktualizujące ujęte dotychczas w innych całkowitych dochodach przenosi się z kapitału własnego do zysków lub strat. Kwota skumulowanych odpisów aktualizujących, która zostaje wyksięgowana z innych całkowitych dochodów i ujęta w zyskach lub stratach, stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą. Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w zyskach lub stratach.

Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę odpisu z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalone odpisy z tytułu utraty wartości nie podlegają odwróceniu przez zyski lub straty.

Zobowiązania warunkowe

Grupa tworzy rezerwy na obarczone ryzykiem utraty wartości nieodwołalne zobowiązania warunkowe (nieodwołalne otwarte linie kredytowe, gwarancje finansowe, akredytywy, itp.). Wartość rezerwy wyznacza się jako różnicę pomiędzy szacunkiem dotyczącym wykorzystania zaangażowania warunkowego ustalonego przy zastosowaniu parametru Credit Conversion Factor (CCF) a wartością bieżącą spodziewanych przyszłych przepływów pieniężnych z tej ekspozycji.

w tys. zł

Rzeczowy majątek trwały

Własne składniki rzeczowych aktywów trwałych

Składniki rzeczowego majątku trwałego wykazywane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszone o wartość skumulowanej amortyzacji oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Aktywa będące przedmiotem umów leasingu

Umowy leasingowe, na mocy których Grupa przejmuje zasadniczo całość ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów, klasyfikowane są jako umowy leasingu finansowego. Aktywa pozyskane w ramach umowy leasingu finansowego wykazywane są w wartości godziwej lub, jeśli mniejsza, w wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu, pomniejszonej o wartość skumulowanej amortyzacji oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Późniejsze nakłady

Grupa ujmuje w wartości bilansowej pozycji rzeczowych aktywów trwałych koszty wymiany części tych pozycji w momencie ich poniesienia, jeśli istnieje prawdopodobieństwo, że Grupa uzyska przyszłe korzyści ekonomiczne związane ze składnikiem aktywów, a cenę nabycia lub koszt wytworzenia można wycenić w wiarygodny sposób. Pozostałe koszty są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Amortyzacja

Odpisy amortyzacyjne dokonywane są według metody liniowej przez okres ekonomicznej użyteczności danego składnika rzeczowych aktywów trwałych i wykazywane są w rachunku zysków i strat.

Szacowane okresy użytkowania są następujące:

• budynki	40 lat
• budowle	22 lata
• maszyny i urządzenia	3- 14 lat
• samochody	4 lata

Stawki amortyzacyjne są corocznie weryfikowane. Wnioski z tej weryfikacji mogą stanowić podstawę dla ewentualnej zmiany okresów amortyzacji.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

Na dzień klasyfikacji składnika aktywów trwałych jako aktywa przeznaczone do sprzedaży, Grupa wycenia taki składnik aktywów w kwocie niższej z jego wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży.

Ewentualne pomniejszenie wartości bilansowej aktywów przeznaczonych do sprzedaży na dzień ich początkowej klasyfikacji jak i późniejsze odpisy aktualizujące do poziomu wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Wartość firmy oraz wartości niematerialne

Wartość firmy

Wartość firmy (goodwill) powstała przy połączeniu jednostek gospodarczych ujmowana jest w wysokości nadwyżki ceny nabycia nad wartością godziwą udziału w zidentyfikowanych nabytych aktywach, zobowiązaniach i zobowiązaniach warunkowych pomniejszonej o utratę wartości. Wartość firmy jest testowana pod kątem ewentualnej utraty wartości w okresach rocznych.

Licencje, patenty, koncesje i podobne wartości

Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są ujmowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i jego zaimplementowania.

Nakłady, które są związane bezpośrednio z produkcją możliwych do zidentyfikowania i unikalnych programów komputerowych kontrolowanych przez Grupę i które prawdopodobnie będą generowały korzyści ekonomiczne przekraczające nakłady w okresie powyżej jednego roku, są wykazywane jako wartości niematerialne.

Pozostałe wartości niematerialne

Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Grupę, wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o wartość skumulowanej amortyzacji i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

w tys. zł

Nakłady na wartości niematerialne

Nakłady poniesione po początkowym ujęciu nabytego składnika wartości niematerialnych są ujmowane tylko w przypadku, gdy te nakłady zwiększają przyszłe korzyści ekonomiczne danego składnika. W pozostałych przypadkach nakłady te są ujmowane w rachunku zysków i strat jako koszty w momencie ich poniesienia.

Amortyzacja

Amortyzacja jest ujmowana w rachunku zysków i strat przy użyciu metody liniowej przez okres ekonomicznej użyteczności poszczególnych składników wartości niematerialnych, który dla większości aktywów niematerialnych wynosi 3 lata.

Stawki amortyzacyjne są corocznie weryfikowane. Wnioski z tej weryfikacji mogą stanowić podstawę dla ewentualnej zmiany okresów amortyzacji.

Pozostałe składniki sprawozdania z sytuacji finansowej**Pozostałe należności handlowe i inne należności**

Należności handlowe i inne należności z datą zapadalności poniżej 12 miesięcy od dnia powstania należności są ujmowane na moment początkowego ujęcia w wartości nominalnej z uwagi na nieistotny wpływ dyskonta. Należności handlowe i inne należności z terminem płatności do 12 kolejnych miesięcy są ujmowane na dzień bilansowy w kwocie wymaganej zapłaty pomniejszonej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Inne zobowiązania

Zobowiązania handlowe i inne zobowiązania z datą zapadalności poniżej 12 miesięcy od dnia powstania należności są ujmowane na moment początkowego ujęcia w wartości nominalnej z uwagi na nieistotny wpływ dyskonta. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług jak i inne zobowiązania wymagalne w terminie 12 kolejnych miesięcy są ujmowane na dzień bilansowy w kwocie wymagającej zapłaty.

Kapitały

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie z obowiązującym prawem, właściwymi ustawami oraz ze statutem. Do kapitałów własnych zaliczane są także niepodzielone zyski i niepokryte straty z lat ubiegłych.

Kapitał zakładowy (akcyjny) wykazany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru sądowego według wartości nominalnej.

Kapitał zapasowy tworzony jest z odpisów z zysku oraz premii emisyjnych uzyskanych z emisji akcji.

Kapitał rezerwowy tworzony jest z odpisów z zysku i przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych.

W kapitale rezerwowym ujmuje się efekt wyceny programu motywacyjnego realizowanego w formie akcji (MSSF 2.53).

Kapitał zapasowy, rezerwowy, fundusz ogólnego ryzyka bankowego oraz premia akcyjna prezentowane są łącznie w ramach kategorii „Pozostałe kapitały”.

Na kapitał z aktualizacji wyceny odnosi się różnice z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, różnice z wyceny instrumentów zabezpieczających stanowiących efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych z uwzględnieniem odroczonego podatku dochodowego oraz zyski aktuarialne z przeszacowania rezerwy emerytalnej. Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji.

Oprócz kapitału własnego do kapitałów Grupy zalicza się również udziały niekontrolujące.

Na dzień wyłączenia z ksiąg rachunkowych całości lub części składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży łączne skutki okresowej zmiany wartości godziwej odniesione na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny zostają wyksięgowane (odwrócone). Całość lub odpowiednia część uprzednio dokonanego odpisu aktualizującego zwiększa lub zmniejsza wartość danego składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży. Skutki zmian wartości godziwej są wyksięgowywane w korespondencji z rachunkiem zysków i strat.

Wynik finansowy netto roku obrotowego stanowi wynik z rachunku zysków i strat roku bieżącego skorygowanego obciążeniem z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych.

Działalność powiernicza

Przychody realizowane w ramach świadczenia działalności powierniczej są elementem przychodów prowizyjnych. Korespondujące z nimi aktywa klientów nie są składnikiem aktywów Grupy i w związku z tym nie są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

w tys. zł

Wypłaty z kapitałów (Dywidendy)

Dywidendy własne za dany rok, które zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, ale nie zostały wypłacone na koniec okresu sprawozdawczego, ujawnia się w pozycji zobowiązań z tytułu dywidendy w ramach pozostałych zobowiązań.

Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy zawierają wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne i są ujmowane jako koszty w momencie poniesienia.

Długoterminowe świadczenia pracownicze

Zobowiązania Grupy z tytułu długoterminowych świadczeń pracowniczych są kwotą przyszłych korzyści, które pracownik otrzyma w zamian za świadczenie swoich usług w bieżącym i wcześniejszych okresach. Rezerwy na odprawy emerytalne są oszacowane na podstawie wyceny metodą aktuarialną. Wycena tych rezerw jest aktualizowana przynajmniej raz w roku.

Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w instrumentach kapitałowych

W przypadku transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych Grupa wycenia otrzymane dobra lub usługi i odpowiadający im wzrost w kapitale własnym, bezpośrednio, w wartości godziwej otrzymanych dóbr lub usług, chyba że niemożliwe jest wiarygodne oszacowanie ich wartości godziwej. Jeżeli Grupa nie może wiarygodnie oszacować wartości godziwej otrzymanych dóbr lub usług, określa ich wartość oraz odpowiadający im wzrost w kapitale własnym w sposób pośredni poprzez odniesienie do wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych.

Warunki nabycia praw zawarte w warunkach przyznania nie są uwzględniane przy ustalaniu wartości godziwej, z wyjątkiem sytuacji, gdy warunki te są uzależnione od czynników rynkowych. Nierynkowe warunki nabycia praw są uwzględniane poprzez korygowanie liczby praw ujętych w wycenie dla potrzeb pomiaru kosztu usług świadczonych przez pracowników, w ten sposób, że ostatecznie kwota ujęta w rachunku zysków i strat odzwierciedla liczbę akcji, którą nabeżdą uprawnieni.

Koszty związane z płatnościami w formie akcji są odnoszone do kapitałów własnych. W przypadku gdy warunki planu płatności w formie akcji przewidują emisję nowych akcji, wpływy z emisji akcji zwiększają kapitał akcyjny oraz ewentualną nadwyżką kapitału zapasowego w momencie wykonania prawa.

Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych

W transakcjach płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych Grupa wycenia nabyte dobra lub usługi i zaciągnięte zobowiązanie w wartości godziwej zobowiązania. Do czasu, gdy zobowiązanie zostanie uregulowane, Grupa na każdy dzień sprawozdawczy, a także na dzień rozliczenia wycenia zobowiązanie w wartości godziwej, a ewentualne zmiany wartości ujmuje w zysku lub stracie danego okresu. Grupa ujmuje otrzymane usługi oraz zobowiązanie do zapłaty za te usługi w momencie, gdy pracownicy świadczą te usługi. Zobowiązanie wyceniane jest, początkowo, a także na koniec każdego okresu sprawozdawczego, aż do momentu rozliczenia w wartości godziwej praw do wzrostu wartości akcji, ustalonej z zastosowaniem modelu wyceny opcji, biorąc pod uwagę terminy i warunki, na których przyznano prawa do wzrostu wartości akcji oraz zakres, w jakim pracownicy wykonali usługi do tego dnia.

Rezerwy

Rezerwę tworzy się wówczas, gdy na Grupie ciąży obecny obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i prawdopodobne jest, że wypełnienie obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne. W przypadku, gdy kwota ta jest istotna, rezerwa jest szacowana poprzez zdyskontowanie oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o stopę dyskontową przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżącą ocenę rynku odnośnie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko związane konkretnie z danym składnikiem zobowiązań.

W oparciu o powyższą zasadę rozpoznawane są rezerwy na zobowiązania warunkowe takie jak: gwarancje, akredytywy dokumentowe, nieodwołalne niewykorzystane linie kredytowe.

Wynik z tytułu odsetek

Przychody odsetkowe od aktywów finansowych są rozpoznawane, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo wpływu korzyści ekonomicznych do Grupy i kwota przychodu może być wiarygodnie zmierzona.

Przychody i koszty z tytułu odsetek dla wszystkich instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat w wysokości wynikającej z wyceny wg zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

w tys. zł

Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego do wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego.

Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego (na przykład: przedpłaty, opcje kupna i podobne), jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych odpisów aktualizujących związanych z nieściągalnością kredytów.

Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje (np. za uruchomienie i przyznanie kredytu, uruchomienie transzsy kredytu, prolongatę kredytu, odnowienie kredytu, prowizja za restrukturyzację, aneksy powodujące zmiany w przepływach), koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta.

Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktów kredytowych są w części rozliczane w przychodach odsetkowych z wykorzystaniem efektywnej stopy procentowej, gdy istnieje możliwość ich bezpośredniego powiązania z umową kredytową, a w części są rozpoznawane w wyniku z tytułu prowizji, w momencie ich poniesienia, gdy nie ma możliwości jednoznacznego przypisania do określonej umowy kredytowej.

Dla wybranych produktów kredytowych, dla których zidentyfikowano powiązanie z produktem ubezpieczeniowym Grupa dokonuje podziału realizowanych przychodów na część ujmowaną w przychodach odsetkowych z wykorzystaniem efektywnej stopy procentowej oraz na część ujmowaną w przychodach prowizyjnych. Grupa traktuje sprzedawane produkty ubezpieczeniowe, jako powiązane z kredytami w szczególności, gdy oferowany produkt ubezpieczeniowy wpływa na warunki umowne produktu finansowego.

W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są naliczane od wartości bieżącej należności (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Wynik z tytułu prowizji

Prowizje rozliczane z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej, rozpoznawane są jako element dochodu odsetkowego a zasady ich rozliczania przedstawione zostały w punkcie 'Wynik z tytułu odsetek'.

Prowizje od limitów kredytowych, kredytów rewalwingowych, kart kredytowych i zobowiązań warunkowych rozliczane są liniowo do rachunku zysków i strat.

Pozostałe prowizje i opłaty, nierozliczane z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej, zalicza się zgodnie z zasadą memoriału do rachunku zysków i strat.

Wynik z tytułu prowizji uwzględnia wynik od walutowych transakcji z klientami w sieci oddziałów.

Wynik z tytułu działalności bancassurance

Dla wybranych produktów kredytowych, dla których zidentyfikowano powiązanie z produktem ubezpieczeniowym Grupa dokonuje podziału realizowanych przychodów na część ujmowaną w przychodach odsetkowych z wykorzystaniem efektywnej stopy procentowej oraz na część ujmowaną w przychodach prowizyjnych. Grupa traktuje sprzedawane produkty ubezpieczeniowe, jako powiązane z kredytami w szczególności, gdy oferowany produkt ubezpieczeniowy wpływa na warunki umowne produktu finansowego.

W celu ustalenia, jaka część przychodu stanowi integralną część umowy kredytowej rozpoznawanej jako przychód odsetkowy metodą efektywnej stopy procentowej Grupa wydziela wartość godziwą oferowanego instrumentu finansowego oraz wartość godziwą usługi pośrednictwa w sprzedaży produktu ubezpieczeniowego dystrybuowanego łącznie z tym instrumentem. Podział wynagrodzenia pomiędzy część stanowiącą element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego oraz część stanowiącą wynagrodzenie za wykonywane czynności pośrednictwa jest dokonywane w proporcji odpowiednio wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy obu tych wartości.

Część przychodów stanowiących wynagrodzenie za usługę pośrednictwa z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z umową kredytową Grupa rozpoznaje w przychodach prowizyjnych w momencie naliczenia opłaty z tytułu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego.

Grupa nie rzadziej niż w okresach rocznych przeprowadza weryfikację poprawności przyjętego podziału dla rozpoznawania poszczególnych rodzajów przychodów.

w tys. zł

Wynik handlowy i rewaluacja

Wynik handlowy i rewaluacja obejmuje zyski i straty wynikające ze zmian w wartości godziwej aktywów finansowych i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu i wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Przychody i koszty odsetkowe od tych instrumentów dłużnych są uwzględniane w wyniku odsetkowym.

Przychody z tytułu dywidend

Dywidendy zaliczane są do rachunku zysków i strat w momencie ustalenia praw akcjonariuszy/udziałowców do ich otrzymania pod warunkiem, że korzyści finansowe wpłyną do Grupy i kwota przychodu może być wiarygodnie zmierzona.

Wynik na sprzedaży podmiotów zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć

Wynik na sprzedaży akcji i udziałów w podmiotach zależnych ustalany jest jako różnica pomiędzy wartością aktywów netto jednostki zależnej skorygowaną o nieodpisaną część wartości firmy, a uzyskaną za nie ceną sprzedaży.

Wynik na sprzedaży podmiotów stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć ustalany jest jako różnica między wartością aktywa a uzyskaną ceną sprzedaży.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczane są koszty i przychody operacyjne niezwiązane bezpośrednio z działalnością statutową Grupy. Są to w szczególności przychody i koszty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych, przychody z tytułu sprzedaży pozostałych usług, otrzymane i zapłacone odszkodowania, kary i grzywny.

Odpisy netto z tytułu utraty wartości należności kredytowych

W pozycji „Odpisy netto z tytułu utraty wartości należności” prezentowane są ujęte odpisy aktualizujące oraz wynik na sprzedaży należności kredytowych.

Wynik na sprzedaży należności kredytowych ustalany jest w momencie wyłączenia należności kredytowych z ksiąg rachunkowych w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową a kwotą otrzymanej zapłaty.

Płatności z tytułu leasingu operacyjnego

Płatności dokonane z tytułu leasingu operacyjnego są ujmowane metodą liniową, jako koszty w rachunku zysków i strat przez okres leasingu.

Płatności z tytułu leasingu finansowego

Minimalne płatności leasingowe rozdziela się pomiędzy koszty finansowe i zmniejszenie niespłaconego salda zobowiązania. Koszty finansowe rozlicza się na poszczególne okresy objęte okresem leasingu w taki sposób, aby uzyskać stałą okresową stopę procentową w stosunku do niespłaconego salda zobowiązania.

Podatek dochodowy od osób prawnych

Podatek dochodowy od osób prawnych obejmuje podatek bieżący i podatek odroczony. Podatek dochodowy jest wykazywany w zyskach lub stratach z wyjątkiem pozycji, które ujęto w innych całkowitych dochodach.

Podatek bieżący jest to kwota podatku podlegającego zapłacie od dochodu do opodatkowania za dany rok z zastosowaniem stawek podatkowych, które obowiązywały prawnie lub obowiązywały faktycznie na koniec okresu sprawozdawczego oraz uwzględniając wszelkie korekty podatku podlegającego zapłacie dotyczącego poprzednich lat.

Aktywa i zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są metodą bilansową. Powstają z tytułu różnic przejściowych pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością wynikającą ze sprawozdania z sytuacji finansowej. Odroczony podatek dochodowy ustala się przy zastosowaniu stawek podatkowych obowiązujących prawnie lub faktycznie na koniec okresu sprawozdawczego, które zgodnie z oczekiwaniami będą obowiązywać w momencie realizacji określonych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego lub uregulowania zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który umożliwi wykorzystanie różnic przejściowych. Wartość bilansowa aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest weryfikowana na koniec każdego okresu sprawozdawczego. Grupa obniża wartość bilansową składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego do wartości możliwej do zrealizowania - to jest w zakresie, w jakim jest prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

w tys. zł

Odroczone i bieżące aktywa i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego kompensuje się tylko wtedy, gdy dotyczą tego samego tytułu rozliczeń podatkowych oraz gdy istnieje ważny tytuł prawny i intencja dokonania rozliczenia w kwocie netto albo realizacji składnika aktywów i wykonania zobowiązania jednocześnie.

3. Sprawozdawczość według segmentów działalności

Prezentacja informacji o segmentach działalności Grupy BZWBK S.A. oparta jest o model informacji zarządczej służący do przygotowywania sprawozdań dla Zarządu Banku wykorzystywanych do oceny osiągniętych wyników oraz alokacji zasobów. Działalność operacyjną Grupy BZ WBK podzielono na pięć segmentów działalności: Segment Bankowości Detalicznej, Segment Bankowości Biznesowej i Korporacyjnej, Segment Globalnej Bankowości Korporacyjnej, Segment ALM (Zarządzanie Aktywami i Pasywami) i Operacji Centralnych oraz Segment Santander Consumer. Zostały one wyłonione na podstawie identyfikacji klientów i produktów.

Głównym elementem oceny segmentów działalności przez Zarząd Banku jest zysk przed opodatkowaniem.

Dochody i koszty przypisane do segmentu osiągane są ze sprzedaży i obsługi klientów oraz produktów w danym segmencie, zgodnie z zasadami przedstawionymi poniżej. Wykazywane są one w rachunku zysków i strat Grupy i dają się przyporządkować do danego segmentu w sposób bezpośredni lub w oparciu o racjonalne przesłanki.

Wynik z tytułu odsetek w podziale na segmenty działalności Grupy BZWBK S.A. jest oceniany przez Zarząd Banku w postaci netto z uwzględnieniem kosztu wewnętrznego transferu funduszy oraz bez podziału na dochody i koszty odsetkowe.

Rozliczenia pomiędzy segmentami dotyczą wynagrodzeń za świadczone usługi i obejmują:

- sprzedaż i/lub obsługę klientów danego segmentu w kanałach sprzedaży/obsługi będących w posiadaniu innego segmentu;
- współdzielenie dochodów i kosztów z transakcji realizowanych z danym klientem, gdzie segment realizujący transakcje nie jest jednocześnie właścicielem biznesowym relacji z danym klientem;
- współdzielenie dochodów i kosztów związanych z realizacją wspólnych przedsięwzięć.

Alokacje dochodów i kosztów regulują wzajemne uzgodnienia pomiędzy segmentami, opierające się o jednostkowe stawki za poszczególne usługi bądź umowy dotyczące podziału łącznych dochodów i/lub kosztów.

Aktywa i pasywa segmentu wykorzystywane są w jego działalności operacyjnej i dają się przyporządkować do segmentu bezpośrednio lub na zasadzie alokacji.

Grupa Kapitałowa BZ WBK S.A. koncentruje swoją działalność na rynku krajowym.

W 2016 roku dokonano:

- zmiany metodologii alokacji kapitałów oraz dochodów z kapitałów do segmentów biznesowych;
- resegmentacji klientów pomiędzy segmentami biznesowymi; Raz w roku Grupa BZWBK dokonuje resegmentacji/ migracji klientów między segmentami działalności wynikającej z faktu, iż dany klient zaczyna spełniać kryteria przypisania do innego segmentu działalności niż kryteria segmentu, który dotychczas był właścicielem biznesowym relacji z danym klientem. Taka zmiana ma zapewnić najwyższą jakość obsługi dostosowaną do indywidualnych potrzeb lub skali działalności klienta;
- prezentacji udziału w wyniku jednostek wycenianych metodą praw własności w segmencie ALM i Operacji Centralnych;
- zmiany prezentacji należności i zobowiązań z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu. Dotychczas transakcje z przyrzeczeniem odkupu były prezentowane w pozycji Należności od klientów / Zobowiązania wobec klientów lub, jeśli dotyczyły Instytucji Finansowych, w Pozostałych Aktywach / Pozostałych Pasywach. Począwszy od drugiego kwartału 2016 r., wszystkie należności lub zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu prezentowane są w Pozostałych Aktywach / Pozostałych Pasywach);
- rozdzielenia Pozostałych dochodów na dwie kategorie – Wynik z tytułu prowizji oraz Pozostałe przychody począwszy od drugiego kwartału 2016 r.

We wszystkich powyższych przypadkach dane porównawcze zostały odpowiednio dostosowane.

Zasady identyfikacji dochodów i kosztów oraz aktywów i pasywów na potrzeby raportowania segmentowego są zgodne z polityką rachunkowości stosowaną w Grupie Banku Zachodniego WBK S.A.

w tys. zł

Wynik na transakcji zbycia przez Bank pakietu 17% akcji BZ WBK-AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. oraz BZ WBK-AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A. na rzecz AVIVA International Insurance Limited został zaprezentowany w danych porównawczych za 2015 rok w segmencie ALM i Operacji Centralnych.

Całkowity wynik osiągnięty przez Bank Zachodni WBK S.A. z tytułu realizacji transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. (opisanej w nocie 10) został zaprezentowany w całości w segmencie ALM i Operacji Centralnych, natomiast wynik osiągnięty z tytułu ww. transakcji przez Santander Consumer Bank został zaprezentowany w Segmencie Santander Consumer.

Segment Bankowości Detalicznej

Przychody segmentu Bankowości Detalicznej pochodzą ze sprzedaży produktów i usług adresowanych do klientów indywidualnych Banku, jak również małych i średnich przedsiębiorstw. W ramach oferty skierowanej do klientów tego segmentu wyróżnić można: szeroką gamę produktów oszczędnościowych, kredyty hipoteczne i konsumenckie, karty kredytowe i debetowe, produkty ubezpieczeniowe i inwestycyjne, usługi rozliczeniowe, zasilenia telefonów GSM, płatności zagraniczne i Western Union oraz usługi dla klientów zamożnych. Dla małych i średnich przedsiębiorstw segment świadczy między innymi usługi w zakresie udzielania kredytów, przyjmowania depozytów oraz usługi z zakresu zarządzania gotówką, leasingu, faktoringu, akredytyw i gwarancji. Segment Bankowości Detalicznej uzyskuje również dochody oferując usługi zarządzania na zlecenie aktywami Klientów w ramach funduszy inwestycyjnych i portfeli indywidualnych. Zajmuje się także realizacją usług na rzecz klientów detalicznych innych banków i instytucji finansowych w oparciu o umowy zawarte z tymi instytucjami.

Segment Bankowości Biznesowej i Korporacyjnej

W ramach segmentu Bankowości Biznesowej i Korporacyjnej Grupa uzyskuje dochody z produktów i usług skierowanych do przedsiębiorstw gospodarczych, samorządów i sektora publicznego. Poza usługami bankowymi związanymi z transakcjami, kredytowaniem i pozyskiwaniem depozytów, segment świadczy również usługi z zakresu zarządzania gotówką, leasingu, faktoringu, akredytyw i gwarancji.

Segment Globalnej Bankowości Korporacyjnej

W ramach segmentu Globalnej Bankowości Korporacyjnej Grupa uzyskuje dochody z usług i produktów skierowanych do największych międzynarodowych i polskich korporacji, obejmujące:

- bankowość transakcyjną, w ramach której oferowane są takie produkty jak: zarządzanie gotówką, depozyty, leasing, faktoring, akredytywy, gwarancje, kredytowanie bilateralne i produkty w obsłudze handlu zagranicznego;
- kredytowanie, w tym finansowanie projektów, kredyty konsorcjalne oraz programy emisji obligacji;
- produkty mające na celu zarządzanie ryzykiem kursowym i stopy procentowej oferowane wszystkim klientom Banku (segment alokuje przychody związane z tą działalnością do pozostałych segmentów, przy czym poziom alokacji może się zmieniać w poszczególnych latach);
- usługi organizowania i finansowania emisji papierów wartościowych, doradztwo finansowe oraz usługi brokerskie.

Segment generuje także dochody w związku z zajmowaniem pozycji na rynku międzybankowym w ramach zarządzania ryzykiem stopy procentowej i walutowym.

Segment ALM i Operacji Centralnych

Segment obejmuje operacje centralne takie jak finansowanie działalności pozostałych segmentów Grupy, w tym zarządzanie płynnością oraz ryzykiem stopy procentowej i kursowym. Obejmuje również zarządzanie strategicznymi inwestycjami Banku oraz transakcje, z których dochód i/lub koszty nie mogą być bezpośrednio lub w oparciu o racjonalne przesłanki przyporządkowane do danego segmentu.

Segment Santander Consumer

Segment ten obejmuje działalność Grupy Santander Consumer, która została włączona do Grupy BZ WBK od 01.07.2014 r. Działalność tego segmentu skupia się na sprzedaży produktów i usług adresowanych zarówno do klientów indywidualnych, jak i podmiotów gospodarczych. W ramach oferty tego segmentu dominują produkty kredytowe tj. kredyty samochodowe, karty kredytowe, pożyczki gotówkowe, kredyty ratalne oraz leasing. Oprócz tego segment Santander Consumer obejmuje lokaty terminowe oraz produkty ubezpieczeniowe (przede wszystkim związane z produktami kredytowymi).

w tys. zł

Skonsolidowany rachunek zysków i strat w podziale na segmenty

01.01.2016-31.12.2016	Segment					Razem
	Segment Bankowość Detaliczna *	Segment Bankowość Biznesowa i Korporacyjna	Segment Globalna Bankowość Korporacyjna	Segment ALM i Operacji Centralnych	Segment Santander Consumer	
Wynik z tytułu odsetek	2 240 035	594 714	144 726	634 470	1 156 427	4 770 372
w tym transakcje wewnętrzne	(101 019)	(41 953)	6 476	133 373	3 123	-
Wynik z tytułu prowizji	1 314 987	223 113	217 305	(17 689)	177 004	1 914 720
w tym transakcje wewnętrzne	70 749	35 274	(110 984)	6 736	(1 775)	-
Pozostałe przychody	69 009	94 993	124 914	503 686	31 856	824 458
w tym transakcje wewnętrzne	19 686	50 274	(54 645)	(19 414)	4 099	-
Przychody z tytułu dywidend	-	-	1 584	94 988	10	96 582
Koszty operacyjne	(1 887 026)	(320 629)	(200 281)	(178 308)	(504 257)	(3 090 501)
w tym transakcje wewnętrzne	(19 633)	(1 858)	(6)	24 044	(2 547)	-
Amortyzacja	(170 832)	(19 859)	(21 790)	(30 213)	(34 526)	(277 220)
Odpisy netto z tytułu utraty wartości należności kredytowych	(453 012)	(154 031)	5 396	(1 689)	(181 254)	(784 590)
Udział w zysku (stracie) jednostek wycenianych metodą praw własności	-	-	-	55 439	-	55 439
Podatek od instytucji finansowych	-	-	-	(356 078)	(31 128)	(387 206)
Zysk przed opodatkowaniem	1 113 161	418 301	271 854	704 606	614 132	3 122 054
Obciążenie z tytułu podatku dochodowego						(737 962)
Skonsolidowany zysk za okres						2 384 092
w tym:						
Zysk należny akcjonariuszom BZ WBK						2 166 847
Zysk należny udziałowcom niesprawującym kontroli						217 245

w tys. zł

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej w podziale na segmenty

31.12.2016	Segment Bankowość Detaliczna *	Segment Bankowość Biznesowa i Korporacyjna	Segment Globalna Bankowość Korporacyjna	Segment ALM i Operacji Centralnych	Segment Santander Consumer	Razem
Należności od klientów	54 735 861	25 793 781	8 375 514	131 116	14 032 266	103 068 538
Inwestycje w podmioty stowarzyszone	-	-	-	871 491	-	871 491
Pozostałe aktywa	5 779 987	1 285 223	3 702 015	31 325 087	4 067 375	46 159 687
Aktywa razem	60 515 848	27 079 004	12 077 529	32 327 694	18 099 641	150 099 716
Zobowiązania wobec klientów	71 287 038	20 246 946	7 886 487	4 874 585	8 227 401	112 522 457
Pozostałe zobowiązania i kapitały	5 011 770	3 389 474	3 323 973	16 054 844	9 797 198	37 577 259
Zobowiązania i kapitały razem	76 298 808	23 636 420	11 210 460	20 929 429	18 024 599	150 099 716

*Obejmuje klientów indywidualnych oraz mikro i małe przedsiębiorstwa.

w tys. zł

Skonsolidowany rachunek zysków i strat w podziale na segmenty

01.01.2015-31.12.2015	Segment					Razem
	Segment Bankowość Detaliczna *	Segment Bankowość Biznesowa i Korporacyjna	Segment Globalna Bankowość Korporacyjna	Segment ALM i Operacji Centralnych	Segment Santander Consumer	
Wynik z tytułu odsetek	1 973 426	542 629	135 063	605 825	1 052 208	4 309 151
w tym transakcje wewnętrzne	(89 883)	(34 464)	6 221	124 624	(6 498)	-
Wynik z tytułu prowizji	1 334 446	219 753	209 934	(17 181)	191 148	1 938 100
w tym transakcje wewnętrzne	61 531	40 003	(108 953)	6 141	1 278	-
Pozostałe przychody	67 619	70 627	105 448	924 745	19 155	1 187 594
w tym transakcje wewnętrzne	(1 248)	40 629	(21 201)	37 631	(55 811)	-
Przychody z tytułu dywidend	-	-	1 511	103 761	6	105 278
Koszty operacyjne	(1 931 882)	(305 658)	(221 445)	(317 402)	(545 902)	(3 322 289)
w tym transakcje wewnętrzne	(12 762)	(1 157)	(6)	16 301	(2 376)	-
Amortyzacja	(114 337)	(14 952)	(16 282)	(73 244)	(37 746)	(256 561)
Odpisy netto z tytułu utraty wartości należności kredytowych	(515 577)	(176 947)	3 080	2 267	(123 515)	(810 692)
Udział w zysku (stracie) jednostek wycenianych metodą praw własności	-	-	-	27 711	-	27 711
Zysk przed opodatkowaniem	813 695	335 452	217 309	1 256 482	555 354	3 178 292
Obciążenie z tytułu podatku dochodowego						(643 741)
Skonsolidowany zysk za okres						2 534 551
w tym:						
Zysk należny akcjonariuszom BZ WBK						2 327 273
Zysk należny udziałowcom niesprawującym kontroli						207 278

w tys. zł

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej w podziale na segmenty

31.12.2015	Segment					Razem
	Segment Bankowość Detaliczna *	Segment Bankowość Biznesowa i Korporacyjna	Segment Globalna Bankowość Korporacyjna	Segment ALM i Operacji Centralnych	Segment Santander Consumer	
Należności od klientów	49 254 006	25 510 951	7 167 990	79 224	12 901 713	94 913 884
Inwestycje w podmioty stowarzyszone	-	-	-	831 142	-	831 142
Pozostałe aktywa	7 004 612	1 505 721	5 782 536	26 665 010	3 005 795	43 963 674
Aktywa razem	56 258 618	27 016 672	12 950 526	27 575 376	15 907 508	139 708 700
Zobowiązania wobec klientów	65 682 909	18 588 522	7 360 921	1 943 000	7 669 834	101 245 186
Pozostałe zobowiązania i kapitały	4 601 380	3 272 547	4 145 027	14 953 899	11 490 661	38 463 514
Zobowiązania i kapitały razem	70 284 289	21 861 069	11 505 948	16 896 899	19 160 495	139 708 700

*Obejmuje klientów indywidualnych oraz mikro i małe przedsiębiorstwa.

w tys. zł

4. Zarządzanie ryzykiem

Grupa BZ WBK S.A. jest narażona na szereg ryzyk związanych z bieżącą działalnością. Celem zarządzania ryzykiem jest zapewnienie, iż Grupa powiększając wartość dla akcjonariuszy będzie podejmować ryzyko w sposób świadomy i kontrolowany. Ryzyko oznacza możliwość zaistnienia zdarzeń, które będą miały wpływ na realizację założonych przez Grupę celów strategicznych.

Polityki zarządzania ryzykiem są opracowywane w celu identyfikacji i pomiaru podejmowanego ryzyka, określenia najkorzystniejszego zwrotu przy zaakceptowanym poziomie ryzyka (risk-reward), a także dla regularnego ustalania i weryfikowania odpowiednich limitów ograniczających skalę narażenia na ryzyko. Grupa BZ WBK S.A. na bieżąco modyfikuje i rozwija metody zarządzania ryzykiem, uwzględniając zmiany w profilu ryzyka Grupy, otoczeniu gospodarczym, wymogi regulacyjne i najlepsze praktyki rynkowe.

Zarząd i Rada Nadzorcza wytycza kierunek działań oraz aktywnie wspiera strategię zarządzania ryzykiem. Przejawia się to poprzez akceptację kluczowych polityk w zakresie zarządzania ryzykiem, udział Członków Zarządu w komitetach wspierających zarządzanie ryzykiem, przeglądy i akceptację ryzyk oraz raportów dotyczących poziomu ryzyk.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem. Rada akceptuje strategię, kluczowe polityki zarządzania ryzykiem, wielkość akceptowalnego poziomu ryzyka oraz monitoruje poziom wykorzystania limitów wewnętrznych w odniesieniu do bieżącej strategii biznesowej i otoczenia makroekonomicznego. Prowadzi przeglądy głównych obszarów ryzyka, trybu identyfikacji zagrożeń oraz procesu ustalania i monitorowania działań naprawczych. Rada ocenia czy działania Zarządu w zakresie kontroli nad prowadzoną działalnością są skuteczne i zgodne z polityką Rady, z uwzględnieniem oceny systemu zarządzania ryzykiem.

Komitet Audytu i Zapewniania Zgodności Rady Nadzorczej wspiera Radę w wypełnianiu obowiązków nadzorczych. Komitet przeprowadza coroczne przeglądy wewnętrznych mechanizmów kontroli finansowej Grupy, przyjmuje raporty niezależnej jednostki audytu wewnętrznego oraz jednostki zapewnienia zgodności. Komitet otrzymuje regularne kwartalne raporty dotyczące stopnia realizacji zaleceń pokontrolnych i na ich podstawie ocenia jakość podejmowanych działań. Komitet Audytu ocenia efektywność systemu kontroli wewnętrznej oraz systemu zarządzania ryzykiem.

Komitet ds. Ryzyka wspiera Radę Nadzorczą w ocenie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem oraz środków jakie zostały przyjęte i zaplanowane w celu zapewnienia efektywnego zarządzania znaczącymi ryzykami Grupy.

Zarząd odpowiada za skuteczność zarządzania ryzykiem. W szczególności wprowadza strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka, podział zadań zapewniający niezależność funkcji pomiaru i kontroli ryzyka od działalności operacyjnej, odpowiada za wprowadzenie i aktualizację pisemnych strategii w zakresie zarządzania ryzykiem, a także za przejrzystość działań. Dokonuje przeglądu wyników finansowych Grupy. Zarząd powołał szereg Komitetów bezpośrednio odpowiedzialnych za rozwijanie metod zarządzania ryzykiem i monitorowanie poziomu ryzyka w określonych obszarach.

Zarząd wypełnia funkcję zarządzania ryzykiem, działając w ramach swoich trzech komitetów: Komitetu Zarządzania Ryzykiem, Podkomitetu Zarządzania Ryzykiem oraz Komitetu Kontroli Ryzyka.

Komitet Zarządzania Ryzykiem pełni rolę komitetu wykonawczego i odpowiada za wyznaczanie strategii zarządzania ryzykiem w Grupie, w tym za identyfikację istotnych rodzajów ryzyka, określanie akceptowalnego poziomu ryzyka oraz definiowanie metod pomiaru, kontrolowania, monitorowania i raportowania ryzyka. Natomiast **Podkomitet Zarządzania Ryzykiem**, który funkcjonuje w ramach Komitetu Zarządzania Ryzykiem, ratyfikuje najistotniejsze decyzje (powyżej określonych progów) kluczowych komitetów ryzyka niższego szczebla.

Komitet Kontroli Ryzyka monitoruje poziom ryzyka w różnych obszarach działalności Banku oraz nadzoruje działalność komitetów zarządzania ryzykiem niższego szczebla, powołanych przez Zarząd Banku. Komitety te - działając w obrębie wyznaczonych przez Zarząd kompetencji - bezpośrednio odpowiadają za rozwijanie metod zarządzania ryzykiem i monitorowanie poziomu ryzyka w określonych obszarach.

Komitet Kontroli Ryzyka nadzoruje działalność poniższych komitetów działających w obszarze zarządzania ryzykiem:

Forum Zarządzania Ryzykiem, komitet wyposażony w kompetencje do zatwierdzania i nadzoru nad polityką, metodologią pomiaru ryzyka oraz monitorowania poziomu ryzyka w zakresie ryzyka kredytowego, ryzyka rynkowego na księdze bankowej, ryzyka rynkowego na księdze handlowej, ryzyka strukturalnego bilansu oraz ryzyka płynności. Forum działa w ramach 4 paneli kompetencyjnych:

- **Panel Ryzyka Kredytowego;**
- **Panel Ryzyka Rynkowego;**

w tys. zł

- **Panel Modeli i Metodologii;**
- **Panel Inwestycji Kapitałowych i Subemisji.**

Komitet Kredytowy podejmuje decyzje kredytowe zgodnie z obowiązującymi poziomami kompetencji kredytowych.

Komitet Rezerw podejmuje decyzje w zakresie wysokości odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości na ekspozycje kredytowe oraz z tytułu ryzyka prawnego, a także zatwierdza metodologię i wykaz parametrów stosowanych do wyznaczania kwoty utraty wartości w podejściu portfelowym dla Grupy BZ WBK S.A.

Komitet Zarządzania Informacją zajmuje się jakością i organizacją danych nie tylko z zakresu zarządzania ryzykiem, ale również w pozostałych obszarach Banku.

Komitet ds. Ryzyka Cyberbezpieczeństwa, nowo powołany komitet, który stanowi forum bezpośredniej współpracy i komunikacji wszystkich jednostek organizacyjnych zaangażowanych w procesy związane z szeroko pojętym cyberbezpieczeństwem, uszczelniając nadzór nad realizacją strategii cyberbezpieczeństwa.

Komitet Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym (ORMCo) wyznacza kierunek działań strategicznych z zakresu ryzyka operacyjnego w Grupie BZ WBK S.A., m.in. w obszarze ciągłości biznesowej, bezpieczeństwa informacji i zapobiegania przestępstwom.

Komitet ALCO sprawuje nadzór nad działalnością na portfelu bankowym, podejmuje decyzje w zakresie zarządzania płynnością i ryzykiem stopy procentowej na księdze bankowej, oraz odpowiada za finansowanie i zarządzania bilansem, w tym politykę cenową.

Komitet Kapitałowy odpowiada za zarządzanie kapitałem, w tym w szczególności za proces ICAAP.

Komitet Ujawnień weryfikuje publikowane informacje finansowe Grupy BZ WBK S.A. pod kątem zgodności z wymogami prawnymi i regulacyjnymi.

Komitet ds. Strategii Produktów Oszczędnościowych i Inwestycyjnych odpowiada za zapewnienie zrównoważonego wzrostu portfela produktów oszczędnościowych i inwestycyjnych.

Komitet Marketingu i Monitoringu Produktów zatwierdza nowe produkty i usługi do wprowadzenia na rynek z uwzględnieniem analizy ryzyka reputacji.

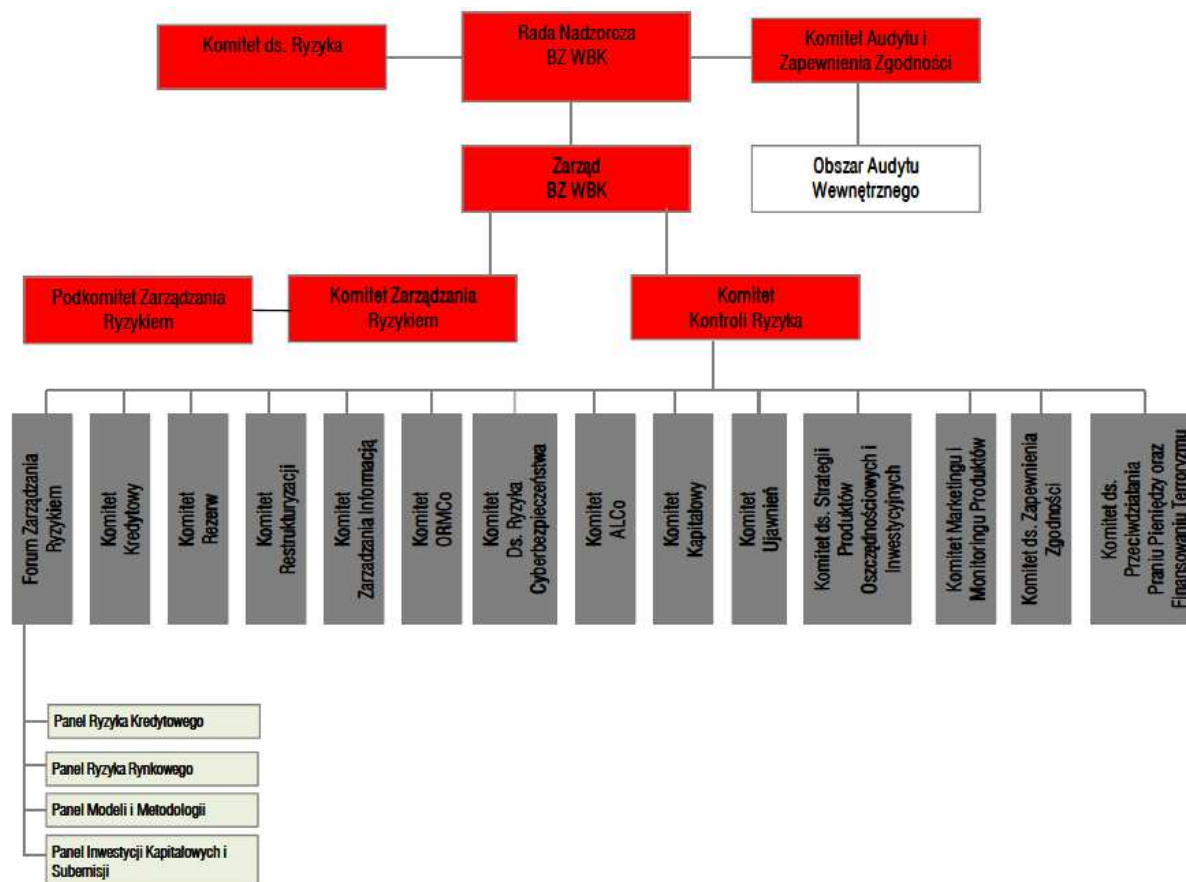
Komitet ds. Zapewnienia Zgodności odpowiada za wyznaczanie standardów w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz kodeksów postępowania przyjętych w Grupie.

Komitet ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy oraz Finansowaniu Terroryzmu zatwierdza politykę Banku w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz akceptuje i monitoruje działania Grupy podejmowane w tym zakresie.

Komitet Restrukturyzacji podejmuje decyzje w zakresie klientów korporacyjnych z trudnościami finansowymi, m.in. w zakresie strategii wobec klienta, umorzenia i sprzedaży wierzytelności zgodnie z obowiązującymi poziomami kompetencji kredytowych.

w tys. zł

Poniższy rysunek przedstawia strukturę ładu korporacyjnego w zakresie nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem.

Zarządzanie ryzykiem odbywa się w ramach zatwierzonego przez Komitet Zarządzania Ryzykiem profilu ryzyka, wynikającego z przyjętego ogólnego poziomu akceptacji ryzyka.

W Grupie BZ WBK S.A. poziom akceptowalnego ryzyka został wyrażony w postaci zdefiniowanych i skwantyfikowanych limitów i zapisany w postaci „Deklaracji akceptowalnego poziomu ryzyka”, zatwierdzonej przez Zarząd i zaakceptowanej przez Radę Nadzorczą. Na podstawie globalnych limitów wyznaczane są limity obserwacyjne oraz konstruowane są polityki zarządzania ryzykiem.

Grupa jest narażona na szereg ryzyk wpływających na realizowane cele strategiczne. Grupa nieustannie analizuje ryzyka, identyfikując ich źródła, tworząc odpowiednie mechanizmy zarządzania ryzykami, obejmujące m.in. ich pomiar, kontrolę, ograniczanie i raportowanie. Wśród ryzyk o największym znaczeniu można wymienić:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko koncentracji,
- ryzyko rynkowe na księdze bankowej i księdze handlowej,
- ryzyko płynności,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko braku zgodności.

Szczegółowe zasady, role i odpowiedzialności jednostek Grupy zostały opisane w odpowiednich politykach wewnętrznych dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Grupa BZ WBK S.A. szczególnie dba o spójność procesów zarządzania ryzykiem na poziomie całej Grupy Kapitałowej, co pozwala na adekwatne kontrolowanie skali narażenia na ryzyko. Spółki zależne wdrażają polityki i procedury zarządzania ryzykiem odzwierciedlające zasady przyjęte przez Grupę BZ WBK S.A.

w tys. zł

Bank, w granicach i na zasadach wynikających z obowiązującego prawa, sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem w Santander Consumer Bank S.A., kierując się przy tym regułami odnoszącymi się do nadzorowania spółek zależnych wchodzących w skład Grupy BZ WBK. Przedstawicielami Banku w Radzie Nadzorczej Santander Consumer Bank S.A. są: Członek Zarządu Banku zarządzający Pionem Zarządzania Ryzykiem oraz Członek Zarządu Banku zarządzający Pionem Zarządzania Finansami. Zgodnie ze „Strategią inwestycji Banku Zachodniego WBK S.A. w instrumenty rynku kapitałowego” odpowiadają oni – razem z Radą Nadzorczą SCB – za sprawowanie nadzoru nad Santander Consumer Bank S.A. oraz prowadzenie działalności spółki w oparciu o przyjęte plany oraz zgodnie z procedurami zapewniającymi bezpieczeństwo działalności. Bank monitoruje profil i poziom ryzyka Santander Consumer Bank S.A. za pośrednictwem komitetów zarządzania ryzykiem Banku Zachodniego WBK S.A.

Ryzyko kredytowe

Działalność kredytowa Grupy BZ WBK S.A. koncentruje się na wzroście portfela kredytowego przy zagwarantowaniu jego wysokiej jakości, dobrej rentowności oraz satysfakcji klienta.

Ryzyko kredytowe oznacza możliwość poniesienia straty w wyniku niespłacenia w terminie przez dłużnika zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami i innymi opłatami. Ryzyko kredytowe przejawia się także w postaci spadku wartości aktywów kredytowych i udzielonych zobowiązań warunkowych, będącego następstwem pogorszenia oceny jakości kredytowej dłużnika. Pomiar ryzyka kredytowego opiera się na oszacowaniu wielkości aktywów kredytowych ważonych ryzykiem, przy czym stosowane wagi ryzyka uwzględniają zarówno prawdopodobieństwo zaniechania spłat, jak i wielkość możliwej do poniesienia straty w przypadku niedotrzymania warunków umowy przez kredytobiorcę.

Ryzyko kredytowe Grupy wynika głównie z działalności kredytowej w segmencie detalicznym, korporacyjnym i na rynku międzybankowym. Jest ono zarządzane w ramach polityki ustalonej przez Zarząd na bazie przyjętych procedur kredytowych oraz poprzez system limitów kompetencyjnych dostosowanych do wiedzy i doświadczenia kadry zarządzającej. Stosowany przez Grupę wewnętrzny system monitoringu oraz klasyfikacji kredytów umożliwia wczesne wykrywanie sytuacji groźących pogorszeniem jakości portfela kredytowego. Ponadto Grupa szeroko stosuje narzędzia ograniczania ryzyka kredytowego w postaci zabezpieczeń (finansowych i rzeczowych) oraz szczególnych warunków umownych i klauzul, czyli tzw. covenants.

Grupa rozwija i udoskonala oparte na ryzyku metody wyceny kredytów, alokacji kapitału oraz pomiaru efektywności. Dla wszystkich portfeli kredytowych używane są modele wyceny ryzyka.

Grupa wnikliwie analizowała rozwój sytuacji na rynku makroekonomicznym, jak również monitorowała ekspozycję kredytową w poszczególnych segmentach klientów i branżach gospodarki w celu zapewnienia odpowiedniej i szybkiej reakcji oraz adekwatnego dostosowania parametrów polityki kredytowej. Rok 2016 był pod tym względem dość stabilny a wprowadzane zmiany modyfikowały politykę w sposób umiarkowany.

W 2016 r. jednym z priorytetów był ścisły monitoring portfela walutowych kredytów mieszkaniowych. W odpowiedzi na liczne projekty legislacyjne Grupa przeprowadzała wielowymiarowe analizy oraz uczestniczyła aktywnie w procesach konsultacyjnych. Grupa ze szczególną uwagą monitoruje ryzyko kredytowe na tych portfelach i ocenia je jako niskie.

Grupa stale udoskonala procesy i procedury pomiaru, monitorowania i zarządzania ryzykiem portfela kredytowego Banku dostosowując je również do nowelizowanych wymogów nadzorczych, w tym szczególnie do Rekomendacji KNF.

Forum Zarządzania Ryzykiem

Nadzór nad zarządzaniem ryzykiem kredytowym w Grupie BZ WBK S.A. sprawuje Panel Ryzyka Kredytowego (PRK) działający w ramach Forum Zarządzania Ryzykiem. Głównym obszarem odpowiedzialności PRK jest tworzenie i zatwierdzanie najlepszych praktyk branżowych, analiz sektorowych, polityk kredytowych oraz wdrażanie systemów klasyfikacji i wyceny ryzyka zmierzających do zapewnienia zrównoważonego wzrostu portfela kredytowego. Dopasowując funkcjonowanie procesów zarządczych w Grupie do aktualnych celów strategicznych, w ramach struktury PRK wyodrębniono komitety dedykowane do głównych segmentów klientów: segmentu detalicznego, segmentu MŚP oraz segmentu biznesowego i korporacyjnego. Natomiast nadzór na modelami ryzyka kredytowego pełni Panel Modeli i Metodologii.

Pion Zarządzania Ryzykiem

Pion Zarządzania Ryzykiem jest odpowiedzialny za skonsolidowany proces zarządzania ryzykiem kredytowym obejmujący zarządzanie i nadzór nad procesem kredytowym, zdefiniowanie polityki kredytowej, dostarczanie narzędzi decyzyjnych oraz narzędzi pomiaru ryzyka kredytowego, kontrolę jakości portfela kredytowego, jak również dostarczanie rzetelnej informacji zarządczej nt. portfela kredytowego.

w tys. zł

Polityki kredytowe

Polityki kredytowe odnoszą się do poszczególnych segmentów biznesowych, portfeli kredytowych oraz kategorii produktów bankowych i zawierają wytyczne w zakresie określania obszarów występowania specyficznych rodzajów ryzyka, ich pomiaru, a także metod ich minimalizacji do poziomu akceptowanego przez Grupę (np. wskaźniki „Loan-to-Value”, ryzyko kursowe w przypadku kredytów walutowych).

Grupa regularnie przegląda i aktualizuje polityki kredytowe, dostosowując je do strategii Grupy, bieżącej sytuacji w otoczeniu makroekonomicznym oraz zmian przepisów prawa i wytycznych organów nadzoru.

Proces podejmowania decyzji kredytowych

Proces podejmowania decyzji kredytowych, jako element zarządzania ryzykiem, opiera się na systemie Indywidualnych Kompetencji Kredytowych dostosowanych do wiedzy i doświadczenia pracowników, w ramach segmentów biznesowych wyodrębnionych w strukturze organizacyjnej. Zaangażowania powyżej 25 mln zł akceptowane są przez Komitet Kredytowy, w skład którego wchodzi przedstawiciele kierownictwa najwyższego szczebla. Transakcje powyżej 187,5 mln PLN są dodatkowo ratyfikowane przez Podkomitet Zarządzania Ryzykiem funkcjonujący na poziomie Zarządu.

Grupa stale podejmuje działania mające na celu dostarczanie najwyższej jakości usług kredytowych przy jednoczesnym dostosowaniu ich do oczekiwań kredytobiorców i zapewnieniu bezpieczeństwa portfela kredytowego. W tym celu, ustanowiony system kompetencji zapewnia rozdzielenie funkcji zatwierdzania ryzyka transakcji od funkcji sprzedażowych.

Klasyfikacja kredytowa

Grupa BZ WBK S.A. dynamicznie rozwija stosowane narzędzia do oceny ryzyka kredytowego, dostosowując je do zaleceń Komisji Nadzoru Finansowego, wymogów Międzynarodowych Standardów Rachunkowości/Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz najlepszych praktyk branżowych.

Modele oceny ryzyka kredytowego wykorzystywane są przez Grupę dla najistotniejszych portfeli kredytowych, w tym klientów korporacyjnych, MŚP, kredytów mieszkaniowych, portfela na finansowanie nieruchomości dochodowych, kredytów gotówkowych, kart kredytowych i limitów w kontaktach osobistych.

Grupa prowadzi okresowy monitoring klasyfikacji kredytowej według zasad opisanych w Podręcznikach Kredytowych. Dodatkowo dla wybranych modeli realizowany jest automatyczny proces weryfikacji klasy ryzyka w oparciu o długość opóźnienia w spłacie lub analizę danych behawioralnych klienta. Weryfikacja klasyfikacji następuje również w przypadku podejmowania kolejnych decyzji kredytowych.

Przeglądy kredytowe

Grupa dokonuje regularnych przeglądów mających na celu ustalenie rzeczywistej jakości portfela kredytowego, właściwej klasyfikacji i adekwatności odpisów z tytułu utraty wartości, zgodności z procedurami i podjętymi decyzjami kredytowymi, a także zapewniających obiektywną ocenę profesjonalizmu w zarządzaniu kredytami. Przeglądy dokonywane są przez dwie wyspecjalizowane jednostki: Departament Przeglądów Kredytowych i Departament Kontroli i Oceny Jakości, które są niezależne od jednostek podejmujących ryzyko kredytowe w ramach swoich kompetencji.

Zabezpieczenia

Funkcjonujący w Grupie BZ WBK S.A. model zabezpieczeń prawnych zakłada, iż centralną jednostką kompetencyjną odpowiedzialną za prawidłowy przebieg procesów tworzenia i funkcjonowania zabezpieczeń jest Departament Zabezpieczeń i Umów Kredytowych.

Departament Zabezpieczeń jest odpowiedzialny za tworzenie i funkcjonowanie zabezpieczeń prawidłowych i zgodnych z polityką kredytową dla wszystkich segmentów biznesowych, zapewnienie jednolitych w Grupie procedur wewnętrznych regulujących tworzenie i funkcjonowanie zabezpieczeń oraz sprawny i prawidłowy przebieg procesów ustanawiania, monitorowania i zwalniania zabezpieczeń.

Ponadto jednostka ta wspiera – w zakresie zabezpieczeń – jednostki kredytowe w procesie podejmowania decyzji kredytowych oraz tworzeniu polityk kredytowych. Departament dba o gromadzenie danych na temat zabezpieczeń oraz zapewnia odpowiednią informację zarządczą.

Poniższe tabele przedstawiają typy zabezpieczeń, które mogą być przyjmowane pod kredyty i pożyczki udzielone klientom nie będącym podmiotami bankowymi.

w tys. zł

Klienci indywidualni

Rodzaj kredytu	Rodzaj zabezpieczenia
gotówkowy	weksel, poręczenie, ubezpieczenie
pod aktywa płynne	kaucja, blokada na rachunku bankowym, fundusze inwestycyjne
studencki	poręczenie
mieszkaniowy	hipoteka, ubezpieczenie, przelew wierzytelności
należności leasingowe	weksel, poręczenie wekslowe, cesja prawa do rachunku bankowego, sądowy zastaw rejestrowy na ruchomościach, przewłaszczenie na zabezpieczenie; hipoteka kaucyjna; zobowiązanie dostawcy przedmiotu leasingu do jego odkupu tzw. gwarancja odkupu

Podmioty gospodarcze

Rodzaj kredytu	Rodzaj zabezpieczenia
obrotowy	kaucja, zastaw rejestrowy, weksel
rewolwingowy	cesja, weksel, poręczenie, zastaw rejestrowy
na nieruchomości	hipoteka
inwestycyjny	hipoteka, poręczenie, gwarancja
dotowane i z dopłatami	poręczenie, gwarancje
należności leasingowe	weksel, poręczenie wekslowe, cesja prawa do rachunku bankowego, sądowy zastaw rejestrowy na ruchomościach, przewłaszczenie na zabezpieczenie; hipoteka kaucyjna; zobowiązanie dostawcy przedmiotu leasingu do jego odkupu tzw. gwarancja odkupu

Proces zarządzania zabezpieczeniami

Na etapie podejmowania decyzji kredytowej kluczowe zadania Departamentu Zabezpieczeń i Umów Kredytowych dotyczą oceny jakości przyjmowanych zabezpieczeń:

- weryfikacja wycen rzeczoznawców – ocena wartości przedmiotu zabezpieczenia,
- ocena stanu prawnego przedmiotu zabezpieczenia,
- ocena procesów inwestycyjnych na nieruchomościach,
- konsultacje prawne dotyczące proponowanych zabezpieczeń.

Departament Zabezpieczeń i Umów Kredytowych aktywnie uczestniczy w kolejnych etapach procesu kredytowego, realizując m.in. działania obejmujące:

- przygotowanie projektów dokumentacji kredytowej,
- weryfikację i ocenę prawidłowości podpisanej dokumentacji kredytowej,
- weryfikację danych w systemach informatycznych,
- monitoring zabezpieczeń oraz raportowanie,
- zwolnienie zabezpieczeń.

Grupa w ramach procesu zarządzania wierzytelnościami prowadzi między innymi działania związane z realizacją zabezpieczeń. Wybór odpowiedniego zakresu i sposobu działania w celu zaspokojenia roszczeń Grupy z zabezpieczenia jest uzależniony od jego rodzaju (wyróżniamy dwie podstawowe kategorie zabezpieczeń: osobiste i rzeczowe). Zasadniczo Grupa dąży do polubownej (dobrowolnej) realizacji zabezpieczeń w procesie negocjacyjnym. W przypadku braku woli współpracy ze strony dostawcy zabezpieczenia, uprawnienia Grupy w tym zakresie są realizowane zgodnie z przepisami prawa oraz przepisami wewnętrznymi w drodze postępowań egzekucyjnych i upadłościowych.

Testy warunków skrajnych ryzyka kredytowego

Testy warunków skrajnych są jednym z elementów procesu zarządzania ryzykiem kredytowym, służącym do oceny potencjalnego wpływu na sytuację Grupy zdarzeń zachodzących w jego otoczeniu, a także możliwych zmian we wskaźnikach finansowych i makroekonomicznych, bądź zmian w profilu ryzyka. W ramach testów przeprowadzana jest ocena potencjalnych zmian jakości kredytowej portfeli kredytowych, w sytuacji wystąpienia niekorzystnych zdarzeń. Proces ten dostarcza także informacji zarządczej o adekwatności ustalonych limitów i alokowanego kapitału wewnętrznego.

w tys. zł

Kalkulacja utraty wartości

W Grupie BZ WBK S.A. odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości należności kredytowych tworzone są według zasad Międzynarodowych Standardów Rachunkowości/Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSR/MSSF). Odzwierciedlają one utratę wartości aktywów kredytowych, która zostaje uznana w przypadku, gdy Grupa posiada obiektywny dowód na to, że nie będzie w stanie odzyskać należności zgodnie z zawartą umową kredytową. Obiektywne przesłanki utraty wartości zostały zdefiniowane zgodnie z rekomendacjami Komitetu Bazylejskiego, według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR 39) oraz Rekomendacji R.

Utrata wartości mierzona jest na podstawie szacunkowej, możliwej do odzyskania kwoty. Analizując możliwą utratę wartości należności kredytowych, Grupa stosuje podejście indywidualne (dla ekspozycji indywidualnie istotnych, dla których rozpoznane zostały obiektywne dowody utraty wartości) oraz portfelowe (dla ekspozycji indywidualnie nieistotnych, dla których rozpoznane zostały obiektywne dowody utraty wartości oraz dla ekspozycji o niezidentyfikowanym zagrożeniu utratą wartości).

Grupa dwa razy do roku dokonuje porównania założeń i parametrów wykorzystywanych do kalkulacji utraty wartości ze stanem faktycznym, uwzględniając przy tym wpływ zmiany warunków ekonomicznych, zmiany w politykach kredytowych Grupy i strategiach odzyskiwania należności, zapewniając tym samym adekwatność tworzonych odpisów. Za realizację polityki w zakresie utrzymywania adekwatnego poziomu odpisów odpowiedzialny jest Komitet Rezerw.

w tys. zł

Poniższe tabele przedstawiają maksymalne ekspozycje Grupy BZ WBK S.A. na ryzyko kredytowe, dla potrzeb prezentacyjnych pogrupowanych w klasy ryzyka uzależnione od wskaźnika pokrycia odpisem z tytułu utraty wartości.

31.12.2016	Wskaźnik pokrycia rezerwą	Należności od klientów	Należności od banków	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży- instr. dłużne	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu*	Ekspozycje pozabilansowe
Portfel z utratą wartości						
Portfel oceniany indywidualnie -z utratą wartości						
	do 50%	1 589 115	-	-	-	-
	50% - 70%	274 721	-	-	-	-
	70% - 85%	260 918	-	-	-	-
	powyżej 85%	516 423	-	-	-	-
Wartość brutto		2 641 177	-	-	-	-
Odpis z tyt. utraty wartości		(1 265 943)	-	-	-	-
Wartość netto		1 375 234	-	-	-	-
Portfel oceniany kolektywnie- z utratą wartości						
	do 50%	1 336 407	-	-	-	-
	50% - 70%	698 510	-	-	-	-
	70% - 85%	892 490	-	-	-	-
	powyżej 85%	1 533 042	-	-	-	-
Wartość brutto		4 460 449	-	-	-	-
Odpis z tyt. utraty wartości		(2 921 855)	-	-	-	-
Wartość netto		1 538 594	-	-	-	-
Portfel bez utraty wartości (przeteterminowany i nieprzeteterminowany)						
	do 0,10%	53 906 137	3 513 278	28 423 827	3 171 950	-
	0,10% - 0,30%	18 583 055	-	-	-	-
	0,30% - 0,65%	11 291 310	-	-	-	-
	powyżej 0,65%	16 763 323	-	-	-	-
Wartość brutto		100 543 825	3 513 278	28 423 827	3 171 950	-
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty		(691 083)	-	-	-	-
Wartość netto		99 852 742	3 513 278	28 423 827	3 171 950	-
Pozostałe należności		301 968	-	-	-	-
Ekspozycje pozabilansowe						
Udzielone zobowiązania finansowe		23 243 065	-	-	-	-
Udzielone zobowiązania gwarancyjne		4 182 757	-	-	-	-
Nominały instrumentów pochodnych - zakupione		-	-	-	-	231 245 935
Rezerwa na ekspozycje pozabilansowe		(50 746)	-	-	-	-
Całkowita ekspozycja pozabilansowa		27 375 076	-	-	-	231 245 935

*wartość aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu (oprócz instr. kapitałowych) uwzględnia zmianę wartości godziwej z tyt. ryzyka kontrahenta jak opisano w Nocie 20.

w tys. zł

31.12.2015	Wskaźnik pokrycia rezerwą	Należności od Klientów	Należności od banków	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży- instr. dłużne	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu*	Ekspozycje pozabilansowe
Portfel z utratą wartości						
Portfel oceniany indywidualnie -z utratą wartości						
	do 50%	1 843 684	-	-	-	-
	50% - 70%	569 530	-	-	-	-
	70% - 85%	206 632	-	-	-	-
	powyżej 85%	666 603	-	-	-	-
Wartość brutto		3 286 449	-	-	-	-
Odpis z tyt. utraty wartości		(1 487 149)	-	-	-	-
Wartość netto		1 799 300	-	-	-	-
Portfel oceniany kolektywnie - z utratą wartości						
	do 50%	823 145	-	-	-	-
	50% - 70%	545 530	-	-	-	-
	70% - 85%	876 338	-	-	-	-
	powyżej 85%	1 736 821	-	-	-	-
Wartość brutto		3 981 834	-	-	-	-
Odpis z tyt. utraty wartości		(2 984 318)	-	-	-	-
Wartość netto		997 516	-	-	-	-
Portfel bez utraty wartości (przeterminowany i nieprzeterminowany)						
	do 0,10%	39 355 822	3 580 958	23 463 634	4 140 587	-
	0,10% - 0,30%	24 656 597	-	-	-	-
	0,30% - 0,65%	12 005 852	-	-	-	-
	powyżej 0,65%	16 645 851	-	-	-	-
Wartość brutto		92 664 122	3 580 958	23 463 634	4 140 587	-
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty		(659 596)	(1)	-	-	-
Wartość netto		92 004 526	3 580 957	23 463 634	4 140 587	-
Pozostałe należności		112 542	-	-	-	-
Ekspozycje pozabilansowe						
Udzielone zobowiązania finansowe		21 917 739	-	-	-	-
Udzielone zobowiązania gwarancyjne		4 425 961	-	-	-	-
Nominały instrumentów pochodnych - zakupione		-	-	-	-	201 106 392
Rezerwa na ekspozycje pozabilansowe		(75 340)	-	-	-	-
Całkowita ekspozycja pozabilansowa		26 268 360	-	-	-	201 106 392

*wartość aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu (oprócz instr. kapitałowych) uwzględnia zmianę do wartości godziwej jak opisano w nocie 20

Portfel objęty rezerwą IBNR

	Należności od Klientów	
	31.12.2016	31.12.2015
Portfel nieprzeterminowany	94 415 281	88 021 474
Portfel przeterminowany	6 128 544	4 642 648
1-30 dni	5 104 875	3 780 417
31-60 dni	709 972	620 103
61-90 dni	301 827	228 795
> 90 dni	11 870	13 333
Wartość brutto	100 543 825	92 664 122

w tys. zł

	Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty	
	31.12.2016	31.12.2015
Kredyty udzielone przedsiębiorstwom	199 853	191 877
Kredyty udzielone osobom fizycznym	483 076	459 924
Kredyty udzielone podmiotom sektora publicznego	109	217
Pozostałe kredyty	8 045	7 578
	691 083	659 596

Utrata wartości wg klas ryzyka

Wskaźnik pokrycia rezerwą	Należności od klientów		Należności od banków	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Utrata wartości oceniana indywidualnie				
do 50%	(404 851)	(361 251)	-	-
50% - 70%	(159 225)	(342 949)	-	-
70% - 85%	(195 226)	(152 007)	-	-
powyżej 85%	(506 641)	(630 942)	-	-
Suma utraty wartości ocenianej indywidualnie	(1 265 943)	(1 487 149)	-	-
Utrata wartości oceniana kolektywnie				
do 50%	(293 116)	(278 631)	-	-
50% - 70%	(431 762)	(331 738)	-	-
70% - 85%	(694 776)	(682 498)	-	-
powyżej 85%	(1 502 201)	(1 691 451)	-	-
Suma utraty wartości ocenianej kolektywnie	(2 921 855)	(2 984 318)	-	-
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty				
do 0,10%	(20 729)	(13 553)	-	(1)
0,10% - 0,30%	(28 271)	(46 675)	-	-
0,30% - 0,65%	(58 233)	(58 580)	-	-
powyżej 0,65%	(583 850)	(540 788)	-	-
Całkowity odpis na poniesione niezidentyfikowane straty	(691 083)	(659 596)	-	(1)
Całkowita utrata wartości	(4 878 881)	(5 131 063)	-	(1)

Koncentracja ryzyka kredytowego

Grupa BZ WBK przestrzega norm wynikających z Ustawy Prawo Bankowe określających wielkości koncentracji wierzytelności obciążonych ryzykiem jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie. Według danych na dzień 31.12.2016 r. maksymalny limit dla Grupy zgodnie z art. 71 Ustawy Prawo Bankowe wynosił:

- 4 146 204 tys. zł (25% funduszy własnych Grupy).

Natomiast w okresie porównywalnym wg danych na dzień 31.12.2015 r. maksymalny limit dla Grupy zgodnie z art. 71 Ustawy Prawo Bankowe wynosił:

- 3 995 091 tys. zł (25% funduszy własnych Grupy).

Realizowana przez Grupę polityka ma na celu minimalizowanie ryzyka koncentracji wierzytelności, m. in. poprzez stosowanie w powyższym zakresie bardziej rygorystycznych zasad niż ustawowe. Efektem tej polityki jest stałe utrzymywanie wysokiego poziomu dywersyfikacji zaangażowań wobec poszczególnych klientów.

Przeprowadzona analiza koncentracji zaangażowań, wykazała, że Grupa nie posiadała zaangażowań, które przekraczałyby limity wyznaczone przez ustawodawcę w 2016 r.

w tys. zł

Lista 20 największych kredytobiorców (lub grupy klientów powiązanych kapitałowo) Grupy Banku Zachodniego WBK S.A. (kredyty pracujące) stan na 31.12.2016 r. (łącznie z zaangażowaniem poszczególnych klientów w spółkach zależnych).

Symbol PKD	Opis kodu PKD	Łączna kwota brutto	Kredyt wykorzystany łącznie z zaangażowaniem w spółkach zależnych	Otwarta linia kredytowa + Gwarancje + Limity skarbowe i inwestycje kapitałowe
61	TELEKOMUNIKACJA	1 857 349	1 612 419	244 930
06	GÓRNICTWO	1 180 593	15 047	1 165 546
07	GÓRNICTWO	1 173 796	228 506	945 290
47	HANDEL DETALICZNY	1 074 502	670 571	403 931
35	ENERGETYKA	878 974	295 974	583 000
68	OBŚŁUGA NIERUCHOMOŚCI	792 496	646 988	145 508
35	ENERGETYKA	791 261	253 597	537 664
19	PRZEMYSŁ RAFINERYJNY	681 806	-	681 806
41	BUDOWNICTWO	657 954	591 470	66 484
35	ENERGETYKA	564 615	405 657	158 958
68	OBŚŁUGA NIERUCHOMOŚCI	555 243	342 772	212 471
35	ENERGETYKA	545 830	329 830	216 000
20	PRZEMYSŁ CHEMICZNY	537 789	462 701	75 088
41	BUDOWNICTWO	494 001	1	494 000
19	PRZEMYSŁ RAFINERYJNY	427 430	163 560	263 870
68	OBŚŁUGA NIERUCHOMOŚCI	414 811	394 328	20 483
86	OCHRONA ZDROWIA	398 521	327 066	71 455
68	OBŚŁUGA NIERUCHOMOŚCI	392 753	392 753	-
61	TELEKOMUNIKACJA	387 002	2	387 000
70	DORADZTWO	384 922	156 757	228 165
Razem brutto		14 191 648	7 289 999	6 901 649

Lista 20 największych kredytobiorców (lub grupy klientów powiązanych kapitałowo) Grupy Banku Zachodniego WBK S.A. (kredyty pracujące) stan na 31.12.2015 r. (łącznie z zaangażowaniem poszczególnych klientów w spółkach zależnych).

Symbol PKD	Opis kodu PKD	Łączna kwota brutto	Kredyt wykorzystany łącznie z zaangażowaniem w spółkach zależnych	Otwarta linia kredytowa + Gwarancje + Limity skarbowe i inwestycje kapitałowe
61	TELEKOMUNIKACJA	1 419 999	1 129 054	290 945
35	ENERGETYKA	1 250 988	72 206	1 178 782
35	ENERGETYKA	970 115	185 115	785 000
47	HANDEL DETALICZNY	935 124	680 160	254 964
07	GÓRNICTWO	840 136	154 719	685 417
19	PRZEMYSŁ RAFINERYJNY	761 910	404 167	357 743
19	PRZEMYSŁ RAFINERYJNY	656 772	174 921	481 851
35	ENERGETYKA	560 329	507 363	52 966
35	ENERGETYKA	529 168	480 168	49 000
41	BUDOWNICTWO	429 001	1	429 000
20	PRZEMYSŁ CHEMICZNY	410 000	143 389	266 611
68	OBŚŁUGA NIERUCHOMOŚCI	407 369	285 831	121 538
61	TELEKOMUNIKACJA	403 409	-	403 409
33	PRZEMYSŁ MASZYNOWY	399 986	42 601	357 385
68	OBŚŁUGA NIERUCHOMOŚCI	389 978	224 679	165 299
68	OBŚŁUGA NIERUCHOMOŚCI	387 244	385 235	2 009
68	OBŚŁUGA NIERUCHOMOŚCI	379 217	379 217	-
33	PRZEMYSŁ MASZYNOWY	371 631	28 189	343 442
68	OBŚŁUGA NIERUCHOMOŚCI	354 789	226 921	127 868
41	BUDOWNICTWO	351 974	351 714	260
Razem brutto		12 209 139	5 855 650	6 353 489

w tys. zł

Koncentracja branżowa

Polityka kredytowa Grupy Banku Zachodniego WBK S.A. zakłada dywersyfikację zaangażowania akcji kredytowej. Ryzyko danej branży jest elementem wpływającym na wielkość limitu. Grupa w celu utrzymania odpowiednio zdywersyfikowanego portfela kredytowego i kontrolowania w ten sposób ryzyka związanego ze zbyt wysokim udzieleniem kredytów podmiotom jednej branży, zakłada kredytowanie branż oraz grup i jednostek kapitałowych reprezentujących różne gałęzie przemysłu.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku największy poziom koncentracji zanotowano dla branży „dystrybucja” (12% portfela Grupy BZ WBK), dla sektora produkcyjnego (10%) oraz dla branży „obsługa nieruchomości” (8%).

Grupy PKD w podziale na sektory:

Sektor	Zaangażowanie bilansowe brutto		
	31.12.2016	31.12.2015	
Dystrybucja	12 834 912	11 625 207	
Sektor produkcyjny	10 892 968	10 753 999	
Obsługa nieruchomości	8 724 541	9 756 912	
Sektor rolniczy	2 133 411	2 049 250	
Transport	3 055 197	2 085 106	
Sektor energetyczny	2 868 057	2 082 326	
Budownictwo	1 291 672	1 169 834	
Sektor finansowy	966 677	1 818 544	
Pozostałe sektory	8 282 577	6 626 878	
A	Razem podmioty gospodarcze	51 050 012	47 968 056
B	Portfel detaliczny (w tym kredyty hipoteczne)	56 595 439	51 964 349
A+B	PORTFEL Grupy BZ WBK	107 645 451	99 932 405
C	Pozostałe należności (obligacje kom.)	301 968	112 542
A+B+C	CAŁKOWITY PORTFEL GRUPY BZ WBK	107 947 419	100 044 947

Praktyki w zakresie forbearance

Zgodnie z definicją zawartą w projekcie Standardów Technicznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego, jako działanie forbearance (tj. restrukturyzację zadłużenia klienta) określa się udogodnienie w spłacie zastosowane wobec klienta doświadczającego trudności finansowych, lub który będzie doświadczał trudności zagrażających obsłudze zadłużenia wobec Grupy BZ WBK S.A. na dotychczasowych warunkach umownych. Udogodnienie może polegać na zmianie dotychczasowych warunków umowy kredytu lub jego całkowitym lub częściowym refinansowaniu. Zastosowanie restrukturyzacji ma na celu lepsze dopasowanie warunków spłaty należności do aktualnej i prognozowanej sytuacji finansowej klienta, minimalizację ryzyka zaprzestania obsługi zadłużenia i/lub maksymalizację odzysków.

Pojęcie restrukturyzacji nie obejmuje zmian warunków umowy o charakterze technicznym lub operacyjnym, ani zmian spowodowanych czynnikami innymi niż trudności w spłacie (warunki biznesowe, rynkowe).

Decyzja o zastosowaniu udogodnienia wobec klientów doświadczających trudności w obsłudze zadłużenia następuje po uprzedniej analizie sytuacji finansowej klienta, ocenie możliwości spłaty w ramach nowych warunków, analizie posiadanych zabezpieczeń, ocenie woli do spłaty oraz historii dotychczasowej współpracy. Przyznane udogodnienia uzależnione są od wyników oceny i mogą polegać w szczególności na: okresowym zawieszeniu spłat (karencja), zmianie harmonogramu (obniżenie rat), kapitalizacji odsetek, wydłużeniu terminu spłaty, itp. Dotyczy to zarówno klientów detalicznych jak i podmiotów gospodarczych.

W przypadku udzielenia klientowi udogodnienia w spłacie (restrukturyzacji), każdorazowo dokonywane są stosowne zapisy w systemach, umożliwiające identyfikację portfela należności restrukturyzowanych. Należność/klient traktowany jest jako restrukturyzowany przez cały okres restrukturyzacji, tj. do momentu uznania, że sytuacja klienta uległa stabilizacji, warunki restrukturyzacji zostały zrealizowane i nie występują przeterminowane płatności pow. 30 dni, klient posiada zdolność kredytową. Ostrożnościowo Bank raportuje klienta jako podlegającego restrukturyzacji przez okres co najmniej 2 lat.

W celu zapewnienia lepszej jakości portfela kredytowego poprzez wczesne wdrażanie działań restrukturyzacyjnych i umożliwienie klientom spłaty zaciągniętych kredytów Bank w ramach swojej struktury posiada wyspecjalizowane jednostki obsługujące tę grupę klientów. Zarówno efektywność działania tych jednostek jak i portfel należności restrukturyzowanych podlega cyklicznemu monitoringowi przez odpowiednie Komitety.

w tys. zł

Zasady rachunkowości w odniesieniu do aktywów finansowych podlegających praktykom *forbearance* nie różnią się od zasad stosowanych w stosunku do innych aktywów pracujących i niepracujących w Banku i przedstawiają się następująco: Bank wycenia kredyty i należności według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. W sytuacji, gdy warunki pożyczki, należności lub inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności są renegegowane lub zmieniane w jakikolwiek inny sposób, z powodu trudności finansowych dłużnika lub emitenta, ekspozycja taka jest wyceniana przy użyciu pierwotnej efektywnej stopy procentowej, wyznaczonej przed zmianą warunków (zgodnie z MSR 39 OS 84).

		Wartość bilansowa	
		31.12.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki <i>forbearance</i> udzielone klientom według wartości brutto			
		4 041 684	4 348 559
	kredyty gospodarcze	2 575 162	3 080 037
	kredyty mieszkaniowe	1 260 580	1 099 200
	kredyty ludnościowe	205 942	169 322
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom <i>forbearance</i>		(954 595)	(1 363 683)
	w tym: ocena indywidualna	(503 469)	(931 812)
Kredyty i pożyczki <i>forbearance</i> udzielone klientom wg wartości netto		3 087 089	2 984 876

Analiza jakości kredytowej aktywów finansowych podlegających *forbearance*:

Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające <i>forbearance</i>	Zaangażowanie według wartości bilansowej brutto		Wartość zabezpieczenia		Odpis z tytułu utraty wartości	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości	2 099 884	2 869 493	6 985 767	4 610 960	(875 886)	(1 291 777)
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	1 941 800	1 479 066	5 378 460	3 418 509	(78 709)	(71 906)
nieprzeterminowane	1 190 359	1 112 524	2 868 868	2 344 532	(43 336)	(42 255)
z liczbą dni przeterminowania od 1 do 30	609 743	249 801	2 260 936	844 386	(22 813)	(15 124)
z liczbą dni przeterminowania od 31 do 60	92 091	79 954	115 416	177 125	(6 242)	(8 143)
z liczbą dni przeterminowania od 61 do 90	49 607	36 787	133 240	52 466	(6 318)	(6 384)
Razem brutto	4 041 684	4 348 559	12 364 227	8 029 469	(954 595)	(1 363 683)

Kwota przychodów z tytułu odsetek związanych z aktywami podlegającymi praktykom *forbearance* na 31 grudnia 2016 r. wynosiła 108 775 tys. PLN, natomiast na 31 grudnia 2015 r. wynosiła 119 732 tys. PLN.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające <i>forbearance</i> według regionu geograficznego (brutto)	31.12.2016	31.12.2015
Dolnośląskie	344 929	305 051
Kujawsko-Pomorskie	70 613	70 536
Lubelskie	48 282	48 385
Lubuskie	62 642	67 362
Mazowieckie	1 937 784	1 880 807
Małopolskie	122 639	311 123
Opolskie	28 061	25 221
Podkarpackie	35 734	30 510
Podlaskie	34 491	22 897
Pomorskie	191 445	152 685
Warmińsko-Mazurskie	39 366	39 377
Wielkopolskie	188 845	294 016
Zachodniopomorskie	75 893	82 909
Śląskie	570 193	626 978
Świętokrzyskie	195 961	276 448
Łódzkie	94 806	114 254
Razem	4 041 684	4 348 559

w tys. zł

Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance według branż (brutto)	31.12.2016	31.12.2015
Budownictwo	274 516	364 526
Dystrybucja	74 408	265 767
Energetyczny	399 368	588 969
Finansowy	341	5 418
Pozostałe sektory	196 909	593 763
Obsługa nieruchomości	1 360 369	912 205
Produkcyjny	227 267	303 185
Rolniczy	8 410	8 409
Transport	33 574	37 795
Ludność	1 466 522	1 268 522
Razem	4 041 684	4 348 559

	31.12.2016	31.12.2015
Wartość bilansowa netto na początek okresu	2 984 876	2 808 753
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	409 088	(32 740)
Wartość brutto kredytów i pożyczek wyłączonych w okresie	(758 110)	(33 356)
Wartość brutto kredytów i pożyczek nowo ujętych w okresie	1 305 291	1 352 572
Inne zmiany/spląty	(854 056)	(1 110 353)
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	3 087 089	2 984 876

Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe jest definiowane jako możliwość negatywnego wpływu na wynik finansowy zmian rynkowych poziomów stóp procentowych, kursów walutowych, kursów akcji, indeksów giełdowych itp. Występuje zarówno w działalności handlowej jak i bankowej (produkty walutowe, produkty na stopę procentową, produkty powiązane z indeksami giełdowymi).

Grupa BZ WBK S.A. narażona jest na ryzyko rynkowe wynikające z działalności na rynku pieniężnym i kapitałowym oraz usług świadczonych dla klientów. Oprócz tego Grupa podejmuje ryzyko rynkowe wynikające z aktywnego zarządzania strukturą bilansu (zarządzanie aktywami i zobowiązaniami).

Działalność i strategie związane z ryzykiem rynkowym podlegają bezpośredniemu nadzorowi przez Forum Zarządzania Ryzykiem.

Ogólne zasady zarządzania ryzykiem rynkowym

Podstawowym celem prowadzonej przez Grupę polityki zarządzania ryzykiem rynkowym jest ograniczenie wpływu zmienności czynników rynkowych na rentowność Grupy, dążąc do zwiększenia dochodów w ramach ściśle określonych parametrów ryzyka przy jednoczesnym zachowaniu płynności Grupy oraz jej wartości rynkowej.

Przyjęte przez Grupę BZ WBK S.A. polityki w zakresie ryzyka rynkowego wyznaczają szereg parametrów pomiaru i ograniczania ryzyka

w postaci limitów i miar. Limity ryzyka podlegają okresowym przeglądom w celu dostosowania ich do strategii Grupy.

Ryzyko stopy procentowej i ryzyko walutowe generowane na działalności bankowej jest zarządzane w sposób scentralizowany przez Pion Zarządzania Finansami. Pion ten jest też odpowiedzialny za pozyskiwanie finansowania, zarządzanie płynnością i dokonywanie transakcji w imieniu ALCO. Działalność ta jest kontrolowana przy pomocy miar i limitów zatwierdzanych przez Forum Zarządzania Ryzykiem, Zarząd Banku i Radę Nadzorczą.

Portfel dłużnych papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych na stopę procentową jest zarządzany przez ALCO, który podejmuje wszelkie decyzje dotyczące wartości i struktury portfela.

Ryzyko rynkowe w portfelu handlowym jest zarządzane przez Pion Globalnej Bankowości Korporacyjnej, w ramach którego funkcjonuje Biuro Maklerskie Banku. Działalność handlowa Grupy jest ograniczona przez system miar i limitów m.in. Value at Risk, mechanizm stop loss, limity pozycji oraz limity wrażliwości. Wysokość limitów jest akceptowana przez Forum Zarządzania Ryzykiem, Zarząd Banku i Radę Nadzorczą.

W ramach Pionu Zarządzania Ryzykiem funkcjonuje Departament Ryzyka Finansowego odpowiedzialny za bieżący pomiar podejmowanego ryzyka, wdrożenie procedur kontroli, monitorowanie ryzyka i raportowanie. Departament odpowiada również za kształt polityki ryzyka rynkowego, proponowanie odpowiedniej metodologii pomiaru oraz za zapewnienie spójności procesu zarządzania ryzykiem w całej Grupie. Umieszczenie Departamentu w Pionie Zarządzania Ryzykiem zapewnia pełną niezależność procesu pomiaru i monitoringu od jednostek odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem.

Ryzyko rynkowe generowane przez instrumenty rynku kapitałowego (akcje, indeksy giełdowe) występujące w portfelu Biura Maklerskiego jest zarządzane przez Biuro Maklerskie i nadzorowane przez Forum Zarządzania Ryzykiem BZ WBK.

w tys. zł

Metodologie pomiaru

Grupa BZ WBK S.A. wykorzystuje kilka metod pomiaru ekspozycji ryzyka rynkowego. Dla portfela bankowego są to: miary wrażliwości ekonomicznej wartości kapitału oraz wrażliwości wyniku odsetkowego netto, natomiast dla portfela handlowego są to: wartość zagrożona (VaR), mechanizm stop loss, miary wrażliwości (PV01) oraz testy scenariuszy skrajnych. Metodologia pomiaru ryzyka podlega procesowi niezależnej walidacji wstępnej i okresowej, której wyniki są akceptowane przez Panel Modeli i Metodologii funkcjonujący w ramach Forum Zarządzania Ryzykiem.

W Grupie BZ WBK VaR jest wyznaczany poprzez zastosowanie procesu modelowania statystycznego, dzięki któremu ustalana jest różnica między wyceną rynkową pozycji opartą na bieżących cenach/stawkach rynkowych, a wyceną opartą o najbardziej dotkliwą zmianę stawek w historycznym okresie obserwacji. VaR jest wyznaczany oddzielnie dla ryzyka stopy procentowej, ryzyka walutowego oraz ryzyka ceny instrumentów kapitałowych w Biurze Maklerskim.

Mając na uwadze ograniczenia wynikające z metodologii VaR, Grupa uzupełnia metodologię poprzez pomiar wrażliwości, który wskazuje zmianę wartości pozycji przy danej zmianie cen/rentowności oraz testy warunków skrajnych.

Ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym

Ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym jest to ryzyko niekorzystnego wpływu zmian poziomów stóp procentowych na dochody i wartość aktywów oraz zobowiązań Grupy. Głównym źródłem ryzyka przeszacowania są transakcje zawierane w oddziałach, centrach biznesowych i korporacyjnych Banku oraz transakcje zawierane na rynku pieniężnym przez Pion Zarządzania Finansami. Dodatkowo ryzyko stopy procentowej może być generowane przez transakcje zawierane przez inne jednostki np. objęcie emisji papierów komunalnych i komercyjnych, pożyczki uzyskane przez Bank poza rynkiem międzybankowym. Jednakże wszystkie pozycje generujące ryzyko przeszacowania są przekazywane do zarządzania przez Pion Zarządzania Finansami, gdzie dealerzy Banku ponoszą odpowiedzialność za zawieranie kontraktów na rynku międzybankowym, tak by odpowiednio zarządzać ryzykiem stopy procentowej zgodnie z zatwierdzoną strategią w ramach przydzielonych limitów.

Spółki zależne Banku także ograniczają narażenie na ryzyko stopy procentowej. W przypadku wystąpienia niedopasowania pomiędzy przeszacowaniem aktywów i zobowiązań spółka zawiera odpowiednie transakcje za pośrednictwem typowych rachunków bankowych prowadzonych w Banku bądź też dokonywane są transakcje pochodne z Bankiem, który od dnia zawarcia transakcji zarządza tym ryzykiem w ramach globalnego limitu Grupy BZ WBK S.A.

Ryzyko stopy procentowej na portfelu bankowym jest zarządzane w oparciu o następujące limity:

- Limit wrażliwości wyniku odsetkowego netto (NII - wrażliwość na równoległe przesunięcie krzywej dochodowości o 100 p.b.);
- Limit wrażliwości ekonomicznej wartości kapitału (MVE – wrażliwość na równoległe przesunięcie krzywej dochodowości o 100 p.b.).

Miary wrażliwości w 2016 r. oraz w okresie porównawczym przedstawia poniższa tabela.

Jednolity okres utrzymywania pozycji	Wrażliwość wyniku odsetkowego netto (NII)		Wrażliwość ekonomicznej wartości kapitału (MVE)	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Maksymalny	218	118	250	215
Średni	184	97	198	186
na koniec okresu	218	116	218	215
Wartość limitu	280	170	340	220

W 2016 roku nie odnotowano przekroczeń limitów globalnych NII oraz MVE na portfelu księgi bankowej.

Ryzyko stopy procentowej w portfelu handlowym

Portfel handlowy zawiera papiery wartościowe i instrumenty pochodne zawarte w celach handlowych przez Pion Globalnej Bankowości Korporacyjnej. Każdego dnia są one rewaluowane do rynku i jakiegokolwiek zmiany ich wartości są natychmiast odnotowane w wyniku.

Główną metodą pomiaru ryzyka stopy procentowej na księdze handlowej jest metodyka VaR, mechanizm stop loss, pomiar wrażliwości PV01 oraz testy warunków skrajnych.

Wielkość VaR jest wyznaczana dla otwartych pozycji Pionu Globalnej Bankowości Korporacyjnej poprzez ustalenie różnicy między wyceną rynkową transakcji na stopę procentową opartą na bieżących krzywych rentowności a wyceną opartą na krzywej rentowności „najgorszego przypadku”, która jest wyliczana na podstawie zmienności stóp procentowych.

w tys. zł

Mechanizm „stop-loss” jest wykorzystywany do zarządzania ryzykiem poniesienia strat na pozycjach objętych zasadami wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Testy warunków skrajnych uzupełniają powyższe miary o szacunek potencjalnych strat przy wystąpieniu skrajnych warunków na rynku. Bazują one na raporcie wrażliwości i scenariuszach skrajnych ruchów stawek rynkowych, wyznaczanych na bazie największych dziennych i miesięcznych zmian stóp procentowych.

Zamieszczona poniżej tabela ilustruje miary ryzyka na koniec 2016 i 2015 roku, dla 1-dniowego okresu utrzymywania pozycji.

Ryzyko Stopy Procentowej	VAR	
	31.12.2016	31.12.2015
Jednodniowy okres utrzymywania pozycji		
Średni	1 706	1 643
Maksymalny	3 681	5 534
Minimalny	659	375
na koniec okresu	1 509	837
Limit	7 523	5 852

W 2016 roku nie odnotowano przekroczeń limitów VaR dla ryzyka stopy procentowej.

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe jest to niekorzystny (skutkujący stratami) wpływ zmian kursów walutowych na osiągnięte wyniki. Ryzyko jest zarządzane w oparciu o limit wielkości VaR otwartych pozycji walutowych Grupy w portfelu handlowym oraz dla Biura Maklerskiego, który zarządza otwartymi pozycjami związanymi z działalnością arbitrażową. Testy warunków skrajnych uzupełniają powyższą miarę o szacunek potencjalnych strat przy wystąpieniu skrajnych warunków na rynku. Wyliczane są one na podstawie ekspozycji walutowej i scenariuszy założonych skrajnych ruchów kursów walutowych, bazujących na największych wahaniami kursów. Dodatkowo do zarządzania ryzykiem poniesienia strat na pozycjach handlowych wykorzystywany jest mechanizm „stop-loss”.

Zgodnie z polityką, Grupa nie utrzymuje otwartych pozycji na opcjach walutowych. Transakcje zawierane z klientami są natychmiast zamykane na rynku międzybankowym, stąd Grupa ma ograniczoną ekspozycję na ryzyko rynkowe na portfelu opcji walutowych.

Otwarte pozycje walutowe w spółkach zależnych są nieistotne i nie są włączane do dziennego pomiaru ryzyka.

Zamieszczona poniżej tabela ilustruje miary ryzyka na koniec grudnia 2016 i 2015 roku.

Ryzyko walutowe	VAR	
	31.12.2016	31.12.2015
Jednodniowy okres utrzymywania pozycji		
Średni	393	636
Maksymalny	3 096	3 411
Minimalny	30	52
na koniec okresu	319	846
Limit	3 134	1 951

W 2016 r. nie wystąpiły przekroczenia limitu VAR dla ryzyka walutowego.

Bilans walutowy

W roku 2016 miał miejsce spadek udziału aktywów walutowych w bilansie w porównaniu do poziomu obserwowanego w roku 2015. Odnotowano nieznaczny spadek należności od klientów w EUR oraz spadek należności od klientów w CHF będący skutkiem postępującego wygaszania portfela kredytów hipotecznych.

W wyniku zwiększenia skali finansowania z rynku międzybankowego, nastąpił spadek niedopasowania pomiędzy aktywami i zobowiązaniami w EUR. Luka finansowania w poszczególnych walutach domykana była z wykorzystaniem transakcji swap na rynku walutowym.

w tys. zł

W poniższych tabelach przedstawiono główne pozycje walutowe Grupy - na 31.12.2016 r. oraz w okresie porównawczym.

31.12.2016	PLN	EUR	CHF	USD	POZOSTAŁE	RAZEM
AKTYWA						
Gotówka i operacje z bankami centralnymi	4 420 741	221 877	18 083	48 073	66 886	4 775 660
Należności od banków	474 505	2 712 604	23 120	204 939	98 110	3 513 278
Należności od klientów	70 939 453	17 835 604	13 466 073	675 748	151 660	103 068 538
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	27 870 140	995 506	-	442 232	-	29 307 878
Wybrane aktywa	103 704 839	21 765 591	13 507 276	1 370 992	316 656	140 665 354
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków	1 306 701	1 223 688	-	29 928	964	2 561 281
Zobowiązania wobec klientów	95 131 257	13 251 280	302 495	2 941 889	895 536	112 522 457
Zobowiązania podporządkowane	-	440 457	-	-	-	440 457
Wybrane zobowiązania	96 437 958	14 915 425	302 495	2 971 817	896 500	115 524 195

31.12.2015	PLN	EUR	CHF	USD	POZOSTAŁE	RAZEM
AKTYWA						
Gotówka i operacje z bankami centralnymi	5 900 563	202 996	16 367	64 028	45 899	6 229 853
Należności od banków	509 761	2 687 425	17 029	170 653	196 089	3 580 957
Należności od klientów	62 999 792	16 916 558	13 901 092	925 643	170 799	94 913 884
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	23 386 981	1 026 241	-	208 856	-	24 622 078
Wybrane aktywa	92 797 097	20 833 220	13 934 488	1 369 180	412 787	129 346 772
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków	701 074	167 186	-	197 423	1 080	1 066 763
Zobowiązania wobec klientów	87 720 886	9 781 898	689 799	2 444 533	608 070	101 245 186
Zobowiązania podporządkowane	100 127	426 507	-	-	-	526 634
Wybrane zobowiązania	88 522 087	10 375 591	689 799	2 641 956	609 150	102 838 583

Ryzyko ceny instrumentów kapitałowych

Za aktywne zarządzanie ryzykiem ceny instrumentów kapitałowych odpowiedzialne jest Biuro Maklerskie BZ WBK funkcjonujące w ramach Pionu Globalnej Bankowości Korporacyjnej. Źródłem powyższego ryzyka są transakcje własne Biura Maklerskiego zawierane na rynkach regulowanych (instrumenty rynku kasowego i kontrakty futures).

Powyższe ryzyko jest mierzone modelem wartości zagrożonej (VaR) opartym na metodzie analizy historycznej.

Proces zarządzania ryzykiem rynkowym w Biurze Maklerskim jest nadzorowany przez Forum Zarządzania Ryzykiem BZ WBK. Forum odpowiada m.in. za przyznawanie limitu VaR dla Biura Maklerskiego oraz akceptację zmian w metodologii pomiaru ryzyka i nadzoruje proces zarządzania tym ryzykiem.

Zamieszczona poniżej tabela ilustruje miary ryzyka w 2016 i 2015 roku.

Ryzyko instrumentów kapitałowych	VAR BM	
	31.12.2016	31.12.2015
Jednodniowy okres utrzymywania pozycji		
Sredni	301	429
Maksymalny	742	1 057
Minimalny	50	90
na koniec okresu	77	230
Limit	4 346	4 057

W 2016 r. nie wystąpiły przekroczenia limitu VAR dla ryzyka instrumentów kapitałowych.

Ryzyko płynności

Ryzyko płynności jest definiowane jako ryzyko nie wywiązania się z bezwarunkowych i warunkowych zobowiązań wobec klientów i kontrahentów w wyniku niedopasowania przepływów finansowych.

Zarządzanie ryzykiem płynności

Polityka zarządzania płynnością Grupy BZ WBK S.A. ma na celu:

- zapewnienie zdolności do finansowania aktywów i terminowego wykonania bieżących i przyszłych zobowiązań po ekonomicznej cenie;

w tys. zł

- zarządzanie terminowym niedopasowaniem strumieni aktywów i zobowiązań;
- ustalenie skali – poprzez szereg limitów wewnętrznych – podejmowanego ryzyka płynności;
- zapewnienie właściwej organizacji procesu zarządzania płynnością w całej Grupie BZ WBK;
- odpowiednie przygotowanie organizacji na wypadek wystąpienia negatywnych czynników zewnętrznych i wewnętrznych;
- zapewnienie zgodności z obowiązującymi wymaganiami nadzorczymi zarówno jakościowymi, jak i ilościowymi.

Generalną zasadą przyjętą przez Grupę BZ WBK S.A. w procesie zarządzania płynnością jest to, że wszystkie oczekiwane wypływy, które wystąpią w ciągu 1 miesiąca związane z lokatami, środkami bieżącymi, uruchomieniami kredytów, realizacją gwarancji, rozliczeniami do realizacji, muszą mieć co najmniej pełne pokrycie przez przewidywane wpływy lub aktywa łatwo zbywalne (QLA – Qualified Liquid Assets), przy założeniu normalnych lub przewidywalnych warunków funkcjonowania Grupy. Zasadniczo do aktywów łatwo zbywalnych (QLA) są zaliczane: gotówka znajdująca się w kasach Banku i na rachunkach w Narodowym Banku Polskim oraz papiery wartościowe, które mogą być sprzedane lub zastawione w ramach transakcji repo lub kredytu lombardowego w NBP.

Polityka ta ma na celu również zapewnienie odpowiedniej struktury finansowania rosnącej skali działalności Grupy przez zachowanie na zdefiniowanym poziomie wskaźników płynności.

Grupa stosuje szereg dodatkowych limitów i poziomów obserwacyjnych nałożonych m.in. na:

- wskaźnik kredytów udzielonych do depozytów;
- wskaźnik finansowania strukturalnego (*Structural Funding Ratio*) – obrazujący relację długoterminowego finansowania do niepiętnych aktywów;
- wskaźniki uzależnienia od finansowania na rynku hurtowym - służące do oceny koncentracji finansowania walutowego pozyskiwanego z rynku hurtowego;
- poziom koncentracji finansowania depozytowego
- nadzorcze miary płynności – kalkulowane zgodnie z Uchwałą 386/208 KNF;
- wskaźniki wymagane w ramach CRD IV/CRR – LCR i NSFR;
- czas przetrwania w warunkach skrajnych;

Na 31.12.2016 r. LCR wynosił 144,6%, natomiast NSFR 115,0%.

W procesie ustalania wewnętrznych limitów ryzyka płynności, w tym limitów wchodzących w skład deklaracji akceptowanego poziomu ryzyka, Bank uwzględnia zarówno historyczne poziomy wybranych miar płynności jak i ich przyszłe poziomy szacowane na podstawie planu finansowego. Bank kalibrując limity bierze ponadto pod uwagę wyniki testów warunków skrajnych.

Proces zarządzania

Odpowiedzialność za nadzorowanie procesu zarządzania ryzykiem płynności spoczywa na Komitecie ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO), który pełni też funkcję doradczą dla Zarządu. ALCO przygotowuje strategię zarządzania oraz rekomenduje Zarządowi podejmowanie odpowiednich działań w zakresie strategicznego zarządzania płynnością. Codzienne zarządzanie ryzykiem płynności jest delegowane do Pionu Zarządzania Finansami, w ramach którego funkcjonuje Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami odpowiedzialny za opracowanie i aktualizację odpowiednich strategii zarządzania płynnością.

W przypadku wystąpienia niespodziewanych trudności płynnościowych - spowodowanych czynnikami zewnętrznymi lub wewnętrznymi - Bank posiada opracowany i zatwierdzony przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą - plan awaryjny płynności uzupełniony testami warunków skrajnych, w którym uwzględniono scenariusze skrajne o różnorodnej charakterystyce.

Pomiar i raportowanie ryzyka

Odpowiedzialność za pomiar i raportowanie ryzyka płynności spoczywa na Pionie Zarządzania Ryzykiem, w ramach którego funkcjonuje Departament Ryzyka Finansowego.

Departament odpowiada za opracowanie polityk zarządzania płynności, wykonywanie testów warunków skrajnych oraz za pomiar i raportowanie ryzyka.

Płynność jest mierzona za pomocą modyfikowanej (urealnionej) luki płynności, która jest konstruowana oddzielnie dla pozycji złotych i w walutach obcych. Raportowane przyszłe przepływy kontraktowe podlegają modyfikacji opartej na badaniach statystycznych zachowania bazy depozytowej i portfela kredytowego oraz ocenie płynności produktów / rynku - w kontekście możliwości upłynienia papierów wartościowych Skarbu Państwa poprzez ich sprzedaż lub zastawienie w transakcjach repo na rynku lub w kredycie lombardowym z NBP, a także możliwości rolowania finansowania pozyskiwanego z rynku hurtowego.

Bank w pomiarze ryzyka płynności analizuje ponadto skalę wpływów płynności wynikających z potencjalnej konieczności uzupełnienia depozytów zabezpieczających z tytułu wyceny transakcji na rynku instrumentów pochodnych oraz uzupełnienia zabezpieczeń w zabezpieczonych transakcjach dot. finansowania, m.in. na skutek obniżenia oceny kredytowej Banku.

w tys. zł

Równolegle pomiar płynności dokonywany jest zgodnie z obowiązującą uchwałą KNF nr 386/2008 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności oraz wymaganiami określonymi w CRDIV / CRR.

Wyniki pomiaru ryzyka płynności są przekazywane do osób odpowiedzialnych za operacyjne zarządzanie płynnością Banku oraz do osób odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem płynności w cyklu dziennym (informacje dotyczące płynności śróddziennej oraz dot. płynności bieżącej z uwzględnieniem miar dot. finansowania walutowego) a także do wyższej kadry zarządzającej w cyklu miesięcznym (pozostałe miary płynnościowe, w tym miary nadzorcze).

Testy warunków skrajnych oraz plan awaryjny

W celu bardziej precyzyjnego określenia profilu ryzyka Grupa przeprowadza testy warunków skrajnych w 6 scenariuszach:

- Scenariusz bazowy, zakładający brak odnawialności finansowania z rynku hurtowego.
- Kryzys idiosynkratyczny (specyficzny dla Banku).
- Lokalny kryzys systemowy.
- Globalny kryzys systemowy.
- Scenariusz połączony (połączenie scenariuszy kryzysu idiosynkratycznego i lokalnego kryzysu systemowego).
- Scenariusz dotyczący przyspieszonego wycofania depozytów w ciągu jednego miesiąca (1M).

Dla każdego z powyższych scenariuszy Bank szacuje minimalny okres w jakim pozostanie płynny (*survival horizon*). Dla wybranych scenariuszy Bank nakłada limity na czas przetrwania, które wchodzi następnie w skład apetytu na ryzyko płynności.

Dodatkowo Bank przeprowadza testy warunków skrajnych w zakresie ryzyka płynności śróddziennej oraz odwrócone testy warunków skrajnych.

W celu zapewnienia mechanizmów umożliwiających adekwatną i skuteczną reakcję na nieoczekiwane zewnętrzne i wewnętrzne zaburzenia płynności Bank opracowuje Plan awaryjny płynności, który pozwala na:

- Identyfikację symptomów wskazujących na zagrożenie dla płynności Banku – poprzez zestaw na bieżąco monitorowanych wskaźników wczesnego ostrzeżenia;
- Efektywne zarządzanie płynnością / finansowaniem – z wykorzystaniem zestawu potencjalnych działań naprawczych oraz struktury zarządczej dopasowanych do charakteru sytuacji skrajnej;
- Komunikację z klientami, kluczowymi kontrahentami rynkowymi, akcjonariuszami oraz organami nadzoru;

W 2016 r., podobnie jak w roku poprzednim, Grupa Banku Zachodniego WBK S.A. koncentrowała się na zachowaniu bezpiecznej relacji kredytów do depozytów, która na koniec grudnia 2016 r. wyniosła 92% oraz kontroli kluczowych miar płynności krótko- i długookresowej.

W 2016 r. oraz w okresie porównywalnym wszystkie kluczowe miary nadzorcze dla Banku i Grupy były utrzymywane na wymaganym poziomie.

W poniższych tabelach przedstawiono urealnioną lukę płynności wg stanu na dzień 31.12.2016 r. oraz w okresie porównawczym.

31.12.2016	A'vista	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 do 6 miesięcy	od 6 do 12 miesięcy	od 1 do 2 lat	od 2 do 5 lat	powyżej 5 lat
Urealniona luka płynności	12 681 182	6 267 741	(8 945 412)	(4 763 837)	931 488	3 890 399	3 959 170	(14 020 732)
Skumulowana urealniona luka płynności	12 681 182	18 948 923	10 003 511	5 239 674	6 171 162	10 061 561	14 020 731	(1)

31.12.2015	A'vista	do 1 miesiąca	od 1 do 3 miesięcy	od 3 do 6 miesięcy	od 6 do 12 miesięcy	od 1 do 2 lat	od 2 do 5 lat	powyżej 5 lat
Urealniona luka płynności	15 325 329	(1 489 742)	(9 045 449)	(4 486 001)	2 506 687	4 401 822	4 172 754	(11 385 400)
Skumulowana urealniona luka płynności	15 325 329	13 835 587	4 790 138	304 137	2 810 824	7 212 646	11 385 400	-

Raport polityki płynności - Zmodyfikowany profil płynności (z wyłączeniem Grupy Santander Consumer Banku):

Ryzyko płynności	<1T	<1M	>1M
31.12.2016			
Aktywa płynne	25 208 949	185 000	5 749 534
Wpływy Segmentu Skarbu	3 544 628	2 926	-
Pozostałe wpływy	10 556 297	7 260 699	147 026 492
Wyływy Segmentu Skarbu	(638 164)	(27 000)	(178 662)
Pozostałe wyływy	(11 433 127)	(16 161 516)	(166 408 418)
Luka	27 238 583	(8 739 891)	(13 811 054)
Luka skumulowana	27 238 583	18 498 692	4 687 638

w tys. zł

Ryzyko płynności	<1T	<1M	>1M
31.12.2015			
Aktywa płynne	21 728 281	441 227	6 124 214
Wpływy Segmentu Skarbu	3 663 745	-	942 880
Pozostałe wpływy	10 904 761	7 270 239	142 518 779
Wyływy Segmentu Skarbu	(3 954 473)	(473 625)	(629 791)
Pozostałe wyływy	(11 001 957)	(15 145 062)	(157 330 479)
Luka	21 340 357	(7 907 221)	(8 374 397)
Luka skumulowana	21 340 357	13 433 136	5 058 739

Z uwagi na fakt, iż Grupa Santander Consumer Banku S.A. prowadzi w sposób niezależny pomiar swojej pozycji płynnościowej, poniżej został zamieszczony Raport polityki płynności dla Grupy Santander Consumer Banku wg stanu na 31.12.2016 r. oraz w okresie porównawczym:

Ryzyko płynności	<1T	<1M	>1M
31.12.2016			
Aktywa płynne	1 072 039	430 469	1 448 461
Wpływy Segmentu Skarbu	384 969	92 421	366 000
Pozostałe wpływy	388 223	1 164 670	14 203 663
Wyływy Segmentu Skarbu	(20 000)	(52 926)	(5 927 324)
Pozostałe wyływy	(330 940)	(992 821)	(12 226 905)
Luka	1 494 291	641 813	(2 136 105)
Luka skumulowana	1 494 291	2 136 104	-

Ryzyko płynności	<1T	<1M	>1M
31.12.2015			
Aktywa płynne	750 000	22 759	1 231 000
Wpływy Segmentu Skarbu	345 993	-	-
Pozostałe wpływy	354 970	1 064 910	14 082 298
Wyływy Segmentu Skarbu	(21 193)	(130 639)	(5 354 742)
Pozostałe wyływy	(304 199)	(912 595)	(11 128 562)
Luka	1 125 571	44 435	(1 170 006)
Luka skumulowana	1 125 571	1 170 006	-

Ryzyko operacyjne

Grupa BZ WBK przyjęła definicję ryzyka operacyjnego w brzmieniu ustalonym przez Komitet Bazylejski ds. Nadzoru Bankowego: Ryzyko operacyjne jest to możliwość straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest minimalizacja prawdopodobieństwa wystąpienia i/lub ograniczenie skutków niespodziewanych niekorzystnych zdarzeń.

Grupa BZ WBK posiada zintegrowaną strukturę zarządzania ryzykiem, która zapewnia, że wszystkie ryzyka mające istotny wpływ na działalność BZ WBK są identyfikowane, mierzone, monitorowane i kontrolowane. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Grupie BZ WBK angażuje pracowników wszystkich szczebli w całej organizacji i zawiera szereg powiązanych elementów. Ryzyko operacyjne dotyczy wszystkich procesów biznesowych podejmowanych przez Grupę, w tym czynności realizowanych przez podmioty zewnętrzne w ramach outsourcingu oraz wykonywanych we współpracy ze stronami trzecimi.

Grupa BZ WBK opracowała „Strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym”. Ponadto obowiązują szczegółowe polityki, procedury i wytyczne opisujące sposób identyfikowania, szacowania, monitorowania i ograniczania ryzyka.

Powołany przez Zarząd Banku Komitet Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym (ORMCo) jest komitetem zarządczym wyposażonym w kompetencje w zakresie wyznaczania standardów w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie BZ WBK. Komitet ORMCo stanowi główne forum do dyskusji na temat problematyki ryzyka operacyjnego, wyznacza kierunek strategicznych działań z zakresu ryzyka operacyjnego oraz ustala i monitoruje cele zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym ciągłości biznesowej, bezpieczeństwa informacji, ryzyka outsourcingu i insourcingu, przeciwdziałania przestępstwom w odniesieniu do wszystkich obszarów działalności BZ WBK. W ramach Komitetu ORMCo powołane są -dedykowane specyficznym aspektom ryzyka operacyjnego Fora – Forum Przeciwdziałania Przestępstwom oraz Forum Ubezpieczeniowe. Wyniki tych prac przekazywane są Komitetowi Kontroli Ryzyka.

w tys. zł

Z uwagi na rosnące w świecie znaczenie cyber zagrożeń wyodrębniony został Komitet ds. Ryzyka Cyberbezpieczeństwa. Komitet stanowi forum bezpośredniej współpracy i komunikacji wszystkich jednostek organizacyjnych zaangażowanych w procesy związane z szeroko pojętym cyberbezpieczeństwem. Komitet ten sprawuje nadzór nad realizacją strategii cyberbezpieczeństwa w BZWBK.

Grupa BZ WBK wykorzystuje następujące narzędzia zarządzania ryzykiem operacyjnym:

- Identyfikacja i szacowanie ryzyka operacyjnego

Podstawowym narzędziem identyfikacji i oceny ryzyka operacyjnego jest samoocena. W procesie samooceny ryzyka operacyjnego Grupa BZ WBK identyfikuje ryzyka, na które może być narażona w trakcie realizacji swoich funkcji, szacuje je na poziomie inherentnym i rezydualnym pod kątem prawdopodobieństwa i konsekwencji wystąpienia potencjalnych zagrożeń oraz ocenia konstrukcję i funkcjonowanie mechanizmów kontrolnych.

Dodatkowo proces identyfikacji i oceny ryzyka operacyjnego wspierany jest przez inne narzędzie dedykowane specyficznym aspektom ryzyka, np. analizy scenariuszowe, analizy wpływu na biznes, analizy ryzyka w nowych inicjatywach.

- Raportowanie i wyciąganie wniosków ze zdarzeń operacyjnych

Każda jednostka organizacyjna ma obowiązek informowania w cyklu miesięcznym o zaistniałych zdarzeniach operacyjnych. Dla istotnych zdarzeń operacyjnych opracowana jest ścieżka szybkiego powiadamiania kierownictwa wyższego szczebla. Grupa utrzymuje bazę zdarzeń operacyjnych, które zidentyfikowane zostały w całej Grupie BZ WBK. Zebrane dane wykorzystywane są do analizy przyczyn oraz skutków wystąpienia zdarzeń operacyjnych, definiowania wniosków na przyszłość oraz podejmowania działań naprawczych i prewencyjnych.

Grupa uczestniczy także w zewnętrznej bazie danych zdarzeń operacyjnych prowadzonej przez Związek Banków Polskich oraz korzysta różnych źródeł o zdarzeniach zewnętrznych. Analiza zdarzeń zewnętrznych umożliwia dokonywanie benchmarku oraz wyciąganie wniosków ze zdarzeń zaistniałych poza Grupą.

- Analiza wskaźników ryzyka

Podstawowym narzędziem monitoringu ryzyka operacyjnego są wskaźniki ryzyka operacyjnego. Wskaźniki te pełnią rolę sygnałów wczesnego ostrzegania przed pojawiającymi się zagrożeniami oraz wspierają proces obserwacji poziomu ryzyka występującego w Grupie. Monitoring opiera się zarówno na miernikach finansowych, jak i operacyjnych i technologicznych.

- Plany utrzymania ciągłości biznesowej (BCM)

Każda jednostka organizacyjna ma obowiązek przygotowania i aktualizowania swojego planu BCM w celu zapewnienia nieprzerwanej realizacji krytycznych procesów biznesowych na wypadek ich nieplanowego zakłócenia. Plany BCM podlegają regularnym testom, dzięki którym Grupa BZWBK pozyskuje pewność odtworzenia krytycznych procesów biznesowych na wymaganym poziomie usług i w ustalonych ramach czasowych. Grupa BZ WBK dysponuje lokalizacjami zapasowymi do realizacji procesów krytycznych, gdzie w przypadku wystąpienia incydentu możliwe jest odtworzenie działalności.

- Ubezpieczenie

Grupa BZ WBK zabezpiecza się przed materializacją ryzyka operacyjnego także za pomocą polis ubezpieczeń ryzyk finansowych, ubezpieczeń komunikacyjnych, ubezpieczenia mienia oraz ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

- Okresowa sprawozdawczość dla Komitetu Zarządzania Ryzykiem i Rady Nadzorczej

Proces raportowania dot. ryzyka operacyjnego ma na celu dostarczanie aktualnej i adekwatnej informacji dla kadry zarządzającej. Sprawozdawczość dotyczy zagadnień związanych z ryzykiem operacyjnym oraz obejmuje informacje m.in. na temat zdarzeń i strat operacyjnych, wskaźników ryzyka, informacje o zdefiniowanych działaniach mających na celu ograniczanie ryzyka.

Funkcjonujący w Grupie BZ WBK System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji posiada certyfikat zgodności z normą ISO 27001:2005.

Ryzyko prawne i regulacyjne (braku zgodności)

Ryzyko prawne i regulacyjne (braku zgodności) jest definiowane przez Bank zgodnie z wytycznymi Komitetu Bazylejskiego.

Bank Zachodni WBK jako bank uniwersalny; świadczący usługi finansowe w szerokim zakresie, zarówno osobom fizycznym, jak i podmiotom gospodarczym oraz jako jednostka dominująca Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK, której spółki świadczą szereg dodatkowych, specjalistycznych usług finansowych, a także jako istotny uczestnik polskiego systemu bankowego, narażony jest na ryzyko prawne i regulacyjne związane przede wszystkim z następującymi obszarami:

w tys. zł

- ogólnie obowiązującymi przepisami w zakresie prawa pracy, BHP, podatków, rachunkowości, ochrony danych osobowych itp. obejmującymi wszystkie podmioty gospodarujące na terenie Rzeczypospolitej Polskiej,
- krajowymi i międzynarodowymi (szczególnie: europejskimi) przepisami branżowymi w zakresie sprawozdawczości, norm ostrożnościowych, funkcjonowania na rynku inwestycyjno-kapitałowym, przeciwdziałania procederom prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, itp.
- krajowymi i międzynarodowymi przepisami związanymi z rodzajami oferowanych produktów oraz sposobem świadczenia usług przez Bank i Grupę Kapitałową (w szczególności; ustawodawstwo związane z ochroną konsumentów i konkurencji oraz regulacje związane z rynkami kapitałowymi, finansowymi, itp.),
- kodeksami dobrych praktyk i innymi regulacjami, których przestrzeganie Grupa Kapitałowa przyjęła do stosowania, m.in. w związku z uczestnictwem w krajowych lub międzynarodowych stowarzyszeniach branżowych.

W Grupie Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A. zarządzanie ryzykiem prawnym i regulacyjnym odbywa się w ramach kilku procesów, których koordynację i wykonanie wyznaczono odpowiednim jednostkom organizacyjnym.

Zakres zadań Pionu Prawnego i Zapewnienia Zgodności obejmuje zagadnienia zgodności związanej z wymogami prawnymi i regulacyjnymi w określonych obszarach działalności biznesowej (tzw. conduct of business), w szczególności w obszarach: ochrony praw klienta, wdrażania i sprzedaży nowych produktów, przeciwdziałania procederowi prania brudnych pieniędzy, kwestii etycznych, ochrony informacji wrażliwych oraz ochrony danych osobowych, zarządzania konfliktami interesów.

Zadania w zakresie identyfikacji, interpretacji i upowszechniania wiedzy w Grupie na temat pozostałych wymogów prawnych i regulacyjnych dotyczących Banku jako podmiotu prawnego (tzw. non-conduct of business) zostały powierzone jednostkom posiadającym właściwe kompetencje w tych obszarach, tj.

- prawo pracy – Pion Partnerstwa Biznesowego,
- podatki i sprawozdawczość – Pion Rachunkowości i Kontroli Finansowej,
- normy ostrożnościowe – Pion Zarządzania Ryzykiem,
- problematyka BHP- Pion Partnerstwa Biznesowego.

Zarząd Banku przyjął do stosowania politykę zarządzania ryzykiem braku zgodności, którą zatwierdziła Rada Nadzorcza. W ramach realizacji polityki Obszar Zapewnienia Zgodności, znajdujący się w strukturach Pionu Prawnego i Zapewnienia Zgodności, otrzymał odpowiedni zakres uprawnień jako jednostka wspierająca kierownictwo w efektywnym zarządzaniu ryzykiem braku zgodności oraz ryzykiem utraty reputacji i raportuje wszelkie kwestie do Komitetu Zarządzania Ryzykiem oraz Komitetu Audytu i Zapewnienia Zgodności Rady Nadzorczej. Oba Komitety zapewniają realizację obowiązków regulacyjnych oraz zatwierdzają zasady kontroli wewnętrznej i ramy funkcjonowania polityki zgodności, dbając o to, aby Obszar Zapewnienia Zgodności był niezależny od jednostek biznesowych i posiadał odpowiednie zasoby.

Komitet Audytu i Zapewnienia Zgodności przeprowadza okresowo przegląd najistotniejszych zagadnień związanych z ryzykiem braku zgodności, identyfikowanych przez Obszar Zapewnienia Zgodności oraz Departament Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy, w szczególności poprzez:

- monitoring nowych produktów,
- monitoring testowy zgodności,
- monitoring transakcji własnych instrumentami finansowymi pracowników,
- informacje o aktywności regulatorów rynku,
- przegląd nadchodzących inicjatyw legislacyjnych,
- przegląd kwestii z zakresu przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy,
- przegląd kwestii etycznych,
- przegląd skarg klientów.

Obszar Zapewnienia Zgodności oraz Departament Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy są odpowiedzialne za minimalizację ryzyka prawnego i regulacyjnego, utrzymanie właściwych relacji z jednostkami biznesowymi i regulatorami rynku oraz za wsparcie władz Banku i spółek Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK w procesie podejmowania strategicznych decyzji w zakresie zapewnienia zgodności, a także za koordynację – w ramach obowiązujących przepisów prawa – wdrażania jednolitych standardów zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz w zakresie przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy przez jednostki zapewnienia zgodności funkcjonujące w spółkach Grupy. Realizacja ww. zadań dokonuje się w szczególności poprzez:

w tys. zł

- niezależną identyfikację, monitorowanie i ocenę ryzyka braku zgodności, na które narażona jest Grupa (ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień wprowadzania nowych produktów i usług, przeciwdziałania korzystania z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, a także ochrony informacji poufnej, konfliktów interesów i transakcji własnych pracowników na rynkach papierów wartościowych),
- przeciwdziałanie wykorzystaniu systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu,
- doradzanie i raportowanie Komitetowi Zarządzania Ryzykiem, Zarządowi Banku oraz Komitetowi Audytu i Zapewnienia Zgodności w zakresie efektywności procesów zapewniania zgodności z przepisami prawa i wymogami regulacyjnymi,
- komunikowanie polityk i procedur oraz przekazywanie wskazówek kierownictwu i pracownikom w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności,
- koordynację kontaktów z regulatorami rynku (KNF, UOKiK, GIIF, GIODO),
- koordynację procesu akceptacji nowych produktów,
- wsparcie i koordynację procesów zgodności w zakresie modelu sprzedaży produktów inwestycyjnych i Dyrektywy MiFID,
- utrwalanie zasad etycznego prowadzenia biznesu, przepisów BHP oraz budowanie kultury corporate governance w organizacji.

Oprócz wymienionych jednostek organizacyjnych, w Grupie Kapitałowej Banku Zachodniego WBK funkcjonują także komitety specjalistyczne, wspierające procesy zarządzania ryzykiem braku zgodności w poszczególnych obszarach. Komitety grupują przedstawicieli kluczowych jednostek biznesowych i zarządzania ryzykiem, dysponujących niezbędną wiedzą merytoryczną i uprawnieniami w celu zapewnienia decyzyjności i wysokiej jakości głosu doradczego w toku prac komitetów. Obszar Zapewnienia Zgodności oraz Departament Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy koordynują i wspierają działalność poszczególnych komitetów, obradom których przewodniczy członek zarządu Banku – kierujący Pionem Prawnym i Zapewnienia Zgodności. Do ww. komitetów należą:

- Komitet Zapewnienia Zgodności,
- Lokalny Komitet Marketingu i Monitoringu Produktów,
- Lokalny Komitet Sterujący Volcker,
- Komitet ds. przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu,
- Komisja Etyki Biznesu.

Ryzyko reputacji

Ryzyko reputacji jest definiowane jako ryzyko wynikające z negatywnego odbioru wizerunku Banku i innych podmiotów należących do Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A. przez klientów, kontrahentów, akcjonariuszy, inwestorów lub regulatorów.

Potencjalnymi źródłami ryzyka są zdarzenia wewnętrzne o charakterze operacyjnym oraz zdarzenia zewnętrzne, takie jak negatywne publikacje w mediach, upowszechnianie negatywnych opinii klientów, np. w sieci internetowej, na portalach społecznościowych oraz w innych środkach przekazu. Mogą one dotyczyć bezpośrednio Grupy kapitałowej i oferowanych przez nią produktów, jak również akcjonariuszy Banku oraz całego sektora bankowego czy szerzej finansowego (i to zarówno dotyczące wyłącznie rynku polskiego jak i międzynarodowego).

Czynnikami ryzyka reputacji są również skargi i roszczenia klientów związane z procesem oferowania produktów bankowych, w tym dotyczące m.in. braku dostatecznej (pełnej, prawdziwej, rzetelnej, niewprowadzającej w błąd) informacji o produktach oraz powiązanych z nimi ryzyku, złożoności produktów, niewłaściwych praktyk sprzedażowych, utraty kapitału.

Właścicielami ryzyka utraty reputacji są: Obszar Komunikacji Korporacyjnej i Marketingu (OKKiM) oraz Obszar Zapewnienia Zgodności (OZZ).

Celem zarządzania ryzykiem reputacji jest ochrona wizerunku Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A. oraz ograniczenie i eliminowanie negatywnych zdarzeń mających wpływ na wizerunek oraz wyniki finansowe Grupy.

Kluczowymi mechanizmami ograniczającymi ryzyko reputacji są następujące działania:

- Polityka Informacyjna Banku Zachodniego WBK,
- Codzienny, systematyczny monitoring mediów lokalnych, ogólnopolskich, a także niektórych mediów zagranicznych (OKKiM),
- Codzienny monitoring wzmianek na temat banku pojawiających się w mediach społecznościowych (w szczególności Facebook, Twitter) (OKKiM),

w tys. zł

- Analizowanie przez Biuro Prasowe informacji mających wpływ na wizerunek Grupy BZ WBK S.A. (OKKiM),
- Reagowanie na informacje stwarzające ryzyko pogorszenia odbioru społecznego wizerunku Grupy BZ WBK S.A. (OKKiM),
- Bieżące informowanie dziennikarzy mediów ogólnopolskich i lokalnych o nowych produktach oraz zmianach warunków dotychczasowych produktów,
- Badanie satysfakcji klientów (OKKiM),
- Przygotowywanie i kontrola przez odpowiednie merytoryczne jednostki Banku Zachodniego WBK S.A. wszystkich ważnych komunikatów i raportów dla akcjonariuszy, Komisji Nadzoru Finansowego, Giełdy Papierów Wartościowych S.A. oraz ich terminowa publikacja,
- Opiniowanie konstrukcji nowych produktów lub ich zmian pod kątem zgodności z wymogami prawa oraz wytycznymi regulatorów rynku, a także powiązanych z nimi regulacji prawnych i procedur, oraz komunikacji, materiałów reklamowych i inicjatyw bankowych typu promocje i konkursy kierowanych do klientów, materiałów szkoleniowych dla sprzedawców w aspekcie etycznego prowadzenia biznesu (OZZ),
- Udział w procesie rozpatrywania reklamacji klientów, zwłaszcza tych, które kierowane są do regulatorów (OZZ),
- Nadzór nad procesem kontroli posprzedażowej dot. produktów inwestycyjnych (OZZ),
- Badania „tajemniczego klienta” (mystery shopping) realizowane dla produktów inwestycyjnych (OZZ),
- Cykliczny monitoring ryzyka reputacyjnego w odniesieniu do produktów znajdujących się w ofercie Grupy BZ WBK S.A., poprzez analizę m.in. skarg składanych przez klientów, wielkości sprzedaży, liczby klientów, stopy zwrotu, jeżeli dotyczy (OZZ).

5. Zarządzanie kapitałem

Wprowadzenie

Celem Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A. jest utrzymywanie poziomu kapitału adekwatnego do rodzaju i skali prowadzonej działalności oraz do poziomu ponoszonego ryzyka. Poziom funduszy własnych wymaganych do zapewnienia bezpiecznej działalności Grupy BZ WBK oraz wymogów kapitałowych szacowanych na nieoczekiwane straty jest wyznaczany zgodnie z przepisami tzw. pakietu CRD IV/CRR (złożonego z dyrektywy CDR IV i rozporządzenia CRR), które weszły w życie 1.01.2014 r. decyzją Parlamentu Europejskiego i Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EBA), uwzględniając rekomendacje Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie stosowania opcji narodowych.

Zarząd Banku odpowiada za całość procesów zarządzania kapitałem, szacowania i utrzymywania kapitału, w tym za procesy związane z oceną adekwatności kapitału w różnych warunkach ekonomicznych (łącznie z oceną wyników testów warunków skrajnych) oraz ich wpływu na poziom kapitału wewnętrznego, regulacyjnego i współczynniki kapitałowe. Rada Nadzorcza Banku sprawuje ogólny nadzór nad procesami szacowania kapitału wewnętrznego.

Zarząd Banku delegował uprawnienia do bieżącego zarządzania kapitałem do Komitetu Kapitałowego, który na bieżąco dokonuje oceny adekwatności kapitałowej Banku i Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A. (również w warunkach skrajnych), monitoruje wielkość posiadanego oraz wymaganego kapitału, a także inicjuje działania mające wpływ na poziom funduszy własnych (np. rekomendując wysokość wypłaty dywidendy). Komitet Kapitałowy jest pierwszym organem w Banku określającym politykę kapitałową, zasady zarządzania kapitałem i zasady wewnętrznej oceny adekwatności kapitałowej. Wszelkie decyzje dotyczące poziomu utrzymywanego kapitału (podniesienia lub uwolnienia kapitału) są ostatecznie podejmowane zgodnie z obowiązującym prawem oraz Statutem Banku przez odpowiednie statutowe organy Banku i spółek zależnych.

Zgodnie ze strategią informacyjną Banku szczegółowe informacje na temat poziomu funduszy własnych oraz wymagań kapitałowych zamieszczone są w Raporcie Rocznym dotyczącym adekwatności kapitałowej Banku i Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A. na dzień 31.12.2016 r.

W 2016 r. Grupa Kapitałowa Banku Zachodniego WBK S.A. spełniała wszystkie wymogi nadzorcze w zakresie zarządzania kapitałem.

Polityka kapitałowa

Zgodnie z przepisami rozporządzenia CRR instytucje zobowiązane są utrzymywać minimalne współczynniki kapitałowe na poziomie:

- 4,5% współczynnika kapitału podstawowego Tier I,
- 6,0% współczynnika kapitału Tier I,
- 8,0% całkowitego współczynnika kapitałowego.

w tys. zł

Na dzień 31.12.2016 r. minimalne poziomy współczynniki kapitałowych utrzymywanych zarówno na poziomie Banku Zachodniego WBK S.A., jak i Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A., respektujące zalecenia nadzorcze oraz domiary w ramach filaru II wynoszą:

- 11,22% współczynnik kapitału Tier I,
- 14,37% całkowity współczynnik kapitałowy na poziomie Banku Zachodniego WBK S.A
- 14,38% całkowity współczynnik kapitałowy na poziomie Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A.

Wyżej wymienione minimalne współczynniki kapitałowe uwzględniają zalecenie Komisji Nadzoru Finansowego w ramach dodatkowego wymogu kapitałowego związanego z portfelem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych oraz bufor kapitałowy z tytułu zaklasyfikowania Banku Zachodniego WBK S.A do kategorii innej instytucji o znaczeniu systemowym, a także bufor zabezpieczający.

Zgodnie z decyzją Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 15.12.2016 r. Grupa Kapitałowa Banku Zachodniego WBK S.A utrzymuje fundusze własne na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych na poziomie 0,63 p.p. ponad wartość łącznego współczynnika kapitałowego. Na poziomie Banku, bufor ten wynosi 0,62p.p. i składa się co najmniej w 75% z kapitału Tier I (co w przypadku Banku Zachodniego WBK odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,47 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału Tier I), oraz co najmniej w 56% z kapitału podstawowego Tier I (co w przypadku Banku Zachodniego WBK odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,35 p.p. ponad wartość kapitału podstawowego Tier I).

Ustawa z dnia 05.08.2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym implementuje do polskiego prawa regulacje Dyrektywy CDR IV m.in. w zakresie utrzymywania przez banki dodatkowych buforów kapitałowych. Od dnia 01.01.2016 r. dla sektora bankowego w Polsce minimalne współczynniki kapitałowe zostaną powiększone o 1,25 p. p. w związku z wprowadzeniem bufora zabezpieczającego.

Dnia 04.10.2016 r. na posiedzeniu Komisji Nadzoru Finansowego Bank Zachodni WBK S.A. został zidentyfikowany jako inna instytucja o znaczeniu systemowym i został na niego nałożony dodatkowy bufor kapitałowy w wysokości 0,5 p.p.

Kapitał regulacyjny

Wymóg kapitałowy Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK wyznaczany jest zgodnie z częścią trzecią Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (zwanego dalej CRR), które stanowiło podstawę prawną na dzień sprawozdawczy tj. 31.12.2016 r.

Bank Zachodni WBK S.A stosuje metodę standardową do wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego. W metodzie tej łączny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego oblicza się jako sumę ekspozycji ważonych ryzykiem pomnożoną przez 8%. Wartość ekspozycji w przypadku aktywów jest równa wartości bilansowej, a w przypadku udzielonych zobowiązań pozabilansowych jest równa ekwiwalentowi bilansowemu ekspozycji. Do wyznaczania ekspozycji ważonych ryzykiem, wagi ryzyka przypisuje się wobec wszystkich ekspozycji zgodnie z przepisami CRR.

W poniższej tabeli przedstawiono kalkulację współczynnika kapitałowego dla Grupy BZ WBK na dzień 31.12.2016 roku oraz w okresie porównawczym.

		31.12.2016	31.12.2015
I	Wymóg kapitałowy ogółem (Ia + Ib + Ic + Id), w tym:	8 816 625	8 745 248
Ia	- z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta	7 713 572	7 508 111
Ib	- z tytułu ryzyka rynkowego	93 321	152 863
Ic	- z tytułu ryzyka korekty wyceny kredytowej	42 739	120 250
Id	- z tytułu ryzyka operacyjnego	966 993	964 024
II	Ogółem kapitały i fundusze*	19 179 697	18 902 570
III	Pomniejszenia	2 594 883	2 922 207
IV	Kapitały i fundusze po pomniejszeniach (II-III)	16 584 814	15 980 363
V	Współczynnik kapitałowy [IV/(I*12.5)]	15,05%	14,62%
VI	Współczynnik Tier 1	14,56%	14,10%

* Dnia 30.09.2016 r. Bank, za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 28.09.2016 r., włączył do funduszy własnych część zysku bieżącego za okres od 01.01.2016 r. do 30.06.2016 r. w kwocie 688 513 tys. zł.

Kapitał wewnętrzny

Niezależnie od regulacyjnych metod pomiaru wymogów kapitałowych, Grupa Kapitałowa Banku Zachodniego WBK S.A. przeprowadza niezależną ocenę bieżącej oraz przyszłej adekwatności kapitałowej w ramach procesu wewnętrznej oceny

w tys. zł

adekwatności kapitałowej – procesu ICAAP. Celem tego procesu jest zapewnienie, że utrzymywany poziom funduszy własnych oraz ich charakter gwarantują wypłacalność oraz stabilność działalności Banku i Grupy.

Ocena adekwatności kapitałowej jest jednym z kluczowych elementów strategii Grupy, procesu ustalania akceptowalnego poziomu ryzyka jak i procesu planowania.

Grupa wykorzystuje statystyczne modele szacowania strat dla poszczególnych rodzajów ryzyka mierzalnego np. ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego oraz dokonuje oceny jakościowej dla pozostałych istotnych rodzajów ryzyka nie objętych modelem np. ryzyka reputacji i braku zgodności.

W ramach procesu szacowania kapitału wewnętrznego wykorzystywane są parametry ryzyka przedstawiające prawdopodobieństwo zaniechania wykonania zobowiązań (PD - probability of default) przez klientów Grupy Kapitałowej BZ WBK oraz wielkość potencjalnych strat (LGD loss given default) wynikających z braku wykonania zobowiązań.

Grupa dokonuje wewnętrznej oceny potrzeb kapitałowych również w warunkach skrajnych, uwzględniających różne scenariusze zdarzeń makroekonomicznych.

Modele szacowania kapitału wewnętrznego podlegają corocznej ocenie i weryfikacji, których celem jest dostosowanie do skali i profilu działalności Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A., uwzględnienie nowych kategorii ryzyka oraz oceny kierownictwa.

Przegląd i ocena dokonywana jest w ramach funkcjonujących w Grupie komitetów zarządzania ryzykiem w tym m. in. Komitetu Kapitałowego oraz Panelu Modeli i Metodologii funkcjonującego w ramach Forum Zarządzania Ryzykiem.

Zobowiązania podporządkowane

W 2016 roku Bank dokonał zmiany warunków emisji podporządkowanych obligacji imiennych z dnia 05.08.2010 r. objętych przez Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju. Zgodnie z nowymi warunkami emisji został między innymi wydłużony termin zapadalności do dnia 05.08.2025 roku. Decyzją Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 18.05.2016 r., Bank otrzymał zgodę na zaliczenie nowej emisji do kapitału uzupełniającego Tier II w kwocie 100 000 000 EUR.

W ramach realizacji strategii podwyższania kapitału uzupełniającego Tier II Bank dokonał również w dniu 02.12.2016 r. dodatkowej emisji obligacji własnych o wartości nominalnej 120 000 000 EUR. Wnioskiem z dnia 05.12.2016 r. Bank wystąpił do Komisji Nadzoru Finansowego o zaliczenie tych obligacji do kapitałów uzupełniających Tier II.

Szczegółowe informacje na temat zobowiązań podporządkowanych znajdują się w Nocie 33.

w tys. zł

6. Wynik z tytułu odsetek

	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Przychody odsetkowe z tytułu		
Należności od podmiotów gospodarczych	1 635 420	1 573 719
Należności od klientów indywidualnych, w tym:	3 221 059	2 958 356
<i>Należności z tytułu kredytów hipotecznych</i>	932 067	841 186
Dłużnych papierów wartościowych, w tym:	614 764	629 607
<i>w portfelu inwestycyjnym dostępnym do sprzedaży</i>	582 458	597 025
<i>w portfelu handlowym</i>	32 306	32 582
Należności leasingowych	194 467	165 422
Należności od banków	63 753	62 525
Należności sektora budżetowego	6 929	7 865
Należności z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	8 957	9 602
Odsetki od IRS -zabezpieczających	315 571	301 733
Razem	6 060 920	5 708 829
Koszty odsetkowe z tytułu		
Depozytów klientów indywidualnych	(632 301)	(744 172)
Depozytów podmiotów gospodarczych	(382 886)	(356 696)
Zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	(36 728)	(58 967)
Depozytów sektora budżetowego	(48 081)	(58 465)
Depozytów banków	(38 660)	(29 482)
Zobowiązań podporządkowanych i emisji papierów wartościowych	(151 892)	(151 896)
Razem	(1 290 548)	(1 399 678)
Wynik z tytułu odsetek	4 770 372	4 309 151

Na dzień 31.12.2016 r. przychody odsetkowe zawierają odsetki od kredytów z utratą wartości w kwocie 268 084 tys. zł (na 31.12.2015 r. - 334 801 tys. zł).

w tys. zł

7. Wynik z tytułu prowizji

Przychody prowizyjne	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Obszar eBiznes & Płatności	578 420	540 965
Obsługa rachunków i obrót pieniężny	338 374	338 547
Prowizje i opłaty za zarządzanie aktywami	256 270	277 876
Prowizje walutowe	320 003	312 907
Prowizje od kredytów	267 195	286 963
Prowizje ubezpieczeniowe	282 723	293 356
Prowizje z działalności maklerskiej	71 580	70 087
Karty kredytowe	161 371	147 435
Gwarancje i poręczenia	63 770	42 175
Prowizje od umów leasingowych	15 041	12 982
Organizowanie emisji	15 104	14 878
Opłaty dystrybucyjne	6 035	7 585
Pozostałe prowizje	12 578	12 316
Razem	2 388 464	2 358 072
Koszty prowizyjne	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Obszar eBiznes & Płatności	(201 454)	(173 807)
Opłaty dystrybucyjne	(22 695)	(26 948)
Prowizje z działalności maklerskiej	(10 368)	(11 579)
Karty kredytowe	(39 827)	(43 611)
Prowizje za pośrednictwo w udzielaniu kredytów	(58 018)	(57 564)
Prowizje ubezpieczeniowe	(37 919)	(23 365)
Prowizje od umów leasingowych	(25 124)	(25 137)
Prowizje, opłaty i inne koszty związane z zarządzaniem aktywami	(6 107)	(6 959)
Pozostałe	(72 232)	(51 002)
Razem	(473 744)	(419 972)
Wynik z tytułu prowizji	1 914 720	1 938 100

Powyższe zestawienie obejmuje przychody prowizyjne z tytułu kredytów, kart kredytowych, gwarancji i poręczeń oraz od umów leasingowych w kwocie 507 377 tys. zł (489 555 tys. zł na 31.12.2015 r.) i koszty prowizyjne związane z kartami kredytowymi, od umów leasingowych oraz za pośrednictwo w udzielaniu kredytów w kwocie (122 969) tys. zł ((126 312) tys. zł na 31.12.2015 r.) (inne niż objęte kalkulacją efektywnej stopy procentowej), które odnoszą się do aktywów i zobowiązań finansowych nie wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

8. Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Przychody z tytułu dywidend od kapitałowych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	96 051	103 899
Przychody z tytułu dywidend od kapitałowych aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	531	1 379
Razem	96 582	105 278

w tys. zł

9. Wynik handlowy i rewaluacja

Wynik handlowy i rewaluacja	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Pochodne instrumenty finansowe oraz walutowe operacje międzybankowe	254 446	231 511
Pozostałe handlowe dochody z transakcji walutowych	20 204	18 977
Operacje kapitałowymi instrumentami finansowymi	(1 710)	(10 273)
Operacje dłużnymi instrumentami finansowymi	7 880	(16 573)
Razem	280 820	223 642

W pozycji wynik handlowy i rewaluacja zawarta jest zmiana wyceny instrumentów pochodnych w kwocie (5 817) tys. zł za 2016 r. oraz odwrócenie zmiany wyceny w kwocie 7 049 tys. zł za 2015 r.

Powyższe kwoty zawierają w sobie korekty z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta (CVA, DVA), które w latach 2016 i 2015 wyniosły odpowiednio (2 748) tys. i 6 584 tys. zł.

10. Wynik na pozostałych instrumentach finansowych

Wynik na pozostałych instrumentach finansowych	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Wynik na sprzedaży instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży	317 828	11 579
Wynik na sprzedaży instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży	93 184	272 048
Utrata wartości	(10 398)	(1 734)
Razem wynik na instrumentach finansowych	400 614	281 893
Zmiana wartości godziwej instrumentów zabezpieczających	57 112	46 294
Zmiana wartości godziwej instrumentów zabezpieczanych	(54 952)	(50 837)
Razem wynik na instrumentach zabezpieczających i zabezpieczanych	2 160	(4 543)
Razem	402 774	277 350

W dniu 21.06.2016 r. odbyło się rozliczenie transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. W wyniku tego rozliczenia Grupa Bank Zachodni WBK S.A. otrzymała:

- Bank Zachodni WBK S.A. 49 974 289 euro oraz SCB 1 654 744 euro w gotówce,
- Bank Zachodni WBK S.A. 18 092 oraz SCB 600 uprzywilejowanych akcji Visa Inc. serii C.

Ponadto, rozliczeniu podlegała także odroczone płatność w gotówce w wysokości 1,12 mld euro przypadająca na wszystkich uczestników transakcji, udział Banku Zachodniego WBK S.A. w tej kwocie wynosi 0.3839946336%, natomiast udział SCB 0,0127491571%. Przypadająca Grupie odroczone płatność w gotówce może zostać skorygowana w ciągu 3 lat od dnia transakcji w przypadku zaistnienia sytuacji opisanych w warunkach umowy.

W 2016 r. całkowity zysk z tytułu realizacji ww. transakcji wyniósł w Banku Zachodnim WBK S.A. 305 865 tys. zł, natomiast w Santander Consumer Banku wyniósł 10 154 tys. zł. i został on rozpoznany w rachunku zysków i strat, w linii „Wynik na pozostałych instrumentach finansowych”.

w tys. zł

11. Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Przychody z tytułu sprzedaży usług	15 769	12 051
Zwroty opłat BFG	54 215	39 683
Rozwiązania rezerw na zobowiązania sporne oraz inne aktywa	14 830	26 652
Rozliczenie umów leasingowych	4 470	2 986
Przychody z tytułu odzyskanych należności (przedawnionych, umorzonych i nieściągalnych)	6 919	5 823
Wynik z tytułu sprzedaży lub likwidacji składników majątku trwałego i aktywów do zbycia	6 680	16 530
Przychody z działalności ubezpieczeniowej netto	-	26 296
Otrzymane odszkodowania, kary i grzywny	1 296	892
Pozostałe	36 585	32 694
Razem	140 764	163 607

12. Odpisy netto z tytułu utraty wartości należności kredytowych

Odpisy netto z tytułu utraty wartości należności kredytowych	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Odpis na poniesione zidentyfikowane straty (indywidualne i portfelowe)	(828 170)	(926 315)
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	(27 015)	22 813
Przychód z tytułu należności odzyskanych	45 166	80 381
Odpis na kredytowe zobowiązania pozabilansowe	25 429	12 429
Razem	(784 590)	(810 692)

13. Koszty pracownicze

Koszty pracownicze	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Wynagrodzenia i premie	(1 246 336)	(1 269 071)
Narzuły na wynagrodzenia	(205 215)	(212 766)
Koszty świadczeń socjalnych	(37 736)	(37 374)
Koszty szkoleń	(20 057)	(20 786)
Rezerwa na odprawy emerytalne i niewykorzystane urlopy oraz inne świadczenia pracownicze	(1 020)	(3 997)
Razem	(1 510 364)	(1 543 994)

w tys. zł

14. Koszty działania banku

Koszty działania banku	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Koszty utrzymania i wynajmu budynków	(355 529)	(378 775)
Marketing i reprezentacja	(146 587)	(187 837)
Eksploatacja systemów informacyjnych	(197 510)	(193 892)
Koszty ponoszone na rzecz BFG, KNF i KDPW	(281 383)	(468 999)
Oplaty pocztowe i telekomunikacyjne	(48 068)	(55 893)
Koszty konsultacji i doradztwa	(60 398)	(44 376)
Samochody i usługi transportowe oraz transport wartości	(67 847)	(68 707)
Koszty pozostałych usług obcych	(94 130)	(99 175)
Materiały eksploatacyjne, druki, czekki, karty	(31 741)	(29 478)
Pozostałe podatki i opłaty	(33 469)	(34 990)
Transmisja danych	(15 763)	(20 284)
Rozliczenia KIR, SWIFT	(26 242)	(26 070)
Koszty zabezpieczenia banku	(25 470)	(20 198)
Koszty remontów maszyn	(17 504)	(10 168)
Pozostałe	(23 224)	(25 865)
Razem	(1 424 865)	(1 664 707)

15. Pozostałe koszty operacyjne

Pozostałe koszty operacyjne	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Zawiązania rezerw na zobowiązania sporne i inne aktywa	(110 481)	(75 760)
Odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(12 306)	(10 767)
Koszty zakupu usług	(2 775)	(1 703)
Składki na rzecz organizacji o charakterze dobrowolnym	(896)	(977)
Zapłacone odszkodowania, kary i grzywny	(3 889)	(4 164)
Przekazane darowizny	(4 338)	(5 569)
Pozostałe	(20 587)	(14 648)
Razem	(155 272)	(113 588)

16. Obciążenie z tytułu podatku dochodowego

Obciążenie z tytułu podatku dochodowego	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Część bieżąca	(865 938)	(680 090)
Część odroczone	127 976	36 349
Razem	(737 962)	(643 741)

w tys. zł

	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Uzgodnienie obciążenia wyniku finansowego przed opodatkowaniem		
Zysk przed opodatkowaniem	3 122 054	3 178 292
Stawka podatku	19%	19%
Obciążenie podatkowe od zysku przed opodatkowaniem	(593 190)	(603 875)
Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodu	(50 093)	(32 530)
Podatek od instytucji finansowych	(73 568)	-
Sprzedaż wierzytelności	(43 223)	(29 110)
Przychody niepodatkowe	18 122	20 973
Koszty rezerw kredytowych niestanowiących kosztów uzyskania przychodu	(8 023)	(4 860)
Korekta podatku roku ubiegłego	8 385	10 431
Korekty konsolidacyjne	6 834	(5 567)
Pozostałe	(3 206)	797
Ogółem obciążenie wyniku brutto	(737 962)	(643 741)

	31.12.2016	31.12.2015
Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitale własnym		
Związany z instrumentami kapitałowymi dostępnymi do sprzedaży	(122 523)	(185 180)
Związany z dłużnymi instrumentami dostępnymi do sprzedaży	35 033	(42 592)
Związany z rachunkowością zabezpieczeń przepływów pieniężnych	25 251	45 889
Związany z wyceną programów określonych świadczeń	(1 913)	(610)
Razem	(64 152)	(182 493)

17. Zysk na akcję

	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Zysk na akcję		
Zysk za okres przypadający na akcje zwykłe	2 166 847	2 327 273
Średnioważona liczba akcji zwykłych	99 234 534	99 234 534
Podstawowy zysk na akcję (zł)	21,84	23,45
Zysk za okres przypadający na akcje zwykłe	2 166 847	2 327 273
Średnioważona liczba akcji zwykłych	99 234 534	99 234 534
Średnioważona liczba potencjalnych akcji zwykłych	155 947	167 928
Rozwodniony zysk na akcję (zł)	21,80	23,41

Średnioważona liczba potencjalnych akcji zwykłych uwzględnia liczbę opcji na akcje przyznanych w programie motywacyjnym opisanym w nocie 51.

18. Gotówka i operacje z bankami centralnymi

	31.12.2016	31.12.2015
Gotówka i operacje z bankami centralnymi		
Gotówka	2 134 971	2 026 206
Rachunki bieżące w bankach centralnych	2 538 686	4 203 647
Lokaty	102 003	-
Razem	4 775 660	6 229 853

Bank Zachodni WBK S.A. i Santander Consumer Bank S.A. utrzymują na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim rezerwę obowiązkową naliczoną na podstawie wartości miesięcznego średniego stanu depozytów otrzymanych przez Banki i stopy rezerwy obowiązkowej, która we wszystkich ww. okresach wynosiła 3,5%.

Zgodnie z określonymi przepisami kwota naliczonej rezerwy pomniejszona jest o równowartość 500 tys. EUR.

w tys. zł

19. Należności od banków

Należności od banków	31.12.2016	31.12.2015
Lokaty i kredyty	795 140	603 360
Rachunki bieżące	2 718 138	2 977 598
Należności brutto	3 513 278	3 580 958
Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości	-	(1)
Razem	3 513 278	3 580 957

Wartość godziwą „Należności od banków” przedstawia nota 43.

20. Aktywa, zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	31.12.2016		31.12.2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Pochodne instrumenty finansowe o charakterze handlowym	1 859 361	1 728 931	2 065 688	2 011 486
Transakcje stopy procentowej	970 357	898 100	1 296 009	1 261 947
Forward	6	20	-	-
Opcje	17 744	17 743	9 638	9 639
Swap stopy procentowej (IRS)	945 715	873 241	1 282 734	1 247 065
Kontrakt na przyszłą stopę procentową (FRA)	6 892	7 096	3 637	5 243
Transakcje związane z kapitałowymi papierami wartościowymi	12 032	12 032	13 099	13 099
Opcje	12 032	12 032	13 099	13 099
Transakcje walutowe	876 972	818 799	756 580	736 440
Swap walutowo-procentowy (CIRS)	210 135	245 130	117 879	171 575
Forward	69 838	61 693	35 472	36 408
Swap walutowy (FX Swap)	429 814	352 967	392 673	324 068
Spot	1 561	2 041	1 913	1 704
Opcje	156 718	156 718	202 503	202 503
Inne	8 906	250	6 140	182
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe	1 321 624	-	2 099 823	-
Dłużne papiery wartościowe	1 312 589	-	2 074 899	-
Papiery wartościowe Skarbu Państwa:	612 233	-	2 073 995	-
- obligacje	612 233	-	2 073 995	-
Papiery wartościowe banku centralnego:	699 883	-	-	-
- bony	699 883	-	-	-
Komercyjne papiery wartościowe:	473	-	904	-
- obligacje	473	-	904	-
Kapitałowe papiery wartościowe:	9 035	-	24 924	-
- notowane	9 035	-	24 924	-
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży	-	80 129	-	524 198
Razem aktywa/zobowiązania finansowe	3 180 985	1 809 060	4 165 511	2 535 684

W pozycji aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu - pochodne instrumenty finansowe o charakterze handlowym zawarta jest zmiana wyceny z tytułu ryzyka kontrahenta w kwocie 9 525 tys. zł na 31.12.2016 r. oraz 14 214 tys. zł na 31.12.2015 r.

Przychody odsetkowe z instrumentów dłużnych oraz innych instrumentów o stałej stopie dochodu są ujmowane w pozycji przychodów z tytułu odsetek.

Zyski i straty powstające z tytułu zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu są ujmowane w wyniku handlowym i rewaluacji rachunku zysków i strat.

Wszystkie aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat zostały zakwalifikowane do tej kategorii w związku z handlowym charakterem zawieranych transakcji. Na dzień sprawozdawczy 31.12.2016 r. oraz w okresie porównawczym przy początkowym ujęciu nie wystąpiły przypadki desygnacji do wyżej wymienionej kategorii aktywów finansowych.

w tys. zł

Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych

Grupa nie kompensuje i nie prezentuje w kwocie netto aktywów i zobowiązań finansowych. W związku z tym, zgodnie z wymogami MSSF 7, poniższe informacje dotyczą tylko aktywów i zobowiązań finansowych wynikających z transakcji terminowych i pochodnych, zawieranych na podstawie umów ramowych typu ISDA Master Agreement oraz innych umów ramowych przewidujących w sytuacji wystąpienia określonego przypadku naruszenia możliwość rozwiązania transakcji i rozliczenia z kontrahentem na podstawie skompensowanej kwoty wzajemnych należności i zobowiązań.

W poniższej tabeli zaprezentowano kwoty wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych (zarówno zaklasyfikowanych do portfela przeznaczonych do obrotu, jak i desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń) oraz zabezpieczeń pieniężnych objętych umowami ramowymi umożliwiającymi kompensowanie w określonych okolicznościach.

Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych	31.12.2016		31.12.2015	
	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Wycena instrumentów pochodnych	1 916 422	3 690 509	2 222 250	4 035 297
Wartość przyjętych/złożonych zabezpieczeń	(232 591)	(2 131 485)	(201 634)	(2 293 837)
Aktywa i zobowiązania podlegające kompensacji zgodnie z umową ramową	1 683 831	1 559 024	2 020 616	1 741 460
Maksymalna kwota ewentualnej kompensaty	(924 984)	(924 984)	(1 492 632)	(1 492 632)
Aktywa i zobowiązania podlegające kompensacji zgodnie z umową ramową przy uwzględnieniu maksymalnej kwoty ewentualnej kompensaty	758 847	634 040	527 984	248 828

Poniższa tabela przedstawia nominały instrumentów pochodnych.

Nominały instrumentów pochodnych	31.12.2016	31.12.2015
1. Transakcje pochodne –terminowe (zabezpieczające)	32 810 487	37 200 049
a) Swap stopy procentowej jednowalutowy (IRS)	2 881 319	2 115 615
b) Swap stopy procentowej zabezpieczający przepływy pieniężne kupiony (IRS)	2 242 000	3 498 747
c) Swap stopy procentowej zabezpieczający przepływy pieniężne kupiony (CIRS)	12 714 713	15 012 938
d) Swap stopy procentowej zabezpieczający przepływy pieniężne-sprzedany (CIRS)	14 402 131	16 572 749
e) FX Swap zabezpieczający przepływy pieniężne kupiony (FX)	284 172	-
f) FX Swap zabezpieczający przepływy pieniężne sprzedany (FX)	286 152	-
2. Transakcje pochodne-terminowe (handlowe)	289 441 541	250 073 754
a) Transakcje stopy procentowej	170 149 579	147 668 316
Swap stopy procentowej jednowalutowy (IRS)	146 126 096	130 621 773
Kontrakt na przyszłą stopę procentową (FRA)	16 680 000	13 375 000
Opcje na stopę procentową	7 314 133	3 671 543
Forward kupiony	27 090	-
Forward sprzedany	2 260	-
b) Transakcje walutowe	119 291 962	102 405 438
Swap walutowy (FX Swap)-kwoty zakupione	30 143 163	22 949 839
Swap walutowy (FX Swap)-kwoty sprzedane	30 025 420	22 881 247
Forward kupiony	5 580 260	4 872 628
Forward sprzedany	5 620 242	4 899 101
Swap stopy procentowej dwuwalutowy (CIRS)-kwoty zakupione	12 916 870	9 061 073
Swap stopy procentowej dwuwalutowy (CIRS)-kwoty sprzedane	12 961 985	9 118 586
Opcje walutowe kupione CALL	5 398 974	6 972 190
Opcje walutowe kupione PUT	5 623 037	7 339 292
Opcje walutowe sprzedane CALL	5 398 974	6 972 190
Opcje walutowe sprzedane PUT	5 623 037	7 339 292
3. Bieżące operacje walutowe	1 540 212	3 022 127
Spot - zakupiony	769 621	1 511 171
Spot - sprzedany	770 591	1 510 956
4. Transakcje związane z kapitałowymi instrumentami finansowymi	1 335 679	1 485 063
Instrumenty pochodne - zakupione	664 431	731 883
Instrumenty pochodne - sprzedane	671 248	753 180
Razem	325 127 919	291 780 993

Nominały instrumentów pochodnych dla transakcji jednowalutowych (IRS, FRA, opcje niebędące opcjami walutowymi) zostały zaprezentowane wyłącznie jako kwoty nabyte.

w tys. zł

21. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Pochodne instrumenty zabezpieczające	31.12.2016		31.12.2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty finansowe zabezpieczające wartość godziwą	3 232	140 338	116	192 392
Instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne	64 413	1 883 006	164 661	1 887 413
Ogółem zabezpieczające instrumenty finansowe	67 645	2 023 344	164 777	2 079 805

Na dzień 31.12.2016 r. w pozycji pochodne instrumenty zabezpieczające – instrumenty finansowe zabezpieczające przepływy pieniężne zawarta jest korekta wyceny dnia pierwszego dla transakcji start forward CIRS w kwocie (10 665) tys. zł.

Do wyceny transakcji Grupa stosuje model wyceny, zaklasyfikowany do Kategorii II wartości godziwej, w którym istotne dane przyjęte do wyceny oparte są na obserwowalnych parametrach rynkowych (pośrednio lub bezpośrednio). Grupa traktuje różnice w inicjalnej wycenie instrumentu różnice jako zysk/stratę dnia pierwszego i amortyzuje w czasie ujmując efekt wyceny w rachunku zysków i strat. Amortyzacja korekty wyceny dnia pierwszego została zawarta w nocie Wynik handlowy i rewaluacja.

22. Należności od klientów

Należności od klientów	31.12.2016	31.12.2015
Należności od podmiotów gospodarczych	45 179 803	43 307 122
Należności od klientów indywidualnych, w tym:	56 291 404	51 950 070
<i>Należności z tytułu kredytów na nieruchomości</i>	<i>37 008 380</i>	<i>33 720 581</i>
Należności z tytułu leasingu finansowego	6 098 499	4 545 711
Należności od podmiotów sektora publicznego	195 900	235 177
Pozostałe należności	181 813	6 867
Należności brutto	107 947 419	100 044 947
Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości	(4 878 881)	(5 131 063)
Razem	103 068 538	94 913 884

Na dzień 31.12.2016 r. korekta wartości godziwej z tytułu zabezpieczanego ryzyka kredytów objętych rachunkowością zabezpieczeń wyniosła 2 948 tys. zł.

W grudniu 2015 roku Bank Zachodni WBK S.A. zaprzestał stosowania rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej ryzyka stóp procentowych na bazie makro dla udzielonych kredytów gotówkowych o stałym oprocentowaniu w PLN (łącznie 6 relacji). Do dnia zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń, korekta skumulowana z tytułu wyceny do wartości godziwej dla pozycji zabezpieczanej ujęta w bilansie wyniosła 7 148 tys. zł. Kwota ta jest amortyzowana do rachunku zysków i strat zgodnie z pierwotnymi terminami, na jakie były ustanawiane poszczególne relacje zabezpieczające. Kwota 5 687 tys. zł została ujęta w rachunku zysków i strat roku 2016, a kwota 1 461 tys. zł trafi do rachunku zysków i strat do końca 2018 roku.

Szczegóły należności z tytułu leasingu finansowego przedstawia nota 46. Wartość godziwą "Należności od klientów" przedstawia nota 43.

w tys. zł

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości należności od klientów	31.12.2016	31.12.2015
Utrata wartości oceniana indywidualnie i portfelowo		
Stan na 31 grudnia roku poprzedniego	(4 471 467)	(4 446 507)
Odpis z tyt. utraty wartości ocenianej indywidualnie i portfelowo nabytej w wyniku objęcia kontroli	(11 548)	-
Odpisy/rozwiązania bieżącego okresu	(828 170)	(926 317)
Spisanie należności w ciężar rezerw/sprzedaż wierzytelności	1 110 443	873 273
Transfer	26 631	36 393
Różnice kursowe	(13 687)	(8 309)
Stan na koniec okresu	(4 187 798)	(4 471 467)
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty		
Stan na 31 grudnia roku poprzedniego	(659 596)	(679 903)
kontroli	(1 947)	-
Odpisy/rozwiązania bieżącego okresu	(27 015)	22 761
Sprzedaż wierzytelności	3 182	-
Transfer	558	193
Różnice kursowe	(6 265)	(2 647)
Stan na koniec okresu	(691 083)	(659 596)
Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości	(4 878 881)	(5 131 063)

We wrześniu 2015 r. Santander Consumer Bank (SCB) dokonał transakcji sekurytyzacji portfela kredytów ratalnych. Zawarta transakcja jest sekurytyzacją tradycyjną i rewolwingową polegającą na przeniesieniu prawa własności sekurytyzowanych wierzytelności na rzecz spółki specjalnego przeznaczenia SC Poland Consumer 15-1 Sp. z o.o (SPV2) z siedzibą w Polsce.

Spółka ta wyemitowała na bazie sekurytyzowanych aktywów obligacje o łącznej wartości 1 051 125 tys. zł zabezpieczone poprzez zastaw rejestrowy na majątku SPV2. Na oprocentowanie wyemitowanych obligacji składa się stopa WIBOR 1M oraz marża. W wyniku sekurytyzacji SCB uzyskał finansowanie działalności w zamian za oddanie praw do przyszłych przepływów wynikających z sekurytyzowanego portfela kredytów. Maksymalny termin pełnego wykupu obligacji to 19.08.2025 r., natomiast SCB szacuje, że nastąpi to w okresie do 2 lat od daty zawarcia transakcji.

W celu wsparcia finansowania transakcji SCB udzielił SPV2 pożyczki podporządkowanej o wartości wynoszącej na dzień 31.12.2016 r. 244 973 tys. zł. Pożyczka jest podporządkowana w stosunku do uprzywilejowanych i zabezpieczonych obligacji. Płatność odsetek od pożyczki następuje w ramach płatności kaskadowych, tzn. realizowanych w określonej kolejności, ze środków posiadanych przez SPV2, zaś całkowita spłata kapitału będzie miała miejsce po pełnym wykupie obligacji. Oprocentowanie pożyczki oparte jest na stałej stopie.

W sierpniu 2016 r. SCB dokonał transakcji sekurytyzacji portfela kredytów gotówkowych. Zawarta transakcja jest sekurytyzacją tradycyjną i rewolwingową polegającą na przeniesieniu prawa własności sekurytyzowanych wierzytelności na rzecz spółki specjalnego przeznaczenia SC Poland Consumer 16-1 Sp. z o.o (SPV3) z siedzibą w Polsce.

Spółka ta wyemitowała na bazie sekurytyzowanych aktywów obligacje o łącznej wartości 1 225 000 tys. zł zabezpieczone poprzez zastaw rejestrowy na majątku SPV3. Na oprocentowanie wyemitowanych obligacji składa się stopa WIBOR 1M oraz marża. W wyniku sekurytyzacji SCB uzyskał finansowanie działalności w zamian za oddanie praw do przyszłych przepływów wynikających z sekurytyzowanego portfela kredytów. Maksymalny termin pełnego wykupu obligacji to 16.09.2026 r., natomiast SCB szacuje, że nastąpi to w okresie do 3 lat od daty zawarcia transakcji.

W celu wsparcia finansowania transakcji SCB udzielił SPV3 pożyczki podporządkowanej o wartości wynoszącej na dzień 31.12.2016 r. 37 397 tys. zł. Pożyczka jest podporządkowana w stosunku do uprzywilejowanych i zabezpieczonych obligacji. Płatność odsetek od pożyczki następuje w ramach płatności kaskadowych, tzn. realizowanych w określonej kolejności, ze środków posiadanych przez SPV3, zaś całkowita spłata kapitału będzie miała miejsce po pełnym wykupie obligacji. Oprocentowanie pożyczki oparte jest na stałej stopie.

W świetle zapisów MSR 39 warunki umowne obu sekurytyzacji nie spełniają przesłanek do usunięcia sekurytyzowanych aktywów ze sprawozdania finansowego. W związku z powyższym SCB rozpoznaje sekurytyzowane aktywa na 31.12.2016 r. w pozycji Należności od klientów w wartości netto 2 108 436 tys. zł i jednocześnie zobowiązanie z tytułu przepływów z tytułu sekurytyzacji w pozycji Zobowiązania wobec klientów w wysokości 2 561 486 tys. zł.

W maju 2016 r. SCB zakończył transakcję sekurytyzacji portfela kredytów samochodowych i ratalnych zawartą w roku 2014. Transakcja ta polegała na przeniesieniu prawa własności sekurytyzowanych wierzytelności na rzecz spółki specjalnego przeznaczenia SC Poland Auto 2014-1 Limited (SPV1) z siedzibą w Irlandii.

Zakończenie transakcji nastąpiło po wykupieniu wszystkich wyemitowanych obligacji i polegało na wykorzystaniu procedury przewidzianej w umowie tzw. opcja odkupu. W ramach realizacji procedury świadczenia w miejsce wykonania SCB przejął od SPV prawa do pozostałych niespłaconych wierzytelności, co pozwoliło na całkowite rozliczenie transakcji. Wartość portfela sekurytyzacyjnego netto na moment odkupu wyniosła 391 684 tys. zł.

w tys. zł

Wynik finansowy osiągnięty przez wszystkie SPV wynosi 0, ponieważ SPV absorbuje wszystkie osiągnięte koszty i przychody w modelu rozliczeń z SCB. W tym modelu SPV alokuje wszystkie otrzymane płatności z SCB na określone typy płatności, w tym inne rozliczenia z SCB, wg określonego priorytetu, kolejności ustalonej w umowie.

Kredyty na nieruchomości – analiza wg walut

Na portfel kredytów na nieruchomości Grupy Banku Zachodniego składają się ekspozycje kredytowe denominowane zarówno w PLN jak i walutach obcych. Z perspektywy ekspozycji na ryzyko kursowe najistotniejszą kategorią detalicznych kredytów walutowych są kredyty denominowane w CHF. Grupa Banku Zachodniego WBK aktywnie zarządza pozycją walutową w CHF za pomocą instrumentów pochodnych (SWAP) oraz finansowania bezpośredniego w postaci kredytów i transakcji z przyrzeczeniem odkupu. Na koniec grudnia 2016 r. wolumeny wyżej wymienionych instrumentów wynosiły odpowiednio 2,8 mld CHF oraz 0,5 mld CHF.

Poniższa tabela przedstawia ekwiwalent złotowy portfela kredytów na nieruchomości według stanu na 31.12.2016 r. oraz na 31.12.2015 r. dla Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A.:

Rozbicie walutowe kredytów na nieruchomości brutto	31.12.2016	31.12.2015
Kredyty na nieruchomości denominowane w CHF, w tym:	13 458 166	13 853 060
<i>Bank Zachodni WBK S.A.</i>	10 507 854	10 809 116
<i>Santander Consumer Bank S.A.</i>	2 950 312	3 043 944
Kredyty na nieruchomości w pozostałych walutach, w tym:	23 550 214	19 867 521
<i>w zł</i>	21 287 359	17 536 095
Razem	37 008 380	33 720 581

Profil ryzyka kredytów indeksowanych i denominowanych w CHF

Kredyty walutowe w CHF na dzień 31.12.2016	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wskaźnik pokrycia rezerwami
Kredyty pracujące	13 273 975	84 051	0,63%
Kredyty niepracujące	184 191	87 338	47,42%
Razem	13 458 166	171 389	

Średni wskaźnik LTV portfela i wskaźnik kredytów niepracujących wynosiły odpowiednio 116% i 1,4%. Według stanu na 31.12.2016 r. 99% portfela kredytów walutowych w CHF udzielone zostało przed 2009 rokiem.

23. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	31.12.2016	31.12.2015
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży wyceniane według wartości godziwej		
Dłużne papiery wartościowe	28 423 828	23 463 634
Papiery wartościowe Skarbu Państwa:	23 429 089	18 621 755
- obligacje	23 429 089	18 621 755
Papiery wartościowe banku centralnego:	2 849 694	2 599 243
- bony	2 849 694	2 599 243
Komercyjne papiery wartościowe:	2 145 045	2 242 636
- obligacje	2 145 045	2 242 636
Kapitałowe papiery wartościowe	884 050	1 149 147
- notowane	34 473	43 232
- nienotowane	849 577	1 105 915
Certyfikaty inwestycyjne	-	9 297
Razem	29 307 878	24 622 078

Według stanu na 31.12.2016 r. dłużne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej o stałej stopie procentowej wynoszą 19 649 445 tys. zł, natomiast papiery o zmiennej stopie wynoszą 8 774 383 tys. zł.

Według stanu na 31.12.2015 r. dłużne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej o stałej stopie procentowej wynoszą 17 149 239 tys. zł, natomiast papiery o zmiennej stopie wynoszą 6 314 395 tys. zł.

w tys. zł

Na dzień 31.12.2016 r. korekta do wartości godziwej z tytułu zabezpieczonego ryzyka wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych objętych rachunkowością zabezpieczeń wyniosła 132 512 tys. zł, na dzień 31.12.2015 r. korekta wynosiła 177 761 tys. zł.

Nienotowane kapitałowe instrumenty finansowe sklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży, dla których brak jest aktywnego rynku są ujmowane według kosztu nabycia i poddawane testowi na utratę wartości lub ich wartość godziwa ustalana jest w oparciu o modele wyceny. Na dzień bilansowy Grupa dokonuje przeglądu wartości godziwej nienotowanych instrumentów finansowych sklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży.

Wartość godziwą „Aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży” przedstawia nota 43.

Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	Dłużne papiery wartościowe	Instrumenty finansowe z prawem do kapitału	Razem
Stan na 1 stycznia 2016 r.	23 463 634	1 158 444	24 622 078
Zwiększenia	49 889 981	80 284	49 970 265
Zmniejszenia (sprzedaż i zapadalność)	(44 608 851)	(17 749)	(44 626 600)
Wycena do wartości godziwej	(453 803)	(326 531)	(780 334)
Zmiana stanu odsetek naliczonych	80 715	-	80 715
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	-	(10 398)	(10 398)
Różnice kursowe	52 152	-	52 152
Stan na 31 grudnia 2016 r.	28 423 828	884 050	29 307 878

Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	Dłużne papiery wartościowe	Instrumenty finansowe z prawem do kapitału	Razem
Stan na 1 stycznia 2015 r.	26 152 181	904 912	27 057 093
Zwiększenia	124 520 434	6 805	124 527 239
Zmniejszenia (sprzedaż i zapadalność)	(126 454 096)	(21 346)	(126 475 442)
Wycena do wartości godziwej	(416 286)	269 807	(146 479)
Zmiana stanu odsetek naliczonych	(37 741)	-	(37 741)
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	-	(1 734)	(1 734)
Różnice kursowe	34 657	-	34 657
Korekta aktywów finansowych z tytułu utraty kontroli nad podmiotami BZ WBK -Aviva	(335 515)	-	(335 515)
Stan na 31 grudnia 2015 r.	23 463 634	1 158 444	24 622 078

24. Inwestycje w podmioty stowarzyszone

Inwestycje w podmioty stowarzyszone	31.12.2016	31.12.2015
Podmioty stowarzyszone	871 491	831 142
Razem	871 491	831 142

Zmiana stanu inwestycji w podmioty stowarzyszone	31.12.2016	31.12.2015
Stan na 1 stycznia	831 142	42 792
Udział w zysku/ (stracie)	55 439	27 711
Dywidendy	(10 827)	(5 721)
Reklasyfikacja *	-	766 360
Inne	(4 263)	-
Stan na koniec okresu	871 491	831 142

*W dniu 27.02.2015 r. Bank Zachodni WBK S.A. utracił kontrolę nad podmiotami BZ WBK-AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. („TUnŻ S.A.”) oraz BZ WBK-Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A. („TUO S.A.”) w wyniku wykonania przez Aviva International Insurance Limited („Aviva Ltd.”) opcji kupna.

Wartość godziwą inwestycji w podmioty stowarzyszone przedstawia nota 43.

w tys. zł

25. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne Rok 2016	Licencje, patenty, koncesje i podobne wartości	Pozostałe	Nakłady na wartości niematerialne	Razem
Wartość w cenie nabycia na początek okresu	1 307 659	429 027	170 653	1 907 339
Wartości niematerialne przejęte w wyniku objęcia kontroli	745	-	-	745
Zwiększenia z tytułu:				
-zakupu	-	-	159 181	159 181
-przeniesienia z nakładów	132 505	7 503	-	140 008
-transferów	335	3	6 173	6 511
Zmniejszenia z tytułu:				
-likwidacji	(53 956)	(6 640)	(107)	(60 703)
-przeniesienia z nakładów	-	-	(140 009)	(140 009)
-transferów	-	-	(507)	(507)
Wartość w cenie nabycia na koniec okresu	1 387 288	429 893	195 384	2 012 565
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	(1 122 378)	(319 274)	-	(1 441 652)
Skumulowana amortyzacja powstała w wyniku objęcia kontroli	(676)	-	-	(676)
Zwiększenia/zmniejszenia z tytułu:				
-amortyzacji bieżącego okresu	(113 416)	(30 491)	-	(143 907)
-likwidacji, sprzedaży	53 441	6 535	-	59 976
-transferów	8 145	(8 145)	-	-
Odpisy/odwrócenie z tytułu utraty wartości	107	349	-	456
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	(1 174 777)	(351 026)	-	(1 525 803)
Wartość bilansowa				
Wartość wg cen nabycia	1 387 288	429 893	195 384	2 012 565
Skumulowana amortyzacja	(1 174 777)	(351 026)	-	(1 525 803)
Stan na 31 grudnia 2016	212 511	78 867	195 384	486 762

w tys. zł

Wartości niematerialne Rok 2015	Licencje, patenty, koncesje i podobne wartości	Pozostałe	Nakłady na wartości niematerialne	Razem
Wartość w cenie nabycia na początek okresu	1 206 042	562 406	185 900	1 954 348
Zwiększenia z tytułu:				
-zakupu	-	-	165 691	165 691
-przeniesienia z nakładów	150 855	20 630	-	171 485
-transferów	(396)	-	3 941	3 545
Zmniejszenia z tytułu:				
-likwidacji	(45 631)	(1 352)	(17)	(47 000)
-przeniesienia z nakładów	-	-	(171 485)	(171 485)
-transferów	6	767	(13 377)	(12 604)
-utrata kontroli nad podmiotami BZ WBK -Aviva	(3 217)	(153 424)	-	(156 641)
Wartość w cenie nabycia na koniec okresu	1 307 659	429 027	170 653	1 907 339
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	(1 089 574)	(359 389)	-	(1 448 963)
Zwiększenia/zmniejszenia z tytułu:				
-amortyzacji bieżącego okresu	(99 381)	(37 420)	-	(136 801)
-likwidacji	45 525	585	-	46 110
-transferów	18 138	(3 324)	-	14 814
-utrata kontroli nad podmiotami BZ WBK -Aviva	2 914	90 783	-	93 697
Odpisy/odwrócenie z tytułu utraty wartości	-	(10 509)	-	(10 509)
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	(1 122 378)	(319 274)	-	(1 441 652)
Wartość bilansowa				
Wartość wg cen nabycia	1 307 659	429 027	170 653	1 907 339
Skumulowana amortyzacja	(1 122 378)	(319 274)	-	(1 441 652)
Stan na 31 grudnia 2015	185 281	109 753	170 653	465 687

26. Wartość firmy

Na dzień 31.12.2016 r. oraz w okresie porównawczym wartość firmy obejmuje następującą pozycję:

- 1 688 516 tys. zł - wartość firmy powstała w wyniku połączenia Banku Zachodniego WBK S.A. z Bankiem Kredyt Bank S.A. w dniu 4.01.2013 r.,

Zgodnie z wymogami MSSF 3 wartość firmy została wyznaczona jako nadwyżka kosztów nabycia nad wartością godziwą zidentyfikowanych nabytych aktywów i zobowiązań.

Test na utratę wartości firmy powstałej w wyniku połączenia z Bankiem Kredyt Bank S.A.

W 2016 r. i w okresie porównywalnym Grupa przeprowadziła testy na utratę wartości firmy powstałej w wyniku połączenia z Bankiem Kredyt Bank S.A. w dniu 4.01.2013 r., którego wartość bilansowa na 31.12.2016 r. wyniosła 1 688 516 tys. zł. (podobnie jak na dzień 31.12.2015 r.).

Wartość odzyskiwalna w oparciu o wartość użytkową

Wartość odzyskiwalna ośrodków wypracowujących środki pieniężne odpowiada wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej, zależnie od tego, która z tych wartości jest wyższa. Szacunek wartości użytkowej, która jest wyższa od wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży, jest przeprowadzony w oparciu o model zdyskontowanych przepływów pieniężnych odpowiedni dla banków i innych instytucji finansowych. Przyszłe, oczekiwane przepływy pieniężne wypracowywane przez segmenty biznesowe Banku Zachodniego WBK są zgodne z 3-letnimi projekcjami finansowymi kierownictwa Grupy na lata 2017 – 2019.

Biorąc pod uwagę stabilność Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A., zrównoważone wyniki finansowe oraz w wyniku porównania wartości użytkowej z wartością bilansową ośrodka generującego przepływy pieniężne nie stwierdzono utraty wartości.

w tys. zł

Kluczowe założenia przyjęte przy ustaleniu wartości użytkowej

Dla potrzeb pomiaru utraty wartości wartości firmy Bank posługuje się następującą, wynikającą z początkowego ujęcia, alokacją wartości firmy na historyczne segmenty biznesowe:

	Segment Bankowości Detalicznej	Segment Bankowości Biznesowej i Korporacyjnej	Segment Global Banking & Markets	Segment ALM i Operacji Centralnych	Razem
Wartość firmy	764 135	578 808	222 621	122 952	1 688 516

Z uwagi na przyjęty model wyceny, założenia przyjęte do ustalenia wartości użytkowej dla poszczególnych segmentów są takie same.

Projekcja finansowa

Projekcja finansowa na lata 2017 – 2019 została opracowana z uwzględnieniem planów strategicznych i operacyjnych na lata 2017 - 2019 oraz dostępnych prognoz makroekonomicznych i rynkowych. Prognozy makroekonomiczne na lata 2017 – 2019, które są podstawą testu na utratę wartości firmy, wskazują średni wzrost PKB na poziomie 2,5%. Oczekiwane jest, że stopy procentowe utrzymają się na obecnym niskim poziomie przynajmniej do końca 2017 roku, a następnie wzrosną w kolejnych latach projekcji. Projekcja finansowa zakłada kontynuację rozwoju obecnej oferty ze szczególną koncentracją na wroście głównych linii produktowych, obsłudze osób fizycznych z segmentu detalicznego oraz małych i średnich przedsiębiorstwach korzystających z usług finansowania, produktów oszczędnościowych oraz usług transakcyjnych.

Stopa dyskontowa

Stopa dyskontowa przyjęta w modelu zdyskontowanych dywidend, w zależności od horyzontu czasowego, wynosi 9,9% - 10,8%. Stopa dyskontowa równoważna wymaganej stopie zwrotu, została obliczona na podstawie modelu wyceny aktywów kapitałowych (Capital Assets Pricing Model) z wykorzystaniem: stopy wolnej od ryzyka, współczynnika beta dla sektora bankowego oraz premii za ryzyko kapitałowe. Wartość stopy wolnej od ryzyka waha się między 3,60% a 4,53%, przy czym opiera się ona na rentowności papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa, odpowiedniej do długości okresu dyskontowania. Przepływy pieniężne poza 3-letnią projekcją finansową są dyskontowane z zastosowaniem 10-letniej rentowności papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa. Na koniec roku 2016 premię za ryzyko kapitałowe rynkowe oszacowano na poziomie 5,5%.

Stopa wzrostu w okresie wykraczającym poza projekcje finansowe

Ekstrapolację przepływów pieniężnych, wykraczających poza 3-letni okres objęty projekcjami finansowymi (wartość rezydualna) oparto na stopie wzrostu wynoszącej 2,5% rocznie, tj. na poziomie projektowanego długoterminowego wzrostu PKB.

Minimalny poziom współczynnika wypłacalności wymagany przez organy nadzorcze

Wzrost poziomu wymaganego kapitału oznacza spadek wartości kapitału dostępnego do teoretycznych dywidend w ramach przeprowadzanego testu. W IV kw. 2015 r. zgodnie z polskimi przepisami zaczęły obowiązywać podwyższone wymogi kapitałowe; dodatkowe wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka walutowych kredytów hipotecyjnych (0,62 pp.), dodatkowy bufor zabezpieczający w wysokości 1,25 pp. oraz zwiększenie dodatkowego wymogu kapitałowego umożliwiającego wypłatę dywidendy o 3,0 pp. Wszystkie te czynniki wpływają negatywnie na kapitał dostępny do teoretycznych dywidend, a tym samym na wyniki testu na utratę wartości firmy.

Powyższe czynniki spowodowały, że wymagany poziom współczynnika wypłacalności w 3-letnim okresie projekcji wynosi 14,37% i jest równy minimalnemu poziomowi wymaganemu przez KNF.

Podczas gdy podwyższone wymogi kapitałowe zapewniają stabilność i bezpieczeństwo Grupy Banku Zachodniego WBK S.A. zwiększając bazę kapitałową, o tyle pomniejszają one dywidendy dostępne dla akcjonariuszy, które wpływają na wartość użytkową ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

w tys. zł

27. Rzeczowy majątek trwały

Rzeczowy majątek trwały Rok 2016	Nieruchomości	Sprzęt informatyczny	Srodki transportu	Pozostały majątek trwały	Srodki trwałe w budowie	Razem
Wartość w cenie nabycia na początek okresu	985 451	625 042	120 374	310 922	132 927	2 174 716
Rzeczowy majątek trwały nabyty w wyniku objęcia kontroli	429	1 740	1 722	997	-	4 888
Zwiększenia z tytułu:						
-zakupu	-	-	-	-	194 802	194 802
-leasingu	-	-	30 680	-	-	30 680
-przeniesienia ze środków trwałych w budowie	26 243	101 509	30 435	11 541	-	169 728
-transferów	58	18 728	4 390	676	922	24 774
Zmniejszenia z tytułu:						
-sprzedaży, likwidacji, darowizny	(51 314)	(46 520)	(13 041)	(27 014)	-	(137 889)
-przeniesienia ze środków trwałych w budowie	-	-	-	-	(169 727)	(169 727)
-transferów	(504)	(884)	(29 353)	(18 728)	(6 265)	(55 734)
Wartość w cenie nabycia na koniec okresu	960 363	699 615	145 207	278 394	152 659	2 236 238
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	(613 329)	(433 400)	(34 664)	(262 830)	-	(1 344 223)
Skumulowana amortyzacja powstała w wyniku objęcia kontroli	(180)	(1 605)	(101)	(975)	-	(2 861)
Zwiększenia/zmniejszenia z tytułu:						
-amortyzacji bieżącego okresu	(35 062)	(64 752)	(20 508)	(12 991)	-	(133 313)
-sprzedaży, likwidacji, darowizny	39 433	46 508	6 878	25 517	-	118 336
-transferów	27	(15 074)	16 241	15 061	-	16 255
Odpisy/odwrócenie z tytułu utraty wartości	(12 320)	-	-	186	-	(12 134)
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	(621 431)	(468 323)	(32 154)	(236 032)	-	(1 357 940)
Wartość bilansowa						
Wartość wg cen nabycia	960 363	699 615	145 207	278 394	152 659	2 236 238
Skumulowana amortyzacja	(621 431)	(468 323)	(32 154)	(236 032)	-	(1 357 940)
Stan na 31 grudnia 2016	338 932	231 292	113 053	42 362	152 659	878 298

w tys. zł

Rzeczowy majątek trwały Rok 2015	Nieruchomości	Sprzęt informatyczny	Srodki transportu	Pozostały majątek trwały	Srodki trwale w budowie	Razem
Wartość w cenie nabycia na początek okresu	1 056 026	728 128	90 590	361 115	93 439	2 329 298
Zwiększenia z tytułu:						
-zakupu	-	-	-	-	184 431	184 431
-leasingu	39 480	-	40 113	-	-	79 593
-przeniesienia ze środków trwałych w budowie	25 772	89 217	12 087	11 564	-	138 640
-transferów	1 374	35 379	2 255	(10 978)	11	28 041
Zmniejszenia z tytułu:						
-sprzedaży, likwidacji, darowizny	(137 201)	(203 351)	(8 142)	(49 890)	(1 837)	(400 421)
-przeniesienia ze środków trwałych w budowie	-	-	-	-	(138 640)	(138 640)
-transferów	-	(23 909)	(15 290)	-	(4 441)	(43 640)
-utrata kontroli nad podmiotami BZ WBK -Aviva	-	(422)	(1 239)	(889)	(36)	(2 586)
Wartość w cenie nabycia na koniec okresu	985 451	625 042	120 374	310 922	132 927	2 174 716
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	(660 770)	(570 174)	(33 422)	(307 982)	-	(1 572 348)
Zwiększenia/zmniejszenia z tytułu:						
-amortyzacji bieżącego okresu	(34 728)	(54 200)	(15 812)	(15 020)	-	(119 760)
-sprzedaży, likwidacji, darowizny	82 593	203 133	5 462	46 841	-	338 029
-transferów	(424)	(12 476)	8 580	10 717	-	6 397
-utrata kontroli nad podmiotami BZ WBK -Aviva	-	317	538	419	-	1 274
Odpisy/odwrócenie z tytułu utraty wartości	-	-	(10)	2 195	-	2 185
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	(613 329)	(433 400)	(34 664)	(262 830)	-	(1 344 223)
Wartość bilansowa						
Wartość wg cen nabycia	985 451	625 042	120 374	310 922	132 927	2 174 716
Skumulowana amortyzacja	(613 329)	(433 400)	(34 664)	(262 830)	-	(1 344 223)
Stan na 31 grudnia 2015	372 122	191 642	85 710	48 092	132 927	830 493

w tys. zł

28. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto

Aktywa z tytułu podatku odroczonego	31.12.2016	Zmiany odnoszone		Zmiany z tytułu różnic przejściowych	31.12.2015
		na kapitały*	na wynik finansowy		
Rezerwy na utratę wartości kredytów i pożyczek	650 432	-	41 699	41 699	608 733
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	718 212	-	(49 632)	(49 632)	767 844
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	25 252	(20 637)	-	(20 637)	45 889
Pozostałe rezerwy	146 140	-	3 215	3 215	142 925
Przychody przyszłych okresów	442 412	-	35 685	35 685	406 727
Różnica między wartością bilansową a podatkową leasingu	297 655	-	106 734	106 734	190 921
Koszty niezrealizowane z tytułu odsetek od kredytów, lokat i papierów wartościowych	91 612	-	1 715	1 715	89 897
Pozostałe ujemne różnice przejściowe	13 019	-	(2 388)	(2 388)	15 407
Suma aktywów z tytułu podatku odroczonego	2 384 734	(20 637)	137 028	116 391	2 268 343

Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	31.12.2016	Zmiany odnoszone		Zmiany z tytułu różnic przejściowych	31.12.2015
		na kapitały*	na wynik finansowy		
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	(87 491)	140 283	-	140 283	(227 774)
Rezerwy na odprawy emerytalne	(1 914)	(1 304)	-	(1 304)	(610)
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	(367 545)	-	56 063	56 063	(423 608)
Dochód niezrealizowany z tytułu odsetek od kredytów, papierów wartościowych i lokat międzybankowych	(210 498)	-	(27 838)	(27 838)	(182 660)
Rozliczenia międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	(1 876)	-	327	327	(2 203)
Różnica między wartością bilansową a podatkową wartością aktywów niefinansowych	5 126	-	2 951	2 951	2 175
Niezrealizowane różnice kursowe z wyceny bilansowej należności i zobowiązań	(9 282)	-	(790)	(790)	(8 492)
Wycena akcji/udziałów w podmiotach zależnych	(147 782)	-	4 882	4 882	(152 664)
Pozostałe dodatnie różnice przejściowe	(29 150)	-	(8 451)	(8 451)	(20 699)
Suma zobowiązań z tytułu podatku odroczonego	(850 412)	138 979	27 144	166 123	(1 016 535)

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	1 534 322	118 342	164 172	282 514	1 251 808
--	------------------	----------------	----------------	----------------	------------------

*Zmiany odnoszone na kapitały nie zawierają efektu podatku odroczonego w odniesieniu do pozycji ujmowanej w ramach udziałów niekontrolujących.

Na dzień 31.12.2016 r. w wyczeniu aktywów z tyt. podatku odroczonego nie uwzględniono skupionych wierzytelności w kwocie brutto 8 500 tys. zł i rezerw na kredyty, które nie staną się kosztem podatkowym w kwocie 52 896 tys. zł

w tys. zł

Aktywa z tytułu podatku odroczonego	31.12.2015	Zmiany odnoszone		Zmiany z tytułu różnic przejściowych	
		na kapitały*	na wynik finansowy		
Rezerwy na utratę wartości kredytów i pożyczek	608 733	-	(23 688)	(23 688)	632 421
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	767 844	-	86 638	86 638	681 206
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	45 889	20 148	-	20 148	25 741
Pozostałe rezerwy	142 925	-	38 475	38 475	104 450
Przychody przyszłych okresów	406 727	-	49 405	49 405	357 322
Różnica między wartością bilansową a podatkową leasingu	190 921	-	42 261	42 261	148 660
Koszty niezrealizowane z tytułu odsetek od kredytów, lokat i papierów wartościowych	89 897	-	(97 105)	(97 105)	187 002
Pozostałe ujemne różnice przejściowe	15 407	-	(3 486)	(3 486)	18 893
Suma aktywów z tytułu podatku odroczonego	2 268 343	20 148	92 500	112 648	2 155 695

Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	31.12.2015	Zmiany odnoszone		Zmiany z tytułu różnic przejściowych	
		na kapitały*	na wynik finansowy		
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	(227 774)	22 031	-	22 031	(249 805)
Rezerwy na odprawy emerytalne	(610)	(1 889)	-	(1 889)	1 279
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	(423 608)	-	(11 733)	(11 733)	(411 875)
Dochód niezrealizowany z tytułu odsetek od kredytów, papierów wartościowych i lokat międzybankowych	(182 660)	-	19 327	19 327	(201 987)
Rozliczenia międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	(2 203)	-	1 024	1 024	(3 227)
Różnica między wartością bilansową a podatkową wartością aktywów niefinansowych	2 175	-	3 122	3 122	(947)
Niezrealizowane różnice kursowe z wyceny bilansowej należności i zobowiązań	(8 492)	-	(2 264)	(2 264)	(6 228)
Wycena akcji/udziałów w podmiotach zależnych	(152 664)	-	(67 984)	(67 984)	(84 680)
Pozostałe dodatnie różnice przejściowe	(20 699)	-	(4 084)	(4 084)	(16 615)
Suma zobowiązań z tytułu podatku odroczonego	(1 016 535)	20 142	(62 592)	(42 450)	(974 085)

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	1 251 808	40 290	29 908	70 198	1 181 610
--	------------------	---------------	---------------	---------------	------------------

*Zmiany odnoszone na kapitały nie zawierają efektu podatku odroczonego w odniesieniu do pozycji ujmowanej w ramach udziałów niekontrolujących.

Na dzień 31.12.2015 r. w wyliczeniu aktywów z tyt. podatku odroczonego nie uwzględniono skupionych wierzytelności w kwocie brutto 11 893 tys. zł i rezerw na kredyty, które nie staną się kosztem podatkowym w kwocie 91 615 tys. zł.

Zmiana stanu podatku odroczonego netto	31.12.2016	31.12.2015
Stan na początek okresu	1 251 808	1 181 610
Zmiany na podatku odroczonym w wyniku objęcia kontroli	35 387	-
Zmiany odniesione do rachunku zysków i strat	127 976	36 349
Zmiany odniesione na pozostałe całkowite dochody	118 342	39 681
Inne	809	(5 832)
Stan na koniec okresu	1 534 322	1 251 808

Na różnice przejściowe odniesione na kapitał własny składa się podatek odroczone od wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, instrumentów zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne oraz rezerwy na odprawy emerytalne.

Na różnice przejściowe odniesione do rachunku zysków i strat składa się podatek odroczone od wyceny pozostałych aktywów finansowych, rezerw na należności kredytowe oraz innych aktywów i pasywów wykorzystywanych w bieżącej działalności Grupy.

29. Aktywa zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży

Aktywa zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży	31.12.2016	31.12.2015
Nieruchomości	608	638
Pozostałe aktywa trwałe	21	931
Razem	629	1 569

w tys. zł

30. Pozostałe aktywa

Pozostałe aktywa	31.12.2016	31.12.2015
Rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe	106 829	120 024
Dłużnicy różni	443 476	353 994
Czynne rozliczenia międzyokresowe	125 164	133 667
Aktywa przejęte za długi	24 567	37 364
Rozrachunki z tytułu transakcji giełdowych	21 385	23 508
Pozostałe	4 293	4 608
Razem	725 714	673 165
w tym aktywa finansowe *	571 690	497 526

*Do aktywów finansowych zaliczono wszystkie pozycje Pozostałych aktywów z wyłączeniem: Czynnych rozliczeń międzyokresowych, Aktywów przejętych za długi oraz pozycji Pozostałe.

31. Zobowiązania wobec banków

Zobowiązania wobec banków	31.12.2016	31.12.2015
Lokaty	98 531	179 260
Kredyty otrzymane od banków	1 945 101	574 693
Rachunki bieżące	517 649	312 810
Razem	2 561 281	1 066 763

Na dzień 31.12.2016 r. korekta wartości zabezpieczonego ryzyka depozytów objętych rachunkowością zabezpieczeń wyniosła zero zł (31.12.2015 r. – zero zł).

Wartość godziwą „Zobowiązań wobec banków” przedstawia nota 43.

32. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec klientów	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	63 547 942	59 200 715
depozyty terminowe	23 711 846	26 967 411
w rachunku bieżącym	39 650 731	32 087 123
pozostałe	185 365	146 181
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	45 709 065	38 787 658
depozyty terminowe	22 608 733	20 119 828
w rachunku bieżącym	18 464 132	14 957 442
kredyty i pożyczki	4 075 897	3 002 047
pozostałe	560 303	708 341
Zobowiązania wobec podmiotów sektora publicznego	3 265 450	3 256 813
depozyty terminowe	1 504 136	1 476 264
w rachunku bieżącym	1 747 709	1 668 272
pozostałe	13 605	112 277
Razem	112 522 457	101 245 186

Na dzień 31.12.2016 r. depozyty stanowiące zabezpieczenie należności kredytowych wynoszą 289 695 tys. zł (31.12.2015 r. – 505 528 tys. zł).

Wartość godziwą „Zobowiązań wobec klientów” przedstawia nota 43.

w tys. zł

33. Zobowiązania podporządkowane

Zobowiązania podporządkowane	Termin wymagalności/ wykupu	Waluta	Wartość nominalna
Transza 1	05.08.2025	EUR	100 000

Zamiana stanu zobowiązań podporządkowanych	31.12.2016	31.12.2015
Stan na początek okresu	526 634	1 539 967
Zwiększenia z tytułu:	31 671	168 913
-odsetki od pożyczki podporządkowanej	18 919	45 260
-różnice kursowe	12 752	123 653
Zmniejszenia z tytułu:	(117 848)	(1 182 246)
-spłata pożyczek podporządkowanych	(100 000)	(1 138 338)
-spłata odsetek	(17 848)	(43 908)
Stan zobowiązań podporządkowanych na koniec okresu	440 457	526 634
Krótkoterminowe	1 604	2 285
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	438 853	524 349

Pozostałe informacje dotyczące zobowiązań podporządkowanych zostały zaprezentowane w nocie 5.

W czerwcu 2015 r. Bank dokonał wcześniejszej spłaty pożyczek podporządkowanych z KBC Bank, w kwocie 1 138 338 tys. zł, gdyż zgodnie z przepisami CRD IV/CRR nie mogły być zakwalifikowane do kapitału Tier II.

34. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	ISIN	Wartość nominalna	Waluta	Termin wymagalności	31.12.2016
Bankowe Papiery Wartościowe serii C	PLBZ00000218	100 000	PLN	17.02.2017	
Emisja serii D	PLBZ00000200	185 000	PLN	26.02.2017	
Emisja serii B	PLBZ00000168	475 000	PLN	17.07.2017	
SCB00006	PLSNTND00034	100 000	PLN	07.08.2017	
SCB00008	nienotowane	110 000	PLN	30.08.2017	
SCB00010	nienotowane	20 000	PLN	30.08.2017	
SCB00012	PLSNTND00042	215 000	PLN	04.10.2017	
SCB00019	PLSNTND00083	220 000	PLN	30.10.2017	
SCB00022	PLSNTND00091	100 000	PLN	16.02.2018	
SCB00031	nienotowane	40 000	PLN	23.02.2018	
SCB00017	PLSNTND00059	50 000	PLN	18.06.2018	
Emisja serii C	PLBZ00000176	485 000	PLN	25.06.2018	
SCB00018	PLSNTND00067	170 000	PLN	12.08.2019	
SCB00032	nienotowane	20 000	PLN	26.08.2019	
SCB00037	nienotowane	40 000	PLN	02.12.2019	
SCB00033	nienotowane	50 000	PLN	26.02.2020	
SCB00034	nienotowane	140 000	PLN	05.05.2020	
SCB00035	nienotowane	82 000	PLN	29.05.2020	
SCB00036	nienotowane	100 000	PLN	10.08.2020	
Obligacje Sekurytyzacyjne Float sprzedaż	XS1275288295	1 051 125	PLN	19.08.2025	
Obligacje Sekurytyzacyjne Float sprzedaż	nienotowane	1 225 000	PLN	16.09.2026	
Emisja serii E	PLBZ00000226	120 000	EUR	03.12.2026	
Stan zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych na koniec okresu					5 529 187

w tys. zł

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	ISIN	Wartość nominalna	Waluta	Termin wymagalności	31.12.2015
SCB00013	nienotowane	25 000	PLN	27.01.2016	
SCBP00330500	nienotowane	50 000	PLN	29.01.2016	
SCBP00310038	nienotowane	38 000	PLN	29.01.2016	
SCB00014	nienotowane	10 000	PLN	03.02.2016	
SCBP00360217	nienotowane	21 700	PLN	12.02.2016	
SCBP00340050	nienotowane	50 000	PLN	12.02.2016	
Bankowe Papiery Wartościowe serii A	PLBZ00000184	230 000	PLN	17.02.2016	
SCB00016	nienotowane	50 000	PLN	24.02.2016	
SCB00030	nienotowane	40 000	PLN	24.03.2016	
SCB00001	nienotowane	60 000	PLN	29.04.2016	
SCB00002	nienotowane	10 000	PLN	29.04.2016	
SCB00027	nienotowane	50 000	PLN	29.04.2016	
SCB00028	nienotowane	20 000	PLN	29.04.2016	
SCB00029	nienotowane	50 000	PLN	13.05.2016	
SCB00005	PLSNTND00026	100 000	PLN	08.08.2016	
Emisja serii A	PLBZ00000150	500 000	PLN	19.12.2016	
Emisja serii B	PLBZ00000168	475 000	PLN	17.07.2017	
SCB00006	PLSNTND00034	100 000	PLN	07.08.2017	
SCB00008	nienotowane	110 000	PLN	30.08.2017	
SCB00010	nienotowane	20 000	PLN	30.08.2017	
SCB00012	PLSNTND00042	215 000	PLN	04.10.2017	
SCB00019	PLSNTND00083	220 000	PLN	30.10.2017	
SCB00022	PLSNTND00091	100 000	PLN	16.02.2018	
SCB00017	PLSNTND00059	50 000	PLN	18.06.2018	
Emisja serii C	PLBZ00000176	485 000	PLN	25.06.2018	
SCB00018	PLSNTND00067	170 000	PLN	12.08.2019	
Obligacje Sekurytyzacyjne Float sprzedaż	XS1275288295	1 051 125	PLN	19.08.2025	
Stan zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych na koniec okresu					4 320 891

Zamiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	31.12.2016	31.12.2015
Stan na początek okresu	4 320 891	3 373 374
Zwiększenia z tytułu:	2 894 670	2 217 617
- emisja dłużnych papierów wartościowych	2 762 880	2 111 125
- odsetki od emisji dłużnych papierów wartościowych	131 790	106 492
Zmniejszenia z tytułu:	(1 686 374)	(1 270 100)
- wykup/umorzenie dłużnych papierów wartościowych	(1 554 700)	(1 159 567)
- spłata odsetek	(131 674)	(110 533)
Stan zobowiązań na koniec okresu	5 529 187	4 320 891

35. Rezerwy

Rezerwy	31.12.2016	31.12.2015
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe obciążone ryzykiem kredytowym	50 746	75 340
Rezerwy na sprawy sporne	74 396	48 582
Rezerwy na restrukturyzację *	4 986	8 648
Razem	130 128	132 570

* Rezerwa restrukturyzacyjna nabyta w wyniku przejścia kontroli na 01.07.2014 r. w kwocie 15 547 tys. zł (na dzień 31.12.2016 r. wynosiła 4 986 tys. zł) dotyczyła:

- restrukturyzacji zatrudnienia w banku 3 323 tys. zł (na dzień 31.12.2016 r. w wysokości 2 023 tys. zł) oraz
- likwidacji oddziałów bankowych 12 224 tys. zł (na dzień 31.12.2016 r. w wysokości 2 963 tys. zł),

w tys. zł

Rezerwa związana jest z planem restrukturyzacji biznesu Grupy Santander Consumer Finance (SCF) w Polsce, który przyjęty został przez Grupę w roku 2010. Przyjęcie planu było następstwem objęcia przez Grupę SCF kontroli nad AIG Bank Polska S.A. oraz kolejnych działań restrukturyzacyjnych prowadzonych w latach 2013-2014 (m.in. restrukturyzacji biznesu przeniesionego z Santander Consumer Finance S.A.). Rezerwa związana jest także z zainicjowanym w roku 2015 Programem Doskonałości Operacyjnej.

Przewiduje się, że przepływy pieniężne związane z utworzoną rezerwą restrukturyzacyjną w przeważającej części wystąpią w latach 2017-2019.

Zmiana stanu rezerw 31.12.2016	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe		Rezerwy na restrukturyzację	Razem
	Rezerwy na sprawy sporne	obarczone ryzykiem kredytowym		
Stan na początek okresu	48 582	75 340	8 648	132 570
Utworzenie rezerw	93 280	93 586	377	187 243
Wykorzystanie rezerw	(66 157)	835	-	(65 322)
Rozwiązanie rezerw	(1 309)	(119 015)	(4 000)	(124 324)
Inne zmiany	-	-	(39)	(39)
Stan na koniec okresu	74 396	50 746	4 986	130 128
Krótkoterminowe	74 396	41 752	4 986	121 134
Długoterminowe	-	8 994	-	8 994

Zmiana stanu rezerw 31.12.2015	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe		Rezerwy na restrukturyzację	Razem
	Rezerwy na sprawy sporne	obarczone ryzykiem kredytowym		
Stan na początek okresu	53 128	87 517	11 721	152 366
Utworzenie rezerw	12 320	115 734	1 805	129 859
Wykorzystanie rezerw	(7 628)	252	-	(7 376)
Rozwiązanie rezerw	(9 238)	(128 163)	(4 878)	(142 279)
Inne zmiany	-	-	-	-
Stan na koniec okresu	48 582	75 340	8 648	132 570
Krótkoterminowe	48 582	60 944	11 954	121 480
Długoterminowe	-	14 396	-	14 396

36. Pozostałe zobowiązania

Pozostałe zobowiązania	31.12.2016	31.12.2015
Rozrachunki z tytułu transakcji giełdowych	25 314	25 376
Rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe	585 606	202 317
Rezerwy pracownicze	375 959	380 724
Inne rezerwy	3 300	3 306
Wierzyciele różni	512 010	342 341
Rozliczenia międzyokresowe przychodów	250 059	232 127
Rozliczenia publiczno-prawne	86 298	52 119
Rozliczenia międzyokresowe bieżące	436 249	429 113
Zobowiązania wobec kontrahentów leasingowych	72 901	78 866
Pozostałe	866	229
Razem	2 348 562	1 746 518
w tym zobowiązania finansowe *	2 011 339	1 462 043

*Do zobowiązań finansowych zaliczono wszystkie pozycje Pozostałych zobowiązań z wyłączeniem: Rozliczeń publiczno-prawnych, Rozliczeń międzyokresowych przychodów oraz pozycji Inne rezerwy.

w tys. zł

Zmiana stanu rezerw 31.12.2016	Rezerwy pracownicze*	Inne rezerwy	Razem
Stan na początek okresu	380 724	3 306	384 030
Rezerwy nabyte w wyniku objęcia kontroli	747	-	747
Utworzenie rezerw	327 004	-	327 004
Wykorzystanie rezerw	(269 233)	(6)	(269 239)
Rozwiązanie rezerw	(63 543)	-	(63 543)
Inne zmiany	260	-	260
Stan na koniec okresu	375 959	3 300	379 259
Krótkoterminowe	315 562	3 300	318 862
Długoterminowe	60 397	-	60 397

Zmiana stanu rezerw 31.12.2015	Rezerwy pracownicze*	Inne rezerwy	Razem
Stan na początek okresu	365 083	1 077 745	1 442 828
Utworzenie rezerw	297 134	6	297 140
Wykorzystanie rezerw	(236 171)	-	(236 171)
Rozwiązanie rezerw	(45 639)	(1 074 445) **	(1 120 084)
Inne zmiany	317	-	317
Stan na koniec okresu	380 724	3 306	384 030
Krótkoterminowe	317 515	3 306	320 821
Długoterminowe	63 209	-	63 209

*Na rezerwy pracownicze składają się kategorie wymienione w nocy 50.

**W dniu 27.02.2015 r. Bank Zachodni WBK S.A. utracił kontrolę nad podmiotami BZ WBK-AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. („TUnż S.A.”) oraz BZ WBK-Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A. („TUO S.A.”) w wyniku wykonania przez Aviva International Insurance Limited („Aviva Ltd.”) opcji kupna.

37. Kapitał akcyjny

31.12.2016

Seria	Emisja	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii wg ceny nominalnej w tys. zł
A	na okaziciela	brak	brak	5 120 000	51 200
B	na okaziciela	brak	brak	724 073	7 241
C	na okaziciela	brak	brak	22 155 927	221 559
D	na okaziciela	brak	brak	1 470 589	14 706
E	na okaziciela	brak	brak	980 393	9 804
F	na okaziciela	brak	brak	2 500 000	25 000
G	na okaziciela	brak	brak	40 009 302	400 093
H	na okaziciela	brak	brak	115 729	1 157
I	na okaziciela	brak	brak	1 561 618	15 616
J	na okaziciela	brak	brak	18 907 458	189 075
K	na okaziciela	brak	brak	305 543	3 055
L	na okaziciela	brak	brak	5 383 902	53 839
				99 234 534	992 345

Wartość nominalna jednej akcji wynosi 10 zł. Wszystkie wyemitowane akcje są w pełni opłacone. Akcjonariuszami posiadającym co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu (WZ) Banku Zachodniego WBK S.A. byli Banco Santander S.A. posiadający pakiet kontrolny uprawniający do wykonywania 69,41% ogólnej liczby głosów na WZ oraz Nationale Nederlanden OFE z udziałem w wysokości 5,15%.

w tys. zł

31.12.2015

Seria	Emisja	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii wg ceny nominalnej w tys. zł
A	na okaziciela	brak	brak	5 120 000	51 200
B	na okaziciela	brak	brak	724 073	7 241
C	na okaziciela	brak	brak	22 155 927	221 559
D	na okaziciela	brak	brak	1 470 589	14 706
E	na okaziciela	brak	brak	980 393	9 804
F	na okaziciela	brak	brak	2 500 000	25 000
G	na okaziciela	brak	brak	40 009 302	400 093
H	na okaziciela	brak	brak	115 729	1 157
I	na okaziciela	brak	brak	1 561 618	15 616
J	na okaziciela	brak	brak	18 907 458	189 075
K	na okaziciela	brak	brak	305 543	3 055
L	na okaziciela	brak	brak	5 383 902	53 839
				99 234 534	992 345

Wartość nominalna jednej akcji wynosi 10 zł. Wszystkie wyemitowane akcje są w pełni opłacone.

Akcjonariuszami posiadającym co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu (WZ) Banku Zachodniego WBK S.A. byli Banco Santander S.A. posiadający pakiet kontrolny uprawniający do wykonywania 69,41% ogólnej liczby głosów na WZ oraz Nationale Nederlanden OFE z udziałem w wysokości 5,15%.

38. Pozostałe kapitały

Pozostałe kapitały	31.12.2016	31.12.2015
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	649 810	649 810
Premia akcyjna	7 035 424	7 035 424
Inne kapitały rezerwowe w tym::	8 106 321	7 000 685
<i>Kapitał rezerwowy</i>	7 879 974	7 028 781
<i>Kapitał zapasowy</i>	890 172	635 729
<i>Korekta kapitałów własnych z tytułu przejścia kontroli nad Santander Consumer Bank</i>	(663 825)	(663 825)
Razem	15 791 555	14 685 919

Premia akcyjna (emisyjna) - powstaje z nadwyżki nad wartością nominalną sprzedanych akcji po odjęciu kosztów emisji akcji i stanowi kapitał rezerwowy Banku.

Według stanu na 31.12.2016 r. w kapitale rezerwowym znajduje się efekt planu opcyjnego w wysokości 120 750 tys. zł., według stanu na 31.12.2015 r. w kapitale rezerwowym znajduje się efekt planu opcyjnego w wysokości 104 537 tys. zł

Inne zmiany pozostałych kapitałów zostały zaprezentowane w skonsolidowanych zestawieniach zmian w kapitałach własnych za 2016 i 2015 rok.

Statutowy kapitał zapasowy tworzony jest z odpisów z zysku netto zgodnie z obowiązującym Statutem Banku. Kapitał ten nie podlega podziałowi. Tworzony jest on na pokrycie strat bilansowych. Coroczne odpisy na kapitał zapasowy z zysku netto powinny wynosić co najmniej 8 % zysku netto i dokonywane są od czasu osiągnięcia przez kapitał zapasowy wysokości co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego Banku. Wysokość odpisu uchwalana jest przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Kapitał rezerwowy tworzony jest z odpisów z zysku po opodatkowaniu, w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy. Decyzje o wykorzystaniu kapitału rezerwowego podejmuje Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

w tys. zł

39. Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych 31.12.2016	Wpływ odpisów z tytułu odroczonego podatku		
	Razem brutto	dochodowego	Razem netto
Bilans otwarcia w tym:	959 153	(182 239)	776 914
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe	1 197 303	(227 489)	969 814
Wycena z tytułu zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(241 359)	45 859	(195 500)
Rezerwa na odprawy emerytalne - zyski aktuarialne	3 209	(609)	2 600
Zmiana wyceny dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(459 368)	87 280	(372 088)
Przeniesienie z kapitału z aktualizacji wyceny do rachunku wyników z tytułu sprzedaży	(272 701)	51 813	(220 888)
Zmiana wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	131 726	(25 028)	106 698
Przeniesienie z kapitału z aktualizacji wyceny do rachunku wyników z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	(24 649)	4 683	(19 966)
Zmiana wyceny programów określonych świadczeń	6 695	(1 272)	5 423
Bilans zamknięcia w tym:	340 856	(64 763)	276 093
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe	465 234	(88 396)	376 838
Wycena z tytułu zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(134 282)	25 514	(108 768)
Rezerwa na odprawy emerytalne - zyski aktuarialne	9 904	(1 881)	8 023

Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych 31.12.2015	Wpływ odpisów z tytułu odroczonego podatku		
	Razem brutto	dochodowego	Razem netto
Bilans otwarcia w tym:	1 174 747	(223 201)	951 546
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe	1 315 065	(249 862)	1 065 203
Wycena z tytułu zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(133 582)	25 381	(108 201)
Rezerwa na odprawy emerytalne - zyski aktuarialne	(6 734)	1 280	(5 454)
		-	-
Zmiana wyceny dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(115 412)	(30 136)	(145 548)
Przeniesienie z kapitału z aktualizacji wyceny do rachunku wyników z tytułu sprzedaży	(2 350)	52 509	50 159
Zmiana wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	(100 067)	19 011	(81 056)
Przeniesienie z kapitału z aktualizacji wyceny do rachunku wyników z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	(7 710)	1 466	(6 244)
Zmiana wyceny programów określonych świadczeń	9 943	(1 889)	8 054
Bilans zamknięcia w tym:	959 153	(182 239)	776 914
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe	1 197 303	(227 489)	969 814
Wycena z tytułu zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(241 359)	45 859	(195 500)
Rezerwa na odprawy emerytalne - zyski aktuarialne	3 209	(609)	2 600

w tys. zł

40. Udziały niedające kontroli

Nazwa jednostki zależnej:	Kraj założenia oraz miejsce prowadzenia działalności	Procentowy udział udziałów niedających kontroli w kapitale/w głosach		Zysk netto przypadający na udziały niedające kontroli		Łączne udziały niedające kontroli	
		31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
		BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	Polska	50,00	50,00	24 634	20 930
BZ WBK Asset Management S.A.	Polska	-	50,00	1 763	8 985	-	40 707
Santander Consumer Bank S.A.	Polska	40,00	40,00	190 848	174 062	1 190 847	1 103 606
BZ WBK - Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A. oraz BZ WBK - Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. *	Polska	-	-	-	3 301	-	-
Razem				217 245	207 278	1 237 649	1 176 101

* Na dzień 31.12.2015 r. BZ WBK-AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. oraz BZ WBK-AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A. były spółkami stowarzyszonymi.

Skrócone informacje finansowe każdej jednostki zależnej, która posiada udziały niedające kontroli istotne dla Grupy, zostały przedstawione poniżej:

	BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.		BZ WBK Asset Management S.A.		Santander Consumer Bank S.A.	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
	Należności od banków	86 904	70 377	-	65 718	111 871
Należności od klientów	-	-	-	-	13 370 604	13 284 496
Inwestycje w podmioty zależne	-	-	-	14 129	157 552	96 199
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-	750	-	-	2 959 214	2 120 371
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	1 573	1 040	-	590	425 644	361 430
Pozostałe pozycje aktywów	29 457	28 530	-	5 255	357 384	458 035
AKTYWA RAZEM	117 934	100 697	-	85 692	17 382 269	16 386 938
Zobowiązania wobec banków	-	-	-	-	73 339	1 302 644
Zobowiązania wobec klientów	-	-	-	-	10 889 396	8 920 340
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	-	-	-	-	1 632 613	1 250 505
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	-	-	-	-	1 466 769	1 570 351
Pozostałe pozycje zobowiązań	24 331	22 993	-	4 278	615 118	645 269
ZOBOWIĄZANIA RAZEM	24 331	22 993	-	4 278	14 677 235	13 689 109
Przychody	258 932	276 932	8 648	81 137	1 735 893	1 650 974
Zysk (strata) netto za okres	49 267	41 860	3 525	59 585	451 408	434 586
Dywidendy wypłacone udziałom niedającym kontroli	29 847	-	22 344	16 593	173 834	-

Nazwa jednostki stowarzyszonej:	Kraj założenia oraz miejsce prowadzenia działalności	Procentowy udział Grupy w kapitale/w głosach		Metoda wyceny	Rodzaj działalności
		2016	2015		
		BZ WBK - Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.	Polska		
BZ WBK - Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A.	Polska	49,00	49,00	Metoda praw własności	działalność ubezpieczeniowa, ubezpieczenia osobowe oraz majątkowe

w tys. zł

Skrócone wybrane informacje finansowe każdej jednostki stowarzyszonej, która posiada udziały istotne dla Grupy, zostały przedstawione poniżej:

	BZ WBK - Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A.		BZ WBK - Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A.	
	2016 *	2015 *	2016 *	2015 *
Należności od banków	29 667	57 595	10 137	3 827
Aktywa finansowe handlowe	18 166	22 024	1 273	2 601
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	240 673	147 801	327 600	261 350
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	750	95	1 060	(961)
Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	538 517	615 798	-	-
Pozostałe rozrachunki	66 013	12 359	81 129	18 825
Rozliczenia międzyokresowe	129 269	79 536	12 875	28 929
Pozostałe pozycje aktywów	1 119	688	924	441
AKTYWA RAZEM	1 024 174	935 896	434 998	315 012
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	839 675	854 252	175 593	190 194
Udział reasekutorów w rezerwach	(6 059)	(6 502)	(114 575)	(74 642)
Oszacowane regresy i odzyski (wielkość ujemna)	-	-	(724)	(436)
Pozostałe zobowiązania	93 858	6 859	103 240	17 093
Rozliczenia międzyokresowe	1 453	2 340	68 202	44 732
Fundusze specjalne	15	18	31	38
ZOBOWIĄZANIA RAZEM	928 942	856 967	231 767	176 979
Przychody	191 223	239 430	153 558	164 415
Zysk (strata) netto za okres	40 727	30 688	71 573	40 312
Dywidendy wypłacone BZ WBK SA	10 827	5 721	-	-

* dane oparte na szacunkach Spółek

41. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa BZ WBK S.A. stosuje rachunkowość zabezpieczeń zgodnie z założeniami zarządzania ryzykiem opisanymi w nocie 4 skonsolidowanego sprawozdania rocznego.

Zabezpieczenie wartości godziwej

Grupa Banku Zachodniego WBK S.A. stosuje zasady rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w odniesieniu do następujących klas instrumentów finansowych:

- Dłużnych papierów wartościowych o stałym oprocentowaniu denominowanych w złotych i euro,
- Kredytów o stałym oprocentowaniu denominowanych w złotych.

Transakcjami zabezpieczającymi wartość godziwą są transakcje typu Interest Rate Swap i Overnight Indexed Swap, dla których Bank płaci stałą stopę i otrzymuje zmienną. Zabezpieczanym ryzykiem jest zmiana wartości godziwej instrumentu lub portfela na skutek zmian rynkowych stóp procentowych. Transakcje te nie zabezpieczają przed zmianami wartości godziwej z tytułu ryzyka kredytowego.

Pozycje zabezpieczające wyceniane są do wartości godziwej. Pozycje zabezpieczane wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem korekty do wartości godziwej z tytułu zabezpieczanego ryzyka.

w tys. zł

Szczegóły dotyczące poszczególnych grup transakcji zabezpieczających na 31.12.2016 r. i w okresie porównawczym zawierają poniższe tabele:

31.12.2016	Obligacje	Kredyty
Wartość nominalna instrumentu zabezpieczającego	1 982 240	300 000
Wycena do wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego z tytułu zabezpieczenia ryzyka	(128 789)	4 358
Korekta do wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego z tytułu zabezpieczanego ryzyka należność/(zobowiązanie)	132 512	(4 409)
Ryzyko zabezpieczane	Ryzyko stopy procentowej	Ryzyko stopy procentowej
Okres przez jaki instrumenty mają wpływ na wynik Banku	do roku 2025	do roku 2021

31.12.2015	Obligacje
Wartość nominalna instrumentu zabezpieczającego	2 115 615
Wycena do wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego z tytułu zabezpieczenia ryzyka	(181 935)
Korekta do wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego z tytułu zabezpieczanego ryzyka należność/(zobowiązanie)	177 761
Ryzyko zabezpieczane	Ryzyko stopy procentowej
Okres przez jaki instrumenty mają wpływ na wynik Banku	do roku 2023

Od stycznia 2016 roku Bank Zachodni WBK S.A. stosuje portfelową rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej ryzyka stóp procentowych dla portfela udzielonych kredytów gotówkowych o stałym oprocentowaniu w PLN. Transakcjami zabezpieczającymi wartość godziwą są transakcje typu Interest Rate Swap, dla których Bank płaci stałą stopę i otrzymuje zmienną. Celem zabezpieczenia jest wyeliminowanie ryzyka zmiany wartości godziwej portfela kredytów gotówkowych o stałym oprocentowaniu, wynikającej ze zmian rynkowych stóp procentowych. Marża kredytowa jest wyłączone z relacji zabezpieczającej.

W grudniu 2015 r. Bank Zachodni WBK S.A. zaprzestał stosowania rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej ryzyka stóp procentowych na bazie makro dla udzielonych kredytów gotówkowych o stałym oprocentowaniu w PLN (łącznie 6 relacji). Do dnia zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń, korekta skumulowana z tytułu wyceny do wartości godziwej dla pozycji zabezpieczanej ujęta w bilansie wyniosła 7 148 tys. zł. Kwota ta jest amortyzowana do rachunku zysków i strat zgodnie z pierwotnymi terminami, na jakie były ustanawiane poszczególne relacje zabezpieczające. Kwota 5 687 tys. zł została ujęta w rachunku zysków i strat roku 2016, a kwota 1 461 tys. zł trafi do rachunku zysków i strat do końca 2018 roku.

Pozycja zabezpieczająca wyceniana jest do wartości godziwej. Pozycja zabezpieczana wyceniana jest według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem korekty do wartości godziwej z tytułu zabezpieczanego ryzyka.

Szczegóły dotyczące transakcji zabezpieczającej BZ WBK Leasing S.A. na 31.12.2016 r. zawiera poniższa tabela:

31.12.2016	BZ WBK Leasing S.A.
Wartość nominalna instrumentu zabezpieczającego	599 079
Wycena do wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego z tytułu zabezpieczenia ryzyka	(392)
Korekta do wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego z tytułu zabezpieczanego ryzyka należność/(zobowiązanie)	392
Ryzyko zabezpieczane	Ryzyko stopy procentowej
Okres przez jaki instrumenty mają wpływ na wynik Banku	do roku 2022

Według stanu na 31.12.2015 spółki leasingowe nie posiadały instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Grupa Banku Zachodniego WBK S.A. stosuje zasady rachunkowości zabezpieczeń przyszłych przepływów pieniężnych w stosunku do portfeli kredytów o zmiennym oprocentowaniu w PLN i denominowanych w EUR, USD i CHF.

Strategie zabezpieczające stosowane w Grupie Banku Zachodniego WBK S.A. mają na celu zabezpieczenie ekspozycji Grupy przed ryzykiem zmiany wielkości przyszłych przepływów pieniężnych, wynikających z ryzyka stóp procentowych oraz dla portfeli denominowanych do walut obcych, również z ryzyka walutowego.

Powiązania zabezpieczające konstruowane są przy użyciu transakcji Interest Rate Swap, kontraktów FX Swap oraz dwuwalutowych Currency Interest Rate Swap. W celu pomiaru efektywności zabezpieczenia Bank stosuje metodę tzw. „derywatu hipotetycznego”, w której zabezpieczany portfel kredytów odzwierciedlony jest transakcją pochodną o określonej charakterystyce.

Pozycje zabezpieczane wyceniane są według zamortyzowanego kosztu. Pozycje zabezpieczające wyceniane są do wartości godziwej. Przy spełnionych warunkach efektywności powiązań, zmiana wartości godziwej instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w kapitałach własnych.

Na dzień 31.12.2016 r. wartość nominalna pozycji zabezpieczającej wyniosła 16 644 130 tys. zł (31.12.2015 r. – 20 071 496 tys. zł). Wycena do wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego wyniosła (134 281) tys. zł (31.12.2015 r. –

w tys. zł

(241 359 tys. zł), ta sama kwota po pomniejszeniu o podatek odroczone rozpoznana jest w pozycji całkowite dochody i akumulowana w kapitałach własnych Banku, w pozycji kapitał z aktualizacji wyceny. Instrumenty zabezpieczające zostały zawarte na okres do roku 2028.

Część nieefektywna wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego przepływy pieniężne wyniosła 11 170 tys. zł na 31.12.2016 r. oraz (11 582) tys. zł 31.12.2015 r. i została odniesiona do rachunku zysków i strat do pozycji „Wynik handlowy i rewaluacja”.

Na dzień 31.12.2016 r. wartość nominalna pozycji zabezpieczającej dla Grupy SCB wyniosła 1 320 818 tys. zł (31.12.2015 r. – 1 163 954 tys. zł). Wycena do wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego wyniosła (4 854) tys. zł (31.12.2015 r. – (1 003 tys. zł), ta sama kwota po pomniejszeniu o podatek rozpoznana jest w pozycji całkowite dochody i akumulowana w kapitałach własnych Banku w pozycji kapitał z aktualizacji wyceny. Instrumenty zabezpieczające zostały zawarte na okres do roku 2022.

Część nieefektywna wyceny instrumentu zabezpieczającego przepływy pieniężne wyniosła (1 686) tys. zł na 31.12.2016 r. oraz 26 tys. zł 31.12.2015 r. i została odniesiona do rachunku zysków i strat do pozycji „Wynik handlowy i rewaluacja”.

42. Transakcje z przyrzeczeniem odkupu i odsprzedaży

Grupa pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po z góry ustalonej cenie.

Przedmiotem transakcji repo i sell-buy-back mogą być papiery wartościowe stanowiące portfel bilansowy Grupy.

	31.12.2016	31.12.2015
	wartość bilansowa	wartość bilansowa
Zobowiązania wyceniane wg zamortyzowanego kosztu (z klauzulą przyrzeczenia odkupu):	1 632 613	5 258 031
Wartość godziwa papierów wartościowych stanowiących zabezpieczenie w transakcjach sell-buy-back/repo	1 827 329	5 187 346
Należności z klauzulą odsprzedaży (buy sell back transactions)	-	289 260
Wartość godziwa papierów zablokowanych pod buy-sell-back/reverse repo transactions	-	289 697

Należności z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	31.12.2016	31.12.2015
Należności z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu od banków	-	272 300
Należności z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu od klientów	-	16 960
Razem	-	289 260

Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu wobec banków	1 632 613	4 637 841
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu wobec klientów	-	620 190
Razem	1 632 613	5 258 031

Papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji repo oraz sell-buy-back stanowiące portfel bilansowy Grupy, nie są usuwane z bilansu, gdyż Grupa zachowuje znacząco wszystkie korzyści, stanowiące przychody odsetkowe od zastawionych papierów, i ryzyka, ryzyko stopy procentowej i ryzyko kredytowe emitenta, wynikające z tych aktywów.

W przypadku transakcji z przyrzeczeniem odkupu wszelkie opisane powyżej koszty oraz ryzyka związane z posiadaniem aktywów oraz możliwość ich sprzedaży pozostają po stronie Grupy.

Grupa nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse repo oraz buy-sell-back) po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji reverse repo oraz buy-sell-back nie są ujmowane w bilansie, gdyż Grupa nie przyjmuje znacząco wszystkich korzyści i ryzyk wynikających z tych aktywów.

Aktywa finansowe będące przedmiotem transakcji reverse repo oraz buy-sell-back stanowią zabezpieczenie przyjęte przez Grupę, które Grupa ma prawo sprzedać lub zastawić.

Instrumenty finansowe stanowiące zabezpieczenie dla transakcji z przyrzeczeniem odkupu (reverse repo) mogą podlegać sprzedaży lub obciążeniu w ramach standardowo zawartych umów, ale podlegają zwrotowi w dacie zapadalności transakcji.

Na dzień 31.12.2016 w SCB istniały instrumenty finansowe o wartości 1 827 329 tys. zł stanowiące zabezpieczenie podstawy dla zawartych transakcji z przyrzeczeniem odkupu (repo), których termin zapadalności jest krótszy od terminu zapadalności transakcji

w tys. zł

pierwotnej. Na dzień 31.12.2015 w SCB nie istniały instrumenty finansowe stanowiące zabezpieczenie podstawy dla zawartych transakcji z przyrzeczeniem odkupu (repo), których termin zapadalności byłby krótszy od terminu zapadalności transakcji pierwotnej.

43. Wartość godziwa

Wartość godziwa to cena, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w przeprowadzonej na zwykłych warunkach transakcji między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Poniżej znajduje się podsumowanie wartości bilansowych i godziwych dla poszczególnych grup aktywów i zobowiązań.

Aktywa	31.12.2016		31.12.2015	
	Wartość bilansowa	Wartość godziwa	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Gotówka i operacje z bankami centralnymi	4 775 660	4 775 660	6 229 853	6 229 853
Należności od banków	3 513 278	3 513 278	3 580 957	3 580 957
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	3 180 985	3 180 985	4 165 511	4 165 511
Pochodne instrumenty zabezpieczające	67 645	67 645	164 777	164 777
Należności od klientów	103 068 538	102 882 533	94 913 884	95 598 939
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	29 307 878	29 307 878	24 622 078	24 622 078
Inwestycje w podmioty stowarzyszone	871 491	871 491	831 142	831 142
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec banków	2 561 281	2 561 281	1 066 763	1 066 763
Pochodne instrumenty zabezpieczające	2 023 344	2 023 344	2 079 805	2 079 805
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	1 809 060	1 809 060	2 535 684	2 535 684
Zobowiązania podporządkowane	440 457	564 402	526 634	603 709
Zobowiązania wobec klientów	112 522 457	112 548 047	101 245 186	101 270 892

Poniżej znajduje się podsumowanie głównych metod i założeń wykorzystywanych podczas szacowania wartości godziwych instrumentów finansowych z powyższej tabeli.

Aktywa i zobowiązania finansowe niewyceniane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej do wartości godziwej

W Grupie znajdują się instrumenty finansowe, które zgodnie z MSSF w sprawozdaniu nie są prezentowane w wartości godziwej. Dla oszacowania wartości godziwej tych instrumentów zastosowano następujące metody i założenia.

Poza aktywami, które nie są wyceniane do wartości godziwej, wszystkie pozostałe wartości godziwe spełniają warunki klasyfikacji do Kategorii II.

Należności od banków: Wartość godziwa lokat i depozytów jest szacowana w oparciu o zdyskontowane przepływy przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych rynku pieniężnego pozostającym w terminie do wykupu dla należności o podobnym ryzyku kredytowym i w danej walucie. W przypadku depozytów wypłacanych na żądanie, bez ustalonej daty wymagalności lub o terminie wymagalności do 6 miesięcy, zakłada się, że ich wartość godziwa nie różni się istotnie od wartości bilansowej. Znaczenie długoterminowej współpracy z depozytariuszami nie jest brane pod uwagę w procesie szacowania wartości godziwej tych instrumentów.

Należności od klientów: Są wykazywane w wartości netto po uwzględnieniu odpisów aktualizujących z tytułu rezerw. Wartość godziwa zostaje wyliczona jako zdyskontowana wartość oczekiwanych przyszłych płatności kapitału i odsetek. Zakłada się, że spłaty kredytów i pożyczek następować będą w terminach uzgodnionych w umowach. Oszacowana wartość godziwa kredytów i pożyczek odzwierciedla zmianę w poziomie ryzyka kredytowego (marż) od momentu udzielenia kredytu oraz zmiany poziomu stóp procentowych.

Inwestycyjne aktywa finansowe niewyceniane do wartości godziwej: Grupa nie stosuje wyceny do wartości godziwej w odniesieniu do grupy nienotowanych kapitałowych papierów wartościowych, dla których nie jest możliwe wiarygodne ustalenie wartości godziwej.

W sprawozdaniu z pozycji finansowej instrumenty z prawem do kapitału prezentowane są w cenie nabycia skorygowanej o odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości. Dłużne instrumenty finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

w tys. zł

Zobowiązania wobec banków i zobowiązania wobec klientów: Wartość godziwą depozytów o terminie wymagalności powyżej 6 miesięcy oszacowano na podstawie przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi właściwymi dla depozytów o zbliżonych terminach wymagalności. W przypadku depozytów wypłacanych na żądanie, bez ustalonej daty wymagalności lub o terminie wymagalności do 6 miesięcy, zakłada się, że ich wartość godziwa nie różni się istotnie od wartości bilansowej. Znaczenie długoterminowej współpracy z depozytariuszami nie jest brane pod uwagę w procesie szacowania wartości godziwej tych instrumentów.

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych oraz zobowiązania podporządkowane: Grupa przyjęła założenie, że wartość godziwa tych instrumentów opiera się na zdyskontowanych przepływach pieniężnych przy zastosowaniu odpowiednich stóp procentowych.

Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej

W prezentowanych okresach sprawozdawczych Grupa dokonała następującego zaklasyfikowania instrumentów finansowych wycenianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej do wartości godziwej do odpowiednich kategorii:

Kategoria I (kwotowania aktywnego rynku): dłużne, kapitałowe i pochodne instrumenty finansowe, które na dzień bilansowy zostały wycenione na podstawie cen kwotowanych na aktywnym rynku. Do tej kategorii Grupa klasyfikuje stałoprocentowe obligacje Skarbu Państwa, bony skarbowe, euroobligacje rządu niemieckiego, euroobligacje rządu amerykańskiego, akcje spółek notowanych na giełdzie oraz kontrakty terminowe na indeks WIG 20.

Kategoria II (techniki wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku): Zaliczone do niej są instrumenty pochodne oraz zmiennoprocentowe obligacje Skarbu Państwa. Powyższe obligacje zostały wycenione w oparciu o model zdyskontowanych przepływów pieniężnych bazujący na krzywej dyskontowej uzyskanej z rynku stałoprocentowych obligacji skarbowych. Instrumenty pochodne są wyceniane w oparciu o model zdyskontowanych przepływów bazujący na krzywej dochodowości z rynku międzybankowego.

Kategoria III (techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku): Do kategorii tej należą niekwotowane na aktywnym rynku kapitałowe papiery wartościowe, wycenione przez Grupę na podstawie eksperckiego modelu wyceny; certyfikaty inwestycyjne wycenione na dzień bilansowy na podstawie ceny ogłaszanej przez fundusz; dłużne papiery wartościowe.

Celem stosowania technik wyceny jest ustalenie wartości godziwej, tj. ceny, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Wyceny najważniejszych inwestycji kapitałowych zakwalifikowanych do kategorii III wartości godziwej:

- AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie SA (AVIVA TUŻ),
- AVIVA Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA (AVIVA PTE),
- AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych SA (AVIVA TUO),

wykonywane są półrocznie przez wyspecjalizowane jednostki banku przy użyciu metod dochodowych opartych na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Najważniejszymi komponentami tych modeli są: poziom prognozowanych dywidend oraz stopa dyskontowa użyta przy kalkulacji wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych.

W bieżącym okresie sprawozdawczym dokonano rewaluacji inwestycji kapitałowych w łącznej kwocie (57,8 mln PLN). Odpis ten, po pomniejszeniu o podatek odroczonej, odniesiono na kapitał z aktualizacji wyceny.

Na dzień 31.12.2016 r. oraz w okresach porównawczych Grupa zaklasyfikowała instrumenty finansowe do następujących kategorii wartości godziwej:

31.12.2016	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III	Razem
Aktywa finansowe				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	282 769	2 897 965	251	3 180 985
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	67 645	-	67 645
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - instrumenty dłużne	16 025 497	12 360 090	38 240	28 423 827
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - instrumenty kapitałowe	34 473	-	849 578	884 051
Razem	16 342 739	15 325 700	888 069	32 556 508
Zobowiązania finansowe				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	80 129	1 728 931	-	1 809 060
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	2 023 344	-	2 023 344
Razem	80 129	3 752 275	-	3 832 404

w tys. zł

31.12.2015	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III	Razem
Aktywa finansowe				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 743 074	2 420 598	1 839	4 165 511
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	164 777	-	164 777
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - instrumenty dłużne	15 299 779	8 163 855	-	23 463 634
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - instrumenty kapitałowe	43 232	-	1 115 212	1 158 444
Razem	17 086 085	10 749 230	1 117 051	28 952 366
Zobowiązania finansowe				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	524 198	2 011 486	-	2 535 684
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	2 079 805	-	2 079 805
Razem	524 198	4 091 291	-	4 615 489

Poniższe tabele prezentują uzgodnienie zmiany stanu instrumentów finansowych, których wartość godziwa ustalana jest na podstawie technik wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku.

Kategoria III	Aktywa finansowe			Zobowiązania finansowe
31.12.2016	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - instrumenty dłużne	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - instrumenty kapitałowe	Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu
Na początek okresu	1 839	-	1 115 212	-
Zyski lub straty	81	-	3 920	-
rozpoznane w rachunku zysków i strat	81	-	63 651	-
rozpoznane w kapitałach własnych	-	-	(59 731)	-
Zakupy	340	-	9 900	-
Sprzedaże	(2 009)	-	(279 454)	-
Inne	-	38 240	-	-
Na koniec okresu	251	38 240	849 578	-

Kategoria III	Aktywa finansowe			Zobowiązania finansowe
31.12.2015	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - instrumenty dłużne	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - instrumenty kapitałowe	Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu
Na początek okresu	1 390	-	850 757	-
Zyski lub straty	23	-	270 526	-
rozpoznane w rachunku zysków i strat	23	-	-	-
rozpoznane w kapitałach własnych	-	-	270 526	-
Zakupy	1 278	-	6 597	-
Sprzedaże	(852)	-	(15 820)	-
Przesunięcia pomiędzy kategoriami	-	-	3 152	-
Na koniec okresu	1 839	-	1 115 212	-

44. Zobowiązania warunkowe

Informacja o wszczętych postępowaniach sądowych

Na dzień 31.12.2016 r. nie występowały postępowania przed sądem lub organami administracji państwowej dotyczące zobowiązań lub wierzytelności Banku oraz spółek zależnych, których wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Grupy.

Łącznie wartość wszystkich prowadzonych spraw sądowych wynosiła 780 750 tys. zł, co stanowi 3,71% kapitałów własnych Grupy. W kwocie tej 518 256 tys. zł to wartość przedmiotu sporu w sprawach z powództwa (wniosku) Grupy, 221 634 tys. zł to

w tys. zł

wartość przedmiotu sporu w sprawach, w których Grupa jest pozwany, natomiast 40 860 tys. zł to wartość wierzytelności Grupy w sprawach o układ lub upadłość. W 2016 roku, znaczny wzrost wartości rok do roku przedmiotu sporu z powództwa Grupy (z 256 443 tys. zł do 518 256 tys. zł) to efekt uchylecia przepisów o bankowych tytułach egzekucyjnych i konieczności kierowania do sądu wszystkich niespłaconych wierzytelności Banku w zwykłym lub nakazowym trybie postępowania.

Na dzień 31.12.2016 r. wartość istotnych zakończonych postępowań sądowych wynosiła 451 697 tys. zł.

Na dzień 31.12.2016 r. wartość rezerwy na sprawy sporne wynosiła 74 396 tys. zł, w tym na istotne sprawy sporne prowadzone przeciwko Bankowi, wynosiła 37 639 tys. zł. Dla 8 spraw o znacznej wartości przedmiotu sporu, w których Bank był pozwany, utworzono rezerwę w wysokości 34 778 tys. zł.

Bank tworzy rezerwy na ryzyko prawne w przypadku, gdy wewnątrz przeprowadzona ocena ryzyka związanego z daną sprawą sądową daje podstawy do oczekiwań potencjalnego wypływu środków pieniężnych. Kwoty rezerw na sprawy sporne zostały zaprezentowane w nocie 35.

Na dzień 31.12.2015 r. nie występowały postępowania przed sądem lub organami administracji państwowej dotyczące zobowiązań lub wierzytelności Banku oraz spółek zależnych, których wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Grupy.

Łącznie wartość wszystkich prowadzonych spraw sądowych wynosiła 483 466 tys. zł, co stanowi 2,35% kapitałów własnych Grupy. W kwocie tej 256 443 tys. zł to wartość przedmiotu sporu w sprawach z powództwa (wniosku) Grupy, 211 811 tys. zł to wartość przedmiotu sporu w sprawach, w których Grupa jest pozwany, natomiast 15 212 tys. zł to wartość wierzytelności Grupy w sprawach o układ lub upadłość.

Na dzień 31.12.2015 r. wartość istotnych zakończonych postępowań sądowych wynosiła 80 040 tys. zł.

Na dzień 31.12.2015 roku wartość rezerwy na sprawy wynosiła 48 582 tys. zł, w tym na istotne sporne prowadzone przeciwko Bankowi, wynosiła 27 373 tys. zł. Dla 8 spraw o znacznej wartości przedmiotu sporu, w których Bank był pozwany, utworzono rezerwę w wysokości 25 000 tys. zł.

Zobowiązania pozabilansowe

Wartości zobowiązań warunkowych oraz transakcji pozabilansowych z podziałem na kategorie zostały zaprezentowane poniżej. Wartości gwarancji i akredytyw pokazane w poniższej tabeli odzwierciedlają maksymalną możliwą do poniesienia stratę, jaka byłaby ujawniona na dzień bilansowy, gdyby klienci w całości nie wywiązali się ze swoich zobowiązań wobec podmiotów trzecich.

Zobowiązania warunkowe udzielone	31.12.2016	31.12.2015
Zobowiązania udzielone		
- finansowe:	23 243 064	21 917 738
- linie kredytowe	19 134 360	18 496 024
- kredyty z tyt. kart płatniczych	3 419 031	2 980 925
- akredytywy importowe	655 624	437 988
- depozyty terminowe z przyszłym terminem rozpoczęcia okresu depozytu	34 049	2 801
- gwarancyjne	4 182 758	4 425 962
Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	(50 746)	(75 340)
Razem	27 375 076	26 268 360

45. Aktywa i zobowiązania stanowiące zabezpieczenie

Aktywa stanowiące zabezpieczenie na pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych BFG stanowią dłużne papiery wartościowe.

Bank Zachodni WBK S.A. oraz Santander Consumer Bank S.A. przyjęły do wyliczenia wysokości funduszu ochrony środków gwarantowanych wynikającą z przepisów stawkę procentową w wysokości 0,55% (w roku 2015 stawka procentowa wynosiła 0,55%) sumy środków pieniężnych zgromadzonych w Banku na wszystkich rachunkach, stanowiącej podstawę obliczania kwoty rezerwy obowiązkowej, stąd aktywa stanowiące zabezpieczenie według stanu na 31.12.2016 r. wynoszą 597 789 tys. zł, natomiast według stanu na 31.12.2015 r. wynoszą 557 977 tys. zł.

W 2016 roku zostały założone lokaty w instytucjach finansowych w wysokości 2 190 757 tys. zł stanowiące zabezpieczenie wyceny zawartych transakcji (według stanu na 31.12.2015 r. – 2 345 259 tys. zł).

W 2016 roku Grupa przyjęła depozyt na kwotę 232 670 tys. zł (w 2015 roku – 202 918 tys. zł) stanowiący zabezpieczenie transakcji.

w tys. zł

Dodatkowe aktywa i zobowiązania stanowiące zabezpieczenie przedstawione są w nocie 32 i w nocie 42.

46. Leasing finansowy i operacyjny

Leasing finansowy

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingodawcą

Grupa Banku Zachodniego WBK S.A. prowadzi działalność leasingową poprzez spółki: BZ WBK Leasing S.A., BZ WBK Lease S.A., Santander Consumer Multirent Sp. z o.o. oraz PSA Finance Polska sp. z o.o., które specjalizują się w usługach finansowania pojazdów i środków transportu na rzecz firm oraz osób fizycznych, a także w leasingu maszyn i urządzeń oraz nieruchomości.

Pozycja aktywów „Należności od klientów” zawiera następujące wartości dotyczące należności z tytułu leasingu finansowego:

Należność brutto z tytułu leasingu finansowego wg terminów zapadalności	31.12.2016	31.12.2015
poniżej 1 roku	2 340 974	1 763 670
między 1 a 5 lat	4 041 964	2 997 371
powyżej 5 lat	128 190	133 967
Razem	6 511 128	4 895 008

Wartość bieżąca należnych minimalnych rat leasingowych wg terminów zapadalności	31.12.2016	31.12.2015
poniżej 1 roku	2 257 106	1 708 814
między 1 a 5 lat	3 749 807	2 748 416
powyżej 5 lat	91 586	88 481
Razem	6 098 499	4 545 711

Uzgodnienie różnic między należnościami z tytułu leasingu finansowego a wartością bieżącą należnych minimalnych rat leasingowych	31.12.2016	31.12.2015
Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego	6 511 128	4 895 008
Niezrealizowane przychody finansowe	(412 629)	(349 297)
Utrata wartości od należności leasingowych	(76 416)	(79 952)
Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych netto	6 022 083	4 465 759

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingobiorcą

Podmioty Grupy BZ WBK posiadają również umowy leasingu finansowego, w których stanowią stroną finansowaną, jednak ze względu na to, że zostały one zawarte pomiędzy jednostkami powiązаныmi zostały one wyeliminowane ze skonsolidowanych pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej oraz rachunku zysków i strat.

Leasing operacyjny

Bank Zachodni WBK S.A. leasinguje powierzchnię biurową, zgodnie z umowami leasingu operacyjnego. Standardowo umowy zawarte są na 5 do 10 lat. Nieznacząca część powierzchni jest subleasingowana poza Grupę. W ciągu roku 2016 i 2015 Grupa poniosła opłaty z tytułu czynszów w wysokości odpowiednio 236 412 tys. zł i 262 979 tys. zł. Opłaty te zostały ujęte w rachunku zysku i strat w pozycji „koszty działania banku”.

SCB większość umów najmu lokali użytkowych zawierał na czas określony wynoszący od 3 do 5 lat. Umowy najmu biur jednostek mobilnych zawarte zostały na czas nieokreślony z okresem wypowiedzenia od 1 do 3 miesięcy.

Spółka PSA Finance Polska Sp. z o.o. leasinguje głównie powierzchnie biurowe na podstawie umowy zawartej na okres 5 lat i obowiązującej do września 2017 roku. Jednocześnie w grudniu 2016 PSA Finance Polska Sp. z o.o., działając wspólnie ze swoją spółką zależną PSA Consumer Finance Polska Sp. z o.o., przedłużyła okres wyżej wymienionych umów od września 2017 na okres 4 lat. Spółki PSA Finance Polska Sp. z o.o. i PSA Consumer Finance Polska sp. z o.o. leasingują od Banque PSA Finance S.A. drukarki/kopiarki standardowo na okres 4 lat, laptopy na okres 3 lat a komputery stacjonarne na okres 4 lat.

Całkowite zobowiązania z tytułu umów zawartych przez Grupę z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego (łącznie z wartością wieczystego użytkowania gruntów) prezentuje poniższa tabela.

w tys. zł

Płatności leasingowe wg terminów zapadalności	31.12.2016	31.12.2015
poniżej 1 roku	235 737	254 653
między 1 a 5 lat	494 489	472 574
powyżej 5 lat	467 632	421 770
Razem	1 197 858	1 148 997

Przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu nieodwoływalnego leasingu operacyjnego prezentuje poniższa tabela.

Przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu nieodwoływalnego leasingu operacyjnego	31.12.2016	31.12.2015
poniżej 1 roku	8 534	4 836
między 1 a 5 lat	6 802	5 464
powyżej 5 lat	-	-
Razem	15 336	10 300

47. Skonsolidowane sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych – informacja dodatkowa

Poniższa tabela zawiera informacje na temat komponentów środków pieniężnych w sprawozdaniu z przepływu środków pieniężnych Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A.

Komponenty środków pieniężnych	31.12.2016	31.12.2015
Gotówka i operacje z bankami centralnymi	4 775 660	6 229 853
Należności z tytułu lokat międzybankowych*	3 513 206	3 848 596
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu *	699 883	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży*	2 849 694	2 599 243
Przejęte środki pieniężne	356	-
Razem	11 838 799	12 677 692
Wpływ zmian kursów walutowych w ciągu roku finansowego na stan środków pieniężnych	84 951	12 930

* aktywa finansowe z pierwotnym terminem zapadalności poniżej 3 miesięcy

Bank Zachodni WBK S.A. i Santander Consumer Bank S.A. posiadają środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania, które są środkami zgromadzonymi na rachunku rezerwy obowiązkowej utrzymywanym w Banku Centralnym.

W okresach prezentowanych w sprawozdaniu finansowym Grupa Kapitałowa Banku Zachodniego WBK S.A. otrzymała i dokonała płatności odsetek w następujących wysokościach:

Odsetki otrzymane i zapłacone	01.01.2016- 31.12.2016	01.01.2015- 31.12.2015
Odsetki otrzymane, w tym:	6 214 338	5 816 036
- działalność operacyjna	5 595 969	5 110 024
- działalność inwestycyjna	618 369	706 012
Odsetki zapłacone, w tym:	(1 267 431)	(1 192 773)
- działalność operacyjna	(1 087 084)	(1 012 869)
- działalność finansowa	(180 347)	(179 904)

48. Podmioty powiązane

Poniżej zostały zaprezentowane informacje o transakcjach BZ WBK S.A. oraz jednostek stowarzyszonych z podmiotami powiązanymi. Większość transakcji dotyczy operacji bankowych dokonywanych w ramach działalności biznesowej. Obejmują one głównie kredyty, depozyty, gwarancje, leasing. Transakcje wzajemne dokonywane w ramach Grupy Kapitałowej między emitentem i jednostkami zależnymi zostały wyeliminowane ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego. W przypadku transakcji wewnętrznych sporządzana jest dokumentacja cen transferowych.

w tys. zł

Transakcje z jednostkami stowarzyszonymi	31.12.2016	31.12.2015
Aktywa	70	68
Pozostałe aktywa	70	68
Zobowiązania	78 706	60 351
Zobowiązania wobec klientów	78 414	60 075
Pozostałe zobowiązania	292	276
Przychody	18 393	49 561
Przychody prowizyjne	18 393	49 561
Koszty	10 924	7 689
Koszty odsetkowe	1 313	1 237
Koszty prowizyjne	3 230	3 480
Koszty operacyjne w tym:	6 381	2 972
<i>koszty działania banku</i>	<i>6 381</i>	<i>2 972</i>
Zobowiązania warunkowe	-	407
Udzielone:	-	407
- <i>gwarancyjne</i>	-	<i>407</i>

w tys. zł

Transakcje z Grupą Santander	z podmiotem dominującym		z pozostałymi podmiotami	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Aktywa	981 961	684 477	3 674	13 376
Należności od banków, w tym:	594 042	337 099	274	1 391
<i>lokaty i kredyty</i>	353 911	252 132	-	-
<i>rachunki bieżące</i>	240 131	84 967	274	1 391
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	387 727	343 790	3 371	11 982
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	1 529	-	-
Pozostałe aktywa	192	2 059	29	3
Zobowiązania	633 941	401 482	262 160	125 302
Zobowiązania wobec banków, w tym:	271 312	102 590	174 617	9 193
<i>rachunki bieżące</i>	271 312	102 590	3 683	9 193
<i>kredyty otrzymane od banków</i>	-	-	170 934	-
Pochodne instrumenty zabezpieczające	54 503	22 065	-	-
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	308 126	276 696	7 365	7 220
Zobowiązania wobec klientów	-	-	71 079	105 202
Pozostałe zobowiązania	-	131	9 099	3 687
Przychody	2 265 606	736 899	(2 126)	473
Przychody odsetkowe	14 268	13 035	28	11
Przychody prowizyjne	2 096	2 220	239	63
Pozostałe przychody operacyjne	-	-	27	614
Wynik handlowy i rewaluacja	2 249 242	721 644	(2 420)	(215)
Koszty	1 721	1 083	26 479	16 452
Koszty odsetkowe	446	116	2 211	1 034
Koszty prowizyjne	1 106	967	281	192
Koszty operacyjne w tym:	169	-	23 987	15 226
<i>koszty pracownicze i koszty działania banku</i>	-	-	23 987	15 016
<i>pozostałe koszty operacyjne</i>	169	-	-	210
Zobowiązania warunkowe	10 706	280	-	-
Udzielone:	10 706	280	-	-
<i>-finansowe</i>	10 706	280	-	-
<i>-gwarancyjne</i>	-	-	-	-
Nominały instrumentów pochodnych	57 761 351	48 521 643	634 312	2 059 430
Swap stopy procentowej dwuwalutowy (CIRS)-kwoty zakupione	5 645 125	3 704 776	-	-
Swap stopy procentowej dwuwalutowy (CIRS)-kwoty sprzedane	5 424 101	3 586 042	-	-
Swap stopy procentowej jednowalutowy (IRS)	16 517 900	11 991 876	633 412	1 591 418
Kontrakt na przyszłą stopę procentową (FRA)	-	1 600 000	-	-
Opcje na stopę procentową	7 285 846	3 626 907	-	-
Swap walutowy (FX Swap)-kwoty zakupione	5 363 317	4 412 806	-	-
Swap walutowy (FX Swap)-kwoty sprzedane	5 344 715	4 401 243	-	-
Opcje walutowe kupione CALL	2 643 269	3 563 906	-	-
Opcje walutowe kupione PUT	2 798 804	3 751 086	-	-
Opcje walutowe sprzedane CALL	2 755 705	3 408 284	-	-
Opcje walutowe sprzedane PUT	2 824 233	3 588 205	-	-
Spot - zakupiony	162 456	144 011	-	-
Spot - sprzedany	162 876	143 917	-	-
Forward kupiony	101 365	165 120	-	-
Forward sprzedany	74 665	169 671	900	-
Kapitałowe instrumenty pochodne - zakupione	656 974	263 793	-	468 012

w tys. zł

Transakcje z personelem zarządczym

Wynagrodzenia Członków Zarządu, Członków Rady Nadzorczej i kluczowej kadry kierowniczej Grupy Banku Zachodniego WBK S.A. oraz kredyty i pożyczki udzielone osobom zarządzającym

Na dzień 31.12.2016 r. i 31.12.2015 r. Członkowie Zarządu mieli zawarte umowy o zakazie konkurencji po zaprzestaniu pełnienia funkcji w Zarządzie Banku. W przypadku nie powołania na nową kadencję lub odwołania Członkom Zarządu przysługuje jednorazowa odprawa. Odprawa nie przysługuje w przypadku przyjęcia propozycji dalszego zatrudnienia w strukturach Banku.

Kredyty i pożyczki zostały udzielone na warunkach ogólnie obowiązujących.

Wynagrodzenia członków Zarządu i kluczowej kadry kierowniczej	Zarząd		Kluczowa kadra kierownicza	
	2016	2015	2016	2015
Wynagrodzenia zasadnicze	10 162	11 743	40 600	29 845
Dodatkowe korzyści (np. ubezpieczenia na życie bez opcji emerytalnej, ubezpieczenia medyczne, koszty zakwaterowania, podróży i opłat szkolnych)	894	973	1 061	1 642
Nagrody wypłacone w roku 2016 r. i 2015 r. *	6 910	6 475	12 669	8 677
Wypłacone ekwiwalenty za niewykorzystane urlopy	199	1 056	155	209
Dodatkowe wynagrodzenia z tytułu rozwiązania kontraktu i zakazu konkurencji	1 092	1 108	-	-
Kredyty i pożyczki udzielone osobom zarządzającym oraz ich krewnym	7 158	5 160	25 697	21 904
Depozyty złożone przez osoby zarządzające	13 312	16 091	14 199	18 276
Rezerwa emerytalno-rentowa oraz rezerwa na niewykorzystane urlopy	584	868	2 902	2 356
Liczba warunkowych praw do akcji	17 671	17 918	31 415	30 350

* obejmują część nagrody należnej za lata 2015, 2014, 2013 i 2012, której wypłata była warunkowa i została odroczone w czasie

Do kategorii „Kluczowa kadra kierownicza” zalicza się osoby objęte zasadami określonymi w „Polityce zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Zachodnim WBK S.A.”, a w przypadku spółek zależnych zasadami odrębnie określonymi w spółkach.

W Grupie BZ WBK obowiązuje Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących wybrane kierownicze stanowiska w Grupie BZ WBK S.A. zatwierdzona i zaakceptowana przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą. Polityka podlega przeglądowi, które są dokonywane w okresach rocznych lub częściej w przypadku istotnych zmian organizacyjnych.

Wypłata wynagrodzenia zmiennego dla osób zajmujących stanowiska kierownicze następuje raz w roku po zakończeniu okresu rozliczeniowego i ogłoszeniu wyników Banku. Wynagrodzenie zmienne przyznane na podstawie regulaminów premiowych, wypłacane jest w formie gotówkowej oraz w formie akcji fantomowych, przy czym część wypłaty wynagrodzenia zmiennego w formie akcji fantomowych nie może być niższa niż 50% całkowitej wartości wypłaty wynagrodzenia zmiennego. Wypłata nie mniej niż 40% wartości wynagrodzenia zmiennego określonego powyżej jest warunkowa i jest odraczana na okres 3 lat (po 13,3% w każdym z kolejnych lat) i następuje w trakcie tego okresu w równych rocznych ratach płatnych z dołu, uzależnionych od efektów pracy danego pracownika za okres podlegający ocenie oraz wartości akcji fantomowych.

W 2016 r. łączna kwota wynagrodzeń wypłaconych przez Bank Zachodni WBK S.A. Członkom Rady Nadzorczej wyniosła 1 712 tys. zł. Pan John Power otrzymał wynagrodzenie w wysokości 35 tys. zł od spółek zależnych za pełnienie funkcji w Radach Nadzorczych.

W 2015 r. łączna kwota wynagrodzeń wypłaconych przez Bank Zachodni WBK S.A. Członkom Rady Nadzorczej wyniosła 1 535 tys. zł. Ponadto Pan John Power otrzymał wynagrodzenie za sprawowanie w imieniu Rady Nadzorczej indywidualnego nadzoru nad procesem połączenia BZ WBK S.A. i Kredyt Banku S.A. w kwocie 1 050 tys. zł. Pan John Power otrzymał wynagrodzenie w wysokości 31 tys. zł od spółek zależnych za pełnienie funkcji w Radach Nadzorczych.

49. Nabycia, sprzedaże i likwidacje podmiotów zależnych i stowarzyszonych

Nabycia i sprzedaże/likwidacje podmiotów zależnych i stowarzyszonych w 2016 roku i 2015 roku

Przejęcie kontroli nad spółkami PSA Finance sp. z o.o. i pośrednio PSA Consumer Finance sp. z o.o.

Opis transakcji

W dniu 30.09.2016 r. podmiot zależny od Banku Zachodniego WBK S.A. - Santander Consumer Bank S.A. (SCB) i Banque PSA Finance S.A. zawarły umowę, która miała na celu nawiązanie współpracy strategicznej w zakresie finansowania sprzedaży na terenie Polski środków transportu produkowanych przez koncern PSA Peugeot Citroen (PSA), finansowania majątku obrotowego polskiej sieci PSA oraz wspólnej dystrybucji produktów finansowych i bankowych skierowanej do polskich klientów koncernu PSA.

w tys. zł

W wyniku powyższej umowy z dniem 1.10.2016 r. (dzień objęcia kontroli), spółka Santander Consumer Finance (podmiot zależny SCB) nabył za kwotę 61 352 500 zł, 50% kapitału akcyjnego spółek PSA Finance sp. z o.o. i pośrednio PSA Consumer Finance sp. z o.o. Cena zapłacona, będąca równocześnie ceną wstępną, stanowi 50% wartości ustalonej przez strony transakcji jako referencyjnej wartości księgowej przejmowanych spółek. Cena ostateczna ustalona zostanie w terminie do końca pierwszego kwartału 2017 r. i zależeć będzie od wyniku prowadzonych przez stronę przejmującą przeglądów nabytych aktywów i zobowiązań.

Analiza ujętych aktywów i zobowiązań na dzień połączenia

Na dzień publikacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A. za okres kończący się 31.12.2016 r. dokonano wstępnej, prowizorycznej wyceny rozliczenia przejęcia kontroli nad spółkami PSA Finance sp. z o.o. i PSA Consumer Finance sp. z o.o. Dane finansowe spółek na dzień 30.09.2016 r. stanowiące podstawę niniejszego prowizorycznego rozliczenia nie są audytowane przez uprawnionego biegłego rewidenta, wobec powyższego, w wyniku przeprowadzonego w przyszłości badania sprawozdania finansowego dane te mogą ulec zmianie. Ponadto Grupa nie zakończyła procesu estymacji wartości godziwej na dzień połączenia wybranych aktywów i zobowiązań Spółek PSA ani procesu oszacowania wartości godziwej dla wartości niematerialnych rozpoznanych w związku z transakcją połączenia.

Poniższa tabela przedstawia wstępne oszacowanie wartości godziwej przejętych aktywów i zobowiązań.

	na dzień 01.10.2016	PSA Finance sp. z o.o.	PSA Consumer Finance sp. z o.o.
AKTYWA			
Gotówka i operacje z bankami centralnymi		1	5
Należności od banków		317	33
Należności od klientów		735 482	141
Wartości niematerialne		66	3
Rzeczowy majątek trwały		2 027	-
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto		35 386	1
Pozostałe aktywa		11 828	13
Aktywa razem		785 107	196
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków		(476 864)	-
Zobowiązania wobec klientów		(96 731)	-
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		(6 060)	-
Pozostałe zobowiązania		(70 220)	-
Zobowiązania razem		(649 875)	-
Wartość godziwa zidentyfikowanych aktywów netto		135 232	196

	na dzień:	01.10.2016
Wartość firmy		
Przekazana zapłata		61 353
Udziały niedające kontroli		74 075
Minus: wartość godziwa zidentyfikowanych aktywów netto		(135 428)
Razem		-

Rejestracja spółki SC Poland Consumer 16-1 sp. z o.o.

W dniu 17.05.2016 r. została zarejestrowana spółka zależna Santander Consumer Banku S.A. pod nazwą SC Poland Consumer 16-1 sp. z o.o.. Jest to spółka celowa powołana do przeprowadzenia sekurytyzacji części portfela kredytowego, w której udziałowcem jest polska osoba prawna niepowiązana z Grupą. Spółka jest kontrolowana przez Santander Consumer Bank, w związku ze spełnieniem warunków kontroli zawartych w MSSF 10.7.

Połączenie BZ WBK Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych S.A. z BZ WBK Asset Management S.A.

Z dniem 31.03.2016 r. nastąpiło połączenie BZ WBK Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych S.A. z BZ WBK Asset Management S.A., w którego wyniku BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. przejęło BZ WBK Asset Management S.A.

Połączenie spółek nastąpiło poprzez przeniesienie całego majątku BZ WBK Asset Management S.A. (spółki przejmowanej) na BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. (spółkę przejmującą) za akcje, które BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. wydało akcjonariuszom spółki przejmowanej. Połączenie spółek nastąpiło z dniem wpisania połączenia do

w tys. zł

rejestru przedsiębiorców Towarzystwa. Wpis połączenia wywołał skutek wykreślenia BZ WBK Asset Management S.A. z rejestru przedsiębiorców. BZ WBK Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. wstąpiło z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki swojego poprzednika prawnego tj. BZ WBK Asset Management S.A. Połączenie jednostek pod wspólną kontrolą nie ma istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

Transakcja sprzedaży akcji spółki Metrohouse Franchise S.A.

W dniu 22.01.2016 r. została zrealizowana transakcja sprzedaży wszystkich akcji spółki Metrohouse Franchise S.A. znajdujących się w posiadaniu BZ WBK Inwestycje Sp. z o.o. Tym samym BZ WBK Inwestycje Sp. z o.o. nie jest już akcjonariuszem spółki Metrohouse Franchise S.A.

Sprzedaż udziałów w Lizar sp. z o.o.

W dniu 29.10.2015 r. spółka BZ WBK Lease S.A. zawarła umowę z Poland Media Properties S.A. w sprawie sprzedaży wszystkich udziałów w spółce Lizar Sp. z o.o., która tym samym przestała być członkiem Grupy Kapitałowej Banku Zachodniego WBK S.A.

Rejestracja spółki SC Poland Consumer 15-1 sp. z o.o.

W dniu 07.07.2015 r. została zarejestrowana spółka zależna Santander Consumer Banku S.A. pod nazwą SC Poland Consumer 15-1 sp. z o.o. Jest to spółka celowa powołana do przeprowadzenia sekurytyzacji części portfela kredytowego, w której udziałowcem jest zagraniczna osoba prawna niepowiązana z Grupą. Spółka jest kontrolowana przez Santander Consumer Bank, w związku ze spełnieniem warunków kontroli zawartych w MSSF 10.7.

Zamknięcie transakcji zbycia przez Bank pakietu 17% akcji BZ WBK-AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. oraz BZ WBK-AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A. na rzecz AVIVA International Insurance Limited

W dniu 27.02.2015 r. Bank Zachodni WBK S.A. utracił kontrolę nad podmiotami BZ WBK-AVIVA Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A. („TUnŻ S.A.”) oraz BZ WBK-Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A. („TUO S.A.”) w wyniku wykonania przez Aviva International Insurance Limited („Aviva Ltd.”) opcji kupna. W związku ze spełnieniem warunków zawieszających, obejmujących m.in. uzyskanie zgody Komisji Europejskiej oraz decyzji Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”) stwierdzającej brak podstaw do zgłoszenia sprzeciwu co do bezpośredniego nabycia przez Aviva Ltd. oraz pośredniego nabycia przez Aviva plc. 17% akcji TUnŻ S.A. oraz 17% akcji TUO S.A., Bank dokonał przeniesienia tytułu własności ww. akcji w każdym z towarzystw ubezpieczeniowych.

Po transakcji, Bank posiada 49% łącznej liczby akcji w kapitale zakładowym oraz w ogólnej liczby głosów na walnych zgromadzeniach każdego z towarzystw ubezpieczeniowych, a pozostałe 51% akcji oraz głosów jest w posiadaniu Aviva Ltd.

Poniższe tabele przedstawiają analizę aktywów i zobowiązań będących przedmiotem transferu kontroli oraz łączny zysk przed opodatkowaniem na tej transakcji.

	na dzień 27.02.2015	BZ WBK-Aviva TUO S.A.	BZ WBK-Aviva TUŻ S.A.
AKTYWA			
Należności od banków		17 629	52 187
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu		5 784	27 493
Inwestycyjne aktywa finansowe		234 773	104 897
Wartości niematerialne		179	180
Rzeczowy majątek trwały		552	786
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto		(1 613)	(93)
Pozostałe aktywa		58 228	743 166
Aktywa razem		315 532	928 616
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		(9 626)	(3 470)
Pozostałe zobowiązania		(196 992)	(861 955)
Zobowiązania razem		(206 618)	(865 425)
Wartość bilansowa aktywów netto		108 914	63 191

w tys. zł

Łączny zysk przed opodatkowaniem na transakcji	na dzień 27.02.2015
Przekazana zapłata	244 317
Rewaluacja posiadanych udziałów	766 360
Zaprzestanie ujmowania udziałów niesprawujących kontroli	540 854
Minus: wartość bilansowa aktywów netto	(172 105)
Minus: zaprzestanie ujmowania wartości firmy	(853 809)
Pozostałe korekty konsolidacyjne	(2 622)
Zysk ze sprzedaży udziałów w podmiotach powiązanych	522 995
Pozostałe korekty wynikające z utraty kontroli	38 226
Razem	561 221

50. Świadczenia na rzecz pracowników

Świadczenia pracownicze obejmują następujące kategorie:

- Świadczenia krótkoterminowe (wynagrodzenia i składki, płatne urlopy wypoczynkowe, wypłaty z zysku i premie, świadczenia niepieniężne przekazywane nieodpłatnie lub subsydiowane). Wartość krótkoterminowych świadczeń pracowniczych jest niezdykontowana,
- Świadczenia po okresie zatrudnienia (odprawy emerytalne i podobne świadczenia, ubezpieczenia na życie lub opieka medyczna po okresie zatrudnienia).

W obrębie wymienionych kategorii podmioty Grupy BZ WBK tworzą następujące rodzaje rezerw:

Rezerwa na niewykorzystane urlopy wypoczynkowe

Zobowiązanie z tytułu niewykorzystanych urlopów jest wyceniane w kwocie oczekiwanej do zapłaty (na podstawie bieżących zarobków) bez uwzględnienia dykontowania.

Rezerwa na premie pracownicze

Zobowiązanie z tytułu przyjętego systemu premiowego w stosunku do zysku jest wyceniane w kwocie prawdopodobnej wypłaty bez uwzględnienia dykontowania.

Rezerwa na odprawy emerytalne

Na mocy postanowień wewnętrznych regulacji dotyczących wynagradzania, pracownikom Banku przysługują określone świadczenia z innych tytułów niż wynagrodzenie o pracę:

- Odprawy emerytalne,
- Odprawy rentowe.

Wartość bieżąca tych zobowiązań jest ustalana przez niezależnego aktuarusza za pomocą metody prognozowanych uprawnień jednostkowych.

Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz pośmiertnych jest uzależniona od stażu pracy oraz wysokości otrzymywanego przez pracownika wynagrodzenia. Przewidywana kwota odpraw jest prezentowana w przewidywanej wartości bieżącej, uwzględniającej dyskonto finansowe, prawdopodobieństwo osiągnięcia przez daną osobę wieku emerytalnego, bądź momentu, w którym może nastąpić zgon. Dyskonto finansowe jest ustalane na podstawie aktualnych na dzień bilansowy rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych. Prawdopodobieństwo dotrwania danej osoby odpowiednio do wieku emerytalnego bądź momentu, w którym może nastąpić zgon, jest ustalane metodą ryzyk współzawodniczących („Multiple Decrement Model”), gdzie pod uwagę bierze się następujące ryzyka: możliwość odejścia z pracy, ryzyko całkowitej niezdolności do pracy oraz ryzyko śmierci.

Programy określonych świadczeń narażają Grupę na ryzyko aktuarialne, obejmujące:

- ryzyko stopy procentowej – spadek rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych spowoduje zwiększenie zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,

w tys. zł

- ryzyko wynagrodzeń – wzrost wynagrodzeń pracowników Banku spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- ryzyko mobilności pracowników – zmiany oczekiwanego wskaźnika rotacji pracowników,
- ryzyko długowieczności – zwiększenie oczekiwanej długości trwania życia pracowników Banku spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń.

Do głównych założeń, przyjętych przez niezależnego aktuarium na dzień 31.12.2016 r. należą:

- stopa procentowa do dyskontowania przyszłych świadczeń w wysokości 3,6% (na dzień 31.12.2015 r. – 3,1%),
- długookresowa roczna stopa wzrostu wynagrodzeń na poziomie 2,0% (na dzień 31.12.2015 r. – 2,0%),
- prawdopodobieństwo odejść pracowników obliczone na podstawie historycznych danych dotyczących rotacji zatrudnienia w Grupie Banku Zachodniego WBK,
- umieralność przyjęta zgodnie z Tablicami Trwania Życia dla mężczyzn i kobiet, publikowanymi przez GUS, odpowiednio skorygowana na podstawie historycznych danych Banku.

Uzgodnienie wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Tabela poniżej przedstawia uzgodnienie bilansu otwarcia z bilansem zamknięcia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	31.12.2016	31.12.2015
Stan na początek okresu	63 209	69 778
Rezerwa nabyta w wyniku objęcia kontroli	747	-
Koszty bieżącego zatrudnienia	1 073	1 790
Koszty z tytułu odsetek	2 228	1 585
(Zyski) i straty aktuarialne	(6 860)	(9 944)
Stan na koniec okresu	60 397	63 209

Analiza wrażliwości

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń miałyby zmiany w kluczowych założeniach aktuarialnych o 1 punkt procentowy na dzień 31 grudnia 2016 r.

Zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń	Wzrost o 1 punkt procentowy	Spadek o 1 punkt procentowy
Stopa dyskontowa	10,86%	-11,94%
Stopa wzrostu wynagrodzeń	-12,10%	9,51%

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń miałyby zmiany w kluczowych założeniach aktuarialnych o 1 punkt procentowy na dzień 31.12.2015 r.

Zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń	Wzrost o 1 punkt procentowy	Spadek o 1 punkt procentowy
Stopa dyskontowa	12,26%	-13,51%
Stopa wzrostu wynagrodzeń	-13,57%	12,42%

Pozostałe rezerwy pracownicze

Obejmują one rezerwy z tytułu płatności na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i odprawy pieniężne oraz rezerwę na godziny nadliczbowe oraz szkolenia. Zobowiązania te wyceniane są w kwocie oczekiwanej do zapłaty bez uwzględnienia dyskontowania.

Stany wymienionych rodzajów rezerw prezentuje poniższa tabela:

Tytuł rezerwy	31.12.2016	31.12.2015
Rezerwa na niewykorzystane urlopy wypoczynkowe	63 948	63 465
Rezerwa na premie pracownicze	237 745	240 073
Rezerwa na odprawy emerytalne	60 397	63 209
Pozostałe rezerwy pracownicze	13 869	13 977
Razem	375 959	380 724

Szczegółowo ruchy na rezerwach pracowniczych zostały zaprezentowane w nocie 36.

w tys. zł

51. Program motywacyjny w formie akcji

W dniu 30.06.2014 r. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku Zachodniego WBK S.A., wprowadziło 3 letni Program Motywacyjny V, którego uczestnikami są pracownicy Grupy Banku Zachodniego WBK S.A. (w tym Członkowie Zarządu Banku) w łącznej liczbie nie większej niż 500 osób.

Prawo do nabycia akcji będzie oceniane z dwóch perspektyw, osobno dla każdego roku funkcjonowania programu oraz w ujęciu skumulowanym po okresie 3 lat.

W każdym poszczególnym roku będzie oceniana możliwość nabycia nagrody rocznej w wysokości nie przekraczającej jednej trzeciej nagrody łącznej. Uprawnieni piątej edycji naberą prawo do nabycia od 25% do 100% według liniowej skali w zależności od wzrostu zysku netto. Przedział wzrostu zysku netto wynosi od 7% do 11% dla pierwszego roku trwania programu oraz od 17% do 26% dla drugiego i trzeciego roku trwania programu.

Ponadto, po okresie 3 lat zostanie dokonana ocena możliwości nabycia nagrody łącznej. Uprawnieni naberą prawo do nabycia od 25% do 100% według liniowej skali w zależności od średniorocznego skumulowanego wzrostu zysku netto w okresie 3 lat wynoszącego od 13,6% do 20,8%. Jeżeli liczba akcji wynikająca z oceny skumulowanej będzie wyższa niż suma nagród rocznych nabytych w okresie trzyletnim, uczestnikom zostaną przydzielone dodatkowe akcje do liczby wynikającej z oceny skumulowanej.

W odniesieniu do osób, które podlegają przepisom wynikającym z europejskich regulacji dotyczących zmiennych składników wynagrodzeń i mają istotny wpływ na profil ryzyka Grupy, nałożono dodatkowy warunek uzyskania nagrody, tj. osiągnięcie określonego poziomu wskaźnika RoRWA w poszczególnych latach trwania programu.

Do wyceny planu wykorzystano model Black'a-Scholes'a na dzień przyznania praw. Oczekiwana zmienność wartości akcji została oparta na historycznej zmienności cen akcji z okresu 160 sesji poprzedzających datę przyznania praw. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe założenia użyte dla potrzeb określenia wartości godziwej wynikającej z przyjętego modelu wyceny.

Prawa przyznane w roku 2014:

	2014
Liczba akcji	177 336
Cena akcji w zł	363,30
Cena wykonania w zł	10
Okres nabywania praw	2,8 lat
Oczekiwana zmienność cen akcji	26,40%
Okres trwania planu	3 lata
Stopa dyskontowa - stopa wolna od ryzyka	2,29%
Wartość godziwa 1 prawa do akcji	322,39 zł
Stopa dywidendy	2,75%

Poniższa tabela podsumowuje zmiany w planie:

	12 miesięcy 2016	12 miesięcy 2015
	Liczba praw	Liczba praw
Stan na dzień 1 stycznia	168 784	177 336
Przyznane	-	-
Wykonane	-	-
Utracone	(11 530)	(8 552)
Wygaste	-	-
Stan na dzień 31 grudnia	157 254	168 784
Uprawnione do wykonania na dzień 31 grudnia	-	-

Cena wykonania dla wszystkich praw wynosi 10 zł.

Dla praw pozostających do wykonania na dzień 31.12.2016 r. i 31.12.2015 r. pozostały okres do wykonania wynosi w przybliżeniu odpowiednio 0,5 roku i 1,5 roku.

Łączny koszt rozpoznany w rachunku zysków i strat oraz korespondujący z nim wzrost kapitałów własnych (kapitału rezerwowego) w okresie 12 miesięcy 2016 i 2015 roku wynosi odpowiednio 16 213 tys. zł. oraz 18 754 tys. zł.

Poniższa tabela przedstawia informacje na temat liczby warunkowych praw do akcji przyznanych Członkom Zarządu BZ WBK S.A. w ramach Programu Motywacyjnego V. Realizacja poniższych uprawnień jest warunkowa i uzależniona od przyszłych wyników Grupy oraz może wystąpić jedynie w części przyznanych uprawnień. Realizacja całości lub części warunkowych uprawnień zostanie potwierdzona w przyszłych okresach.

w tys. zł

Liczba sztuk	2016	2015
Stan na dzień 1 stycznia	17 918	24 073
Przyznane przed objęciem funkcji Członka Zarządu	1 253	2 500
Zakończenie kadencji	(1 500)	(4 798)
Rezygnacja z pełnionej funkcji Prezesa	-	(3 857)
Stan na dzień 31 grudnia	17 671	17 918

Poniższa tabela przedstawia informacje na temat liczby warunkowych praw do akcji przyznanych kluczowej kadrze kierowniczej Grupy BZ WBK.

Liczba sztuk	2016	2015
Stan na dzień 1 stycznia	30 350	25 293
Zmiana z tytułu przyjęcia do Kluczowej Kadry Kierowniczej	1 065	12 345
Zmiana z tytułu wyłączenia z Kluczowej Kadry Kierowniczej	-	(7 288)
Stan na dzień 31 grudnia	31 415	30 350

52. Dywidenda na akcję

Na dzień publikacji niniejszego raportu, Zarząd Banku Zachodniego WBK S.A. nie zakończył analizy w zakresie rekomendacji wypłaty dywidendy za rok 2016.

W dniu 20.04.2016 r. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Zachodniego WBK S.A. podjęło Uchwałę o podziale zysku netto za 2015 r. w kwocie 1 756 210 tys. zł w następujący sposób: na dywidendę dla akcjonariuszy przeznaczono kwotę 702 484 tys. zł, na kapitał rezerwowi przeznaczono kwotę 878 105 tys. zł, kwotę 175 621 tys. zł pozostawiono niepodzielną oraz Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Zachodniego WBK S.A. przeznaczyło na dywidendę dla akcjonariuszy kwotę 587 565 tys. zł z niepodzielnego zysku netto w kwocie 952 652 tys. zł osiągniętego przez Bank za rok obrotowy od dnia 01.01.2014 r. do dnia 31.12.2014 r. Pozostałą kwotę 365 087 tys. zł pozostawiono niepodzielną.

Dywidenda na 1 akcję wynosi 13 zł.

53. Zdarzenia, które wystąpiły po dacie zakończenia okresu sprawozdawczego

Nie wystąpiły żadne istotne zdarzenia po dacie zakończenia okresu sprawozdawczego.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu			
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/Funkcja	Podpis
14.02.2017	Michał Gajewski	Prezes Zarządu	
14.02.2017	Andrzej Burliga	Członek Zarządu	
14.02.2017	Artur Chodacki	Członek Zarządu	
14.02.2017	Eamonn Crowley	Członek Zarządu	
14.02.2017	Michael McCarthy	Członek Zarządu	
14.02.2017	Carlos Polaino Izquierdo	Członek Zarządu	
14.02.2017	Juan de Porras Aguirre	Członek Zarządu	
14.02.2017	Marcin Prell	Członek Zarządu	
14.02.2017	Miroslaw Skiba	Członek Zarządu	
14.02.2017	Feliks Szyszkowski	Członek Zarządu	

Podpis osoby, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych			
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/Funkcja	Podpis
14.02.2017	Wojciech Skalski	Dyrektor Obszaru Rachunkowości Finansowej	